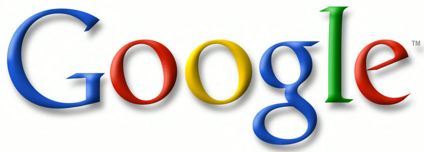

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 057 043 994

HUN
913.3
RAF

Digitized by Google

.15

[redacted]

Bd. May 1934

HARVARD LAW LIBRARY

Received JUN 30 1932

Digitized by Google

Hungary

Digitized by Google

!! Az árak frt kr.-okban értendők!!

Politzer Zs. könyvkereskedése és kiadóhivatala.

Albericus Gentilis. Nemzetközi jog. Kérdező módszerben egyetemi előadások alapján. 1892. 1.20

Angyal Pál dr. A munkamegosztás. Tanulmány a társadalmi gazdaságtan köréből. 1898. —.50

Dr. Balog Arnold 1893: XVIII. t.-cz. a sommás eljárásról. Jegyzetekkel és utalásokkal. (Jegyzetszélü kiadás) —.80

Dr. Balog Arnold. 1893. XIX. t.-cz. a fizetési meghagyásokról. Jegyzetekkel és utalásokkal. (Jegyzetszélü kiadás) —.20

Dr. Balog Arnold. Ügyviteli szabályok a sommás eljárásról és a fizetési meghagyásokról szóló törvényekhez. Jegyzetekkel és utalásokkal. 1894. —.50

A két törvény egybekötve, angol vászonkötésben 1.20

Az ügyviteli szabályokkal egybekötve, vászonköt. 1.80

Dr. Concha Győző előadásai után *Semsey Kálmán*: Politikai jegyzetek. (I. rész. Alkotmánytan és társadalomtan; II. rész. Közigazgatástan.) 1893. (Könyvnyomat.) 6.—

Demográfus. Statisztikai jegyzetek. (Láng után.) 1898. 2.—

Dr. Fayer László. Bünügyi esetek szeminariumi használatra. II. bővitett kiadás. 1893. —.50

Dr. Földes Béla előadásai után *Nyulászi János* és *Sonnenschein Tivadar*: Magyar pénzügyi igazgatási jog. 1890/91. (Autographia) 4.—

Gaal Jenő. Nemzetgazdaságtani jegyzetek. 5.—

Huf József. Telekkönyvi rendtartás. 1898. 3.20

Jogi compendiumok gyüjteménye. I. köt. A magyar öröklési jog compendiuma. Szigorlók, ügyvédi s birói vizsgára készülők, valamint a gyakorlat emberei részére. 1893. —.80

Jogi compendiumok gyüjteménye. II. köt. Magyar magánjog compendiuma. (Általános, dologi, kötelmi és házassági rész) 1897. Irták B. Sz. V. dr.-ok. —.80

Digitized by Google

HÁZASSÁGI PERRENDTARTÁS.

IRTA

DR. RAFFAY FERENCZ

KÖZ- ÉS VÁLTÓ-ÜGYVÉD, GYŐRI KIR. TÖRVÉNYSZÉKI ALBIRÓ.

BUDAPEST.

POLITZER ZSIGMOND KIADÁSA

IV., Kecskeméti-utcza 4.

1898.

Ára 2 kor. 40 fill.

Digitized by Google

6/30/1932
JUN 30 1932

„PANNONIA"-KÖNYVNYOMDA, GYŐR.

Digitized by Google

ELŐSZÓ.

A házassági jogról szóló 1894: XXXI. t.-cz. már csaknem három éve van hatályban. Maga ez a törvény jó és teljes alkotás s ellene a jogászközönség körében alig hallani panaszt. Ez a dicséret azonban a törvényhozást az egységes anyagi házassági jog megalkotásáért illeti meg, ellenben sokat panaszkodnak a miatt, hogy az eljárásra nézve sem magában a házassági törvényben részletes intézkedés nincsen, sem ennek szabályozása czéljából külön törvényt még mindig nem alkottak.

Az 1894: XXXI. t.-cz.-nek csupán 135., 136. és 137. §-ai vonatkoznak a házassági birói eljárásra s ezek is csak azt állapitják meg, hogy a házassági és eljegyzési ügyekben való biráskodás a kir. biróságok hatáskörébe tartozik. Ilyen körülmények között a gyakorlati jogász arra van utalva, hogy sok különféle törvényből, régi és ujabb ministeri rendeletekből keresgélje ki, ugyszólván minden egyes felmerült esetnél, az eljárás formáját és szabályait. A birói gyakorlat alapján régebben összeállitott rendtartás ugyanis nem illik rá minden tekintetben az uj házassági törvény alapján inditható perekre; azok a hasonló tárgyu művek pedig, amelyek közvetlenül az 1894: XXXI. t.-cz.-nek megalkotása után megjelentek, a judicatura változása, illetőleg egyöntetüvé válása folytán, ma már nagy részükben nem használhatók.

Általánosan érzett hiányt akar tehát pótolni ez a dolgozat, amely, ugy hiszem, teljes anyagot ad, felöleli

Digitized by Google

az egész birói gyakorlatot s igy megirásával és közrebocsátásával talán nem végeztem fölösleges munkát.

Perrendtartásomhoz alapul használtam először is a házassági ügyekben követendő eljárás összes tételes forrásait, nevezetesen: az 1894: XXXI. t.-cz.-et, a melynek idézett §-ait a függelékben szöveg szerint közlöm; további forrásaim: az 1840: XV. t.-cz. második része, az 1861. évi országbirói értekezlet, az 1868: LIV., az 1881: LIX., az 1893: XVIII. és az 1898: X. törvényczikkek; az 1796. deczember 13-án és 1803. deczember 20-án kelt rendeletek a házasságvédő kirendeléséről; az 1822. augusztus 6-án kelt rendelet a válópereknek a kir. táblához való felviteléről, a békéltetésről és a felek szembesitéséről; az 1895. évi 27,196., 27,198. és 27,241. számu igazságügyministeri rendeletek; Fiuméra és kerületére nézve pedig az 1894: XXXI. és 1898: X. törvényczikkeken kivül az 1852. szeptember 16-án kelt igazságügyministeri rendelettel kibocsájtott ideiglenes perrendtartásnak harminczadik fejezete, az 1871. szeptember 14-én s az 1895. junius 29-én kelt 2022. sz. ministeri rendeletek.

Nevezetes forrásai továbbá házassági perrendtartásunknak a táblai szabályzat, az eljárásról szóló tervezet, a házassági jogot és eljárást tárgyazó irodalmi munkák és szakczikkek, amelyeket a függelékben szintén összeállitottam, de legkivált az 1894: XXXI. t.-cz. életbeléptetése óta keletkezett birói gyakorlat, amelyet különös figyelemre méltattam és teljesen feldolgoztam.

A munka könnyebb megértése és a gyakorlat összes igényeinek lehető kielégitése végett iratmintákat is készitettem, amelyeket szintén a függelékben közlök.

Győrött, 1898. julius 26.

Dr. Raffay Ferencz.

Digitized by Google

Házassági perrendtartás.

I. FEJEZET.

A biróságok hatásköre és illetékessége.

1. §.

A házassági ügyekben, az 1894. évi XXXI. törvényczikk érvényességi területén, első fokon a kir. törvényszékek (a budapesti kir. kereskedelmi és váltó törvényszék s a budapesti kir. büntető törvényszék kivételével), második fokon a kir. itélőtáblák és harmadik fokon a kir. Curia határoznak.

I. Ennek a szabálynak megállapitása a következő törvények alapján történt:

1894: XXXI. t.-cz. 136. §.: A házassági ügyekben való biráskodás a kir. biróságok hatáskörébe tartozik.

Az 1868: LIV. t.-cz. 22. és 36. §-ai, amelyek azt az általános perjogi szabályt mondják ki, hogy a köteléki perek a kir. törvényszékek hatáskörébe tartoznak.

1868: LIV. t.-cz. 53. §. *c)* pont: Eltérésnek a rendes birói illetőségtől nincs helye: házassági s általában oly ügyekben, melyek által házassági elválás czéloztatik.

A felebbezési forumokat pedig az 1881: LIX. t.-cz. 3. §-a állapitja meg.

II. Az 1894: XXXI. t.-cz. életbeléptetése előtt több oldalról merült fel aggály az iránt, vajjon a házassági perek a fennálló perrendtartás keretében kellő megoldást nyerhetnek-e? Ennélfogva *Erdély* Sándor igazságügyminister, 1895. évi márczius 22 én, a

Digitized by Google

főrendiházban a következő fontos nyilatkozatokat tette a birói hatáskörre s általán véve a házassági perrendtartásra nézve: „A kir. törvényszékek nem felekezeti biróságok, azoknak hatásköre kiterjed az állam összes polgáraira felekezeti különbség nélkül. A törvényszékek előtt érvényben levő perrendtartás sem mondható felekezeti perrendtartásnak és nem is az. Ez kötelezi az állampolgárok összességét. Az 1868: LIV. t.-cz. 22. és 36. §-aiban, a mely két szakasz szintén egy általános perrendtartási codexnek képezi kiegészitő részét, általános perjogi szabályként nyer kifejezést az a rendelkezés, hogy a házassági köteléki perek a kir. törvényszéknek hatáskörébe tartoznak.

Az ezekben a szakaszokban foglalt azon további rendelkezések, melyek szerint az eddig fennállott egyházi biróságok hatáskörükben fentartattak és az ezen egyházi biróságokhoz utalt köteléki perek a kir. törvényszékek hatásköréből kivétettek, minden egyéb perrendtartásban foglalt egyházi, felekezeti szinezetü intézkedéssel együtt, az 1894. évi XXXI. t.-cz. rendelkezése által abrogálva vannak. Az a perrendtartás, az a biróság tehát, mely ma ezen törvény alapján a köteléki perekben eljárni hivatva lesz, egyáltalában nem mondható felekezetinek és az az aggály, hogy a felekezeti érzékenységet sértené talán, azt hiszem, teljesen eloszlik."

Tóth Gáspár helyesen jegyzi meg (J. K. 1895. 37.) hogy az 1894. évi XXXI. t.-cz. 136. §-a kimondván, hogy a házassági ügyekben való biráskodás a kir. biróságok hatáskörébe tartozik, nem lehet kétséges, hogy az eljárásra hivatott kir. biróságok csak a kir. törvényszékek lehetnek, még pedig nemcsak az 1868: LIV. t.-cz. 36. §-a alapján, hanem azon oknál fogva is, mert az 1893: XVIII. t.-cz. a sommás eljárás alá, tehát a járásbirósági hatáskörbe tartozó pereket taxative elősorolván, a házassági pereket nem emliti; ezen eljárás körébe tehát csak az tartozhat, amit ezen törvény kifejezetten oda utal.*)

2. §.

A házassági ügyekben a kir. törvényszék, az 1898: X. t.-cz. által meghatározott esetekben, három, a kir. itélőtábla öt és a kir. Curia hét tagu tanácsban határoz.

*) *Röviditések:* H. T. = a házassági jogról szóló 1894: XXXI. t.-cz. — C. = Curia. — J. K. = Jogtudományi Közlöny. — Ü. L. = Ügyvédek Lapja. — J. = Jog. — J. Sz. = Jogi Szemle.

Digitized by Google

I. A tanács tagjainak számát az 1881: LIX. t.-cz. 3. §-a állapitja meg.

II. Az 1898: X. t.-cz. szerint három tagu tanácsban hozza meg a kir. törvényszék minden házassági ügyben:

1. az itéleteket,

2. a házasfeleknek a bontó per tartama alatt ágytól és asztaltól való különélését elrendelő határozatot (H. T. 98., 99. §.),

3. a házasság érvénytelenitése s az ágytól és asztaltól való elválás iránt inditott perekben a felek kérelmére való különélést (H. T. 72., 98., 105. §.),

4. a különélés elrendelése esetén a közös kiskoru gyermekek elhelyezését; ezeknek, valamint a nőnek tartását és a szükséges tárgyaknak ez utóbbi részére való kiadását tárgyazó határozatot (H. T. 102. §.),

5. az 1868: LIV. t.-cz. 8—13. §-án alapuló határozatot, továbbá a birói hatáskör és illetékesség, a biróság vagy a birósági tag érdekeltsége és a perletétel kérdését eldöntő, valamint a biróküldésre vonatkozó határozatot,

6. a per érdemében a bizonyitás felvételét, ismétlését vagy kiegészitését, ugyszintén a tárgyalás kiegészitését elrendelő határozatot,

7. a bizonyitási eljárás felvételével megbizott birósági tag eljárása és intézkedése által okozott sérelem miatt tett előterjesztést eldöntő határozatot (1881: LIX. t.-cz. 55. §.),

8. az igazolás kérdését eldöntő végzést.

Az 1—8. pontban fel nem sorolt határozatokat, igy a H. T. 77. §-a alapján, az életközösség visszaállitására kötelező végzést is, az ügy előadója, mint egyes biró hozza meg.

3. §.

A birói érdekeltség és a biróküldés eseteit az 1868: LIV. t.-cz. 56—57. §-ai határozzák meg.

I. Az 1868: LIV. t.-cz. 56. §-a: „Birói személynek nem szabad oly ügyekben részt venni:

a) melyekben saját személyénél fogva érdekelve lévén, közvetlenül vagy közvetve kárt vagy hasznot remélhet;

Digitized by Google

b) melyek által felesége vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, avagy olyan személyek vannak érdekelve, kik vele negyediziglen oldalrokonságban vagy másodiziglen sógorságban, továbbá fogadott szülei vagy fogadott gyermeki s végre gyámsági vagy gondnoksági viszonyban állanak;

c) melyekben mint tanu, szakértő, képviselő vagy közbenjáró működött;

d) a felsőbb biróságoknál olyan ügyekben, melyeknek alsóbb birósági előadásában vagy eldöntésében részt vett;

e) az olyan felek ügyeiben, kiknek valamelyikével ellenséges vagy peres viszonyban áll.

A négy első esetben érintett akadályok, — akár az eljárás meginditásakor, akár annak folyama alatt merülnek fel, — habár a felek e miatt nem tettek volna is kifogást: az illető birói személy által az elnöknek hivatalból feljelentendők, a ki az érdekelt tag helyett más birót alkalmazand.

57. §. Ha az 56. §-ban foglalt okok alapján valamely törvényszéknek az elnöke, vagy annyi tagja ellen tétetik kifogás, hogy a többiekből a határozat hozatalára megkivántató szám ki nem telik, vagy ha a biróküldés más fontos oknál fogva czélszerünek mutatkozik: biróküldésnek van helye.

A biróküldés jogát ő császári s apostoli királyi Felsége az igazságügyi ministerium által gyakorolja."

II. *Tóth* Gáspár nézete szerint (Ü. L. 1898. 23.) biróküldésnek van helye akkor is, ha az országban tartózkodó egyik házasfél a külföldön lakó házastársa ellen bontó pert indit és az utolsó együttlakás külföldön volt. Ez a kérdés még vitás s voltak esetek, midőn felette a kir. Curia átsiklott. *Tóth* Gáspár a maga felfogását igy indokolja: „Az 1868: LIV. t.-cz. 36. §-a egyetlen egy kivételt állapit meg, mely csakis a H. T. 77. §. *b)* pontja alá vonható és igy minden más esetben az utolsó együttlakás alapján határozandó meg az illetékesség s ha ez alapon egyik hazai biróság sem lehet illetékes, ezen csakis biróküldés által lehet segiteni, mert a külföldön tartózkodó felet az itt lakó házastárs a saját birósága elé idézni ily esetekben nem lehet jogosult."

Digitized by Google

4. §.

Magyar állampolgár házassági perében csak a magyar biróság itélete hatályos. (H. T. 114. §.)

Külföldiek házassági perében a magyar biróság csak az esetben járhat el, ha itélete hatályos abban az államban, a melynek a házasfelek polgárai. (H. T. 116. §.)

A nő, ki Magyarország területén külföldivel kötött házasságát közvetlenül megelőző időben magyar állampolgár volt, férje ellen a magyar biróság előtt indithat érvénytelenségi pert, ha férjét a házasság megkötése után külföldre nem követte.

Ha a férj magyar állampolgár és a bontó okul szolgált tény elkövetése után más állam polgára lett, de neje őt külföldre nem követte, ellene a házasság felbontása végett neje a magyar biróság előtt is pert indithat. (H. T. 117. §.)

Külföldi házasfeleknek Magyarországon tartózkodása esetében a magyar biróságok a 98., 101—103. §-oknak megfelelő intézkedéseket akkor is megtehetik, ha a házassági per hatóságuk alá nem tartozik. (H. T. 118. §.)

5. §.

A házassági ügyek a következők:

1. a semmiségi per (H. T. 47—50. és 72. §§.);

2. a megtámadási per (H. T. 56—60., 68—70., 72. §§., 138. §. 2. bekezdés);

3. a bontó per (H. T. 75—80. §§.);

4. a váló per (H. T. 104. §.);

5. az ágytól és asztaltól elválasztó itéletnek felbontó itéletté átváltoztatása iránti per (H. T. 107., 141. §§.)

6. a korábbi törvények alatt kelt ágytól és asztaltól

Digitized by Google

elválasztó itéletnek felbontó itéletté átváltoztatása iránti per (H. T. 141. §.)

7. a korábbi törvények alatt kelt felbontó itéletnek a másik házasfélre kiterjesztése iránti per (H. T. 142. §.)

8. a H. T. 68. és 106. §-aiban foglalt bejelentések;

9. a házasság megszünte után a házasság létezésének vagy nem létezésének és érvényességének megállapitása iránti per;

10. a kihirdetést vagy a házasságkötésnél való közreműködést megtagadó határozat elleni jogorvoslat (27198/895. sz. I. M. R.)

Amennyiben az 1—7. alatt felsorolt ügyek közül valamelyikkel összekapcsoltatnak, illetve a házassági perben érvényesittetnek, házassági ügyeknek tekintendők:

11. a házasságból eredő vagyonjogi követelések (1868: LIV. t.-cz. 22. §., H. T. 90—96., 105., 118. és 134. §§.)

12. az ideiglenes és végleges női tartás iránti perek (H. T. 90—93., 118. §§.);

13. a közös kiskoru gyermekek elhelyezése és tartása, valamint a nő részére szükséges tárgyak kiadása iránti kérdések (H. T. 95—97., 102., 103., 118. §§.)

A H. T. 71. §-a alapján a házasság megszünése után a házasság érvénytelenségétől függő jogoknak az érvényesitése iránti perek, valamint az eljegyzésből eredő vagyoni perek (H. T. 3. §.) nem házassági ügyek.

I. A 7. ponthoz felemlitem, hogy *Knorr* Alajos szerint (J. K. 1898. 13.) a külföldi biróság által hozott felbontó itélet hatálya is kiterjeszthető a magyar állampolgárra (nostrifikálás.) Az eset, amelynek ötletéből ezt az eszmét felvetette, az volt, hogy egy budapesti illetőségü magyar honosnak külföldön kötött házassága 1896-ban Berlinben felbontatván, a magyar honos Budapesten ujból nősülni akart, de a kihirdetést megtagadták; bontó keresetét pedig a buda-

Digitized by Google

pesti kir. törvényszék visszaadta, mivel a külföldi nő az által, hogy a magyar honos felperessel házasságra lépett, megszerezte a magyar honosságot, igy a berlini törvényszék nem volt illetékes a magyar honosok válóperében itéletet hozni. Ez azonban téves felfogás, mert a birói illetékesség azon ország törvényei szerint birálandó el, melynek területén a biróság fekszik; a német birodalmi perrendtartás 568. §-a szerint pedig ebben a válóperben a berlini törvényszék volt illetékes s igy helyesen itélt. Itélete pedig a magyar honos házasfélre a H. T. 142. §-ának analogiája alapján kiterjeszthető.

Knorr okoskodását azonban nem lehet elfogadni, mert a 142. §. nyilvánvalóan csak magyarországi biróság által hozott itéletre vonatkozik s külföldi itéletre nem alkalmazható.

Ugyanez a felfogás tükröződik a Curia következő kijelentéséből: „Arra az esetre, a midőn külföldiek közt, külföldön kötött házasságnak felbontását az utóbb magyar állampolgárságot nyert házasfelek valamelyike a magyar állampolgárság elnyerése előtt létrejött tények alapján kéri, a H. T. 115. §-a külön rendelkezvén még arra az esetre is, ha a házasfelek a külföldi biróság által ágytól és asztaltól már elválasztattak, a H. T. 141. §-a ily esetben alkalmazást nem nyerhet, egyfelől azért, mert a 115. §. külföldi biróság elválasztó itéletének felbontóvá változtatása iránt nem intézkedik és a 141. §. rendelkezésére sem utal, hanem a megjelölt feltétel mellett a házasságot felbonthatónak mondja ki, de másrészt azért sem, mert a 141. §-ban felemlitett itélet alatt, mely felbontóvá átváltoztatható, kétségkivül csak magyarországi biróság által hozott itélet érthető.“ (3870/898. Ü. L. 1898. 30.)

II. A 10. pontban foglalt szabályt kimondta a Curiának 2835/896. számu elvi kijelentése is (Ü. L. 1897. 7.) *Dr. Márkus* Dezső szerint azonban (A házassági jog és anyakönyvi törvény kézikönyve 1895.) a házasság létezésének vagy nem létezésének, semmisségének megállapitására irányuló kereset nem házassági ügy. *Dr. Fodor* Ármin (Ü. L. 1896. 5.) pedig azt vitatja, hogy az ilyen per nem különbözik semmiben más praeiudiciális vagyonjogi pertől s az itéletnek csakis a perben állókkal szemben van hatálya.

Ez a praeiudiciális per azonban köteléki vagyis házassági per, bár igaz, hogy csak relativ hatályu. A házasság érvénytelenségét ugyanis ki lehet mondatni:

1. a házasság fennállása alatt absolut hatálylyal külön semmiségi vagy megtámadási perben és

Digitized by Google

2. a házasság megszünése után relativ hatálylyal

a) praeiudiciális köteléki perben,

b) incidenter bármely per folyamán.

Egyébként az 1. alatti perekben is van az itélet hatályára nézve kivétel, mert ha a bigamia folytán (H. T. 12. §.) inditott semmiségi perben a korábbi házasfél nem vett részt, az itélet reá nem terjed ki. (H T. 50 §.)

III. Minthogy a H. T. 77. §-ában előirt felhivás, amelynek peren kivül kell lefolynia, a bontó per egyik részét képezi (Kolozsvári tábla 2894/896. J. 1897. 42.), ez a felhivási eljárás szintén házassági ügynek tekintendő.

IV. Az ideiglenes nőtartás iránti perek, amennyiben házassági per nincs folyamatban, a kir. járásbiróság hatásköréhez tartoznak. (1893: XVIII. t.-cz. 1. §. 5. *c)* pont.)

V. Ha házassági per nincs folyamatban, az 1877: XX. t.-cz. 13. §-a alapján, ha pedig a házassági per már befejezést nyert, az 1894: XXXI. t.-cz. 96. és 97. §-ai alapján, a gyámhatóság határoz a gyermekek tartása és elhelyezése felől. (Az 1877: XX. t.-cz. 13. §-a: „Törvényes elválás eseteiben az iránt, hogy a gyermeket melyik szülő tartsa magánál s a tartás és nevelés költségeit melyik legyen köteles viselni, a fennálló jogszabályok értelmében a biróság határoz.

E határozat a gyámhatósággal hivatalból közlendő.

Addig, mig a biróságok ez iránti határozata jogerőre emelkedik, a mennyiben a szülők erre nézve meg nem egyeztek, a tényállás kideritése és a legközelebbi rokonok meghallgatása után ideiglenesen a gyámhatóság határoz.

A jelen szakasz intézkedései alkalmazandók az esetben is, ha a szülők törvényesen nem váltak ugyan el, azonban tartósan külön válva élnek s gyermekeik tartása és ellátásáról kellőleg nem gondoskodtak.

A kiskoru gyermekek életök 7-ik évének betöltéséig, a kiskoru leányok pedig 7-ik életévök betöltése után is rendszerint az anyánál hagyandók, ha csak a gyámhatóság fontos okok miatt eltérő intézkedést nem lát szükségesnek.“)

VI. Ha a kiszabott tartás fölemelését kéri a nő (H. T. 91. §.), ezen per annak a biróságnak a hatáskörébe tartozik, a mely a női tartásdijat eredetileg megállapitotta.

Digitized by Google

VII. A házassági peren kivül érvényesitett vagyoni igények iránt házasfelek közt inditott perekben, valamint az eljegyzésből eredő vagyoni perekben a birói hatáskört a polgári perrendtartás irja elő.

6. §.

A házassági ügyekben az a kir. törvényszék illetékes, amelynek területén a házasfeleknek állandó és utolsó együttlakása volt. (1868: LIV. t.-cz. 36. §.)

Ha a házasság felbontását vagy az ágytól és asztaltól való elválást hűtlen elhagyás alapján kérik s a távollevő fél lakhelye ismeretlen (H. T. 77. §. b) pont és 105. §.), az a kir. törvényszék is illetékes, amelynek területén az elhagyott fél lakik. (1868: LIV. t.-cz. 36. §. 2. mondat.)

I. Ez az általános szabály kiterjed a H. T. 77. §-a alapján inditandó perenkivüli eljárásra is, mely tulajdonképen szintén házassági ügy.

Sztehlo Kornél (id. mű 18. l.) azt vallja, hogy „ha a házasság felbontása vagy az ágy- és asztaltól való elválás szándékos és jogos ok nélküli elhagyás alapján kéretik (H. T. 77. §. és 105. §.), az a törvényszék lesz illetékes, a hol az elhagyott fél lakik (1868: LIV. t.-cz. 36. §.). Következik ez — ugymond — az id. törvényszakasz analog alkalmazásából. Nem változtathat a törvényszék illetékességén az a körülmény, hogy felperes a hűtlen elhagyáson kivül még más válóokra is alapitja keresetét, valamint az sem, hogy alperes más válóok alapján viszonkeresetet támaszt.“ Az 1868: LIV. t.-cz. 36. §. második mondata, amelyre *Sztehlo* támaszkodik, igy szól: „Ha a végelválás hűtlen elhagyás következtében kéretik: a távollevő fél — amennyiben tartózkodási helye ismeretlen — azon törvényszék elé idézendő, melynek területén a folyamodó lakik.“ *Sztehlo* nézetét azonban ez a törvényhely nem teszi elfogadhatóvá s az általa megállapitott illetékességnek csak a H. T. 77. §. b) pontja esetén lehet helye. A birói gyakorlat szintén csak ebben az egy esetben fogadja el az elhagyott fél lakhelye szerint az illetékességet.

Digitized by Google

II. A birói gyakorlatban eddig izoláltan áll a győri itélőtáblának az a nézete, mely szerint a H. T. 77. §-a alapján folyamatba tehető perenkivüli eljárásra az elhagyó fél lakhelye szerinti törvényszék is illetékes. Az 516/897. számu végzésben nyert ez a nézet kifejezést (Ü. L. 1897. 36.) s indokolása a következő:

„A. B. azt kéri, hogy a kir. törvényszék a folyamodó nejének, a Győrött lakó L. J. Erzsébetnek hagyja meg, hogy vele a házassági életközösséget állitsa vissza. Ez a kérelem nem a házasság felbontására, hanem ellenkezőleg, annak fentartására irányul, ennélfogva arra a válóperekre vonatkozóan a birói illetékességet szabályozó törvények sem alkalmazhatók. S minthogy nincs olyan törvényes rendelkezés, mely kizárná azt, hogy az életközösség helyreállitását tárgyazó perenkivüli meghagyást az illetőnek személyes birósága, tehát az a kir. törvényszék bocsássa ki, a melynek területén a felhivandó fél lakik: a kir. törvényszék a kérvényt birói illetéktelenség indokából helytelenül utasitotta vissza, miért is végzését megváltoztatni s a kir. törvényszéket a kérelem érdemleges elintézésére utasitani kellett. A fentebbiekből önként következik, hogy ez a rendelkezés a netalán folyamatba teendő házassági válóperben a birói illetékesség kérdését nem érinti."

A törvényszék ennek folytán kibocsájtotta a végzést s minthogy a nő a kitüzött 60 nap alatt nem tért vissza férjéhez, ez meginditotta a bontó keresetet ugyancsak a győri kir. törvényszéknél s a bontó per jogerős itélettel már befejezést is nyert. Az a legérdekesebb, hogy a per során az illetékesség kérdése szóba sem jött s ezen a kérdésen a biróságok átsiklottak. Helyesen jegyezte meg azonban *Tóth* Gáspár, hogy a győri kir. itélőtáblának fent idézett végzése ellenkezik az 1868: LIV. t.-cz. 36. §-ának rendelkezésével, mert habár a 77. §. alapján inditott előzetes eljárás önmagában véve házassági pernek nem is tekinthető: mindazáltal az, az esetleg később meginduló házassági perben a bontó ok megállapitásának egyedüli eszköze; szoros szervi kapcsolatban áll a később folyamatba tehető perrel és igy azt a házassági pernek az 1868: LIV. t.-cz. 36. §-ában meghatározott biróságától elvonni sem czélszerünek, sem okszerünek nem tartom. (Ü. L. 1898. 23. — L. erre a jogesetre nézve *Szerzőnek:* A hűtlen elhagyás, mint házasságbontó ok cz. művét, 22—26. l.)

III. Némileg hasonlit a győri kir. itélőtábla most tárgyalt felfogásához a *Zlinszky-Reiner*: Magyar magánjog, VI. kiadás,

Digitized by Google

812. lapján kifejtett következő nézet: „A hűtlen elhagyás alapján a visszatérésre kötelezésnek nem kell feltétlenül a felbontás, illetőleg elválasztás iránti per birósága részéről történnie; történhetik ez oly formában is, hogy valamelyik házastárs sommás visszahelyezés utján kéri azt, hogy a másik fél az életközösség viszszaállitására köteleztessék, mert a lényeg csak abban fekszik, hogy egyenesen az életközösség visszaállitására kötelező birói határozat forogjon fenn." — Önmaga elismeri azonban, hogy a gyakorlat nem fogadta el ezt a nézetet, valamint a házassági eljárásról szóló javaslat sem.

IV. A Curia kimondotta, hogy az illetékesség hivatalból vizsgálandó. (6375/897. Ü. L. 1898. 3.)

V. Az illetékességre vonatkozik a pécsi kir. itélőtáblának következő elvi kijelentése: „Ha a házastársak a házasság megkötése után az állandó házassági együttélést meg sem kezdték, hanem az állandó együttlakásra való megtelepedés előtt már tényleg külön váltak, a házasság felbontása iránt folytatott pernek az a törvényszék lesz az illetékes birósága, a melynek területén alperes lakik." (509/897. J. 1897. 23.)

VI. A bontókeresetet a 107. és 142. §-ok esetén ahhoz a a törvényszékhez kell beadni, a mely a válást, illetve az egyik félre nézve a felbontást kimondta.

A 141. §. esetén pedig az illetékesség az általános szabályok szerint állapitandó meg.

VII. A birói hatáskör házassági ügyekben Fiume városára és kerületére nézve első fokon a fiumei kir. törvényszéket, másodfokon a budapesti kir. itélőtáblát és harmadfokon a m. kir. Curiát illeti meg.

7. §.

Ha a házasfelek a H. T. érvényességi területén nem laktak együtt s mindkét fél vagy legalább egyikük magyar honos és az egyik fél az országban tartózkodik, a meginditandó házassági perben az a törvényszék lesz illetékes, amelyet az igazságügyi ministerium e czélból kiküld.

Digitized by Google

I. Ezt a nézetet vallja *Tóth* Gáspár is. (Indokait lásd a 3. §-nál).

Sztehlo Kornél (id. mű 16. l.) azt a szabályt állitja fel, hogy: „ha a házasfeleknek az 1894: XXXI. t.-cz. érvényességi területén belül együttlakásuk nem volt és mindkét fél vagy legalább azoknak egyike magyar honos, az alperes — és ha alperes külföldön lakik, felperes belföldi lakhelyének törvényszéke előtt lehet a házassági pert meginditani (1881. LX. 5. §., H. T. 114. §.)" Ő a biróküldést csak akkor tartja szükségesnek, ha a felek egyike sem lakik a H. T. érvényességi területén.

II. Az igazságügyministeriumban tartott szaktanácskozmány által megállapitott eljárási tervezet 2. §-a az illetékességre nézve ebben az esetben igy intézkedik: „Az illetékességet a férj lakhelye állapitja meg, ha pedig a férjnek belföldön lakhelye nincs, a nőnek belföldi lakhelye. Ha a házasfelek egyikének belföldön van községi illetősége és egyiknek sincsen belföldi lakhelye, ugy szintén a H. T. 117. §-a esetében, ha a nőnek belföldön nincs lakhelye, a budapesti kir. törvényszék illetékes."

III. Magyarországban községi illetőséggel biró magyar állampolgár az általa Horvát-Szlavonországban kötött házasságának felbontását az 1894: XXXI. t.-cz. 135. §-ában megjelölt magyar biróság előtt kérheti. (C. 6428|897. Ü. L. 1898. 15.)

8. §.

Külföldi házasfeleknek Magyarországon tartózkodása esetében a H. T. 118. §-ában foglalt intézkedések megtételére az a kir. törvényszék illetékes, amelynek területén a felek tartózkodnak.

I. Az itt idézett §. arra jogositja fel a belföldi biróságokat, hogy külföldi házasfeleknek a belföldön tartózkodása esetében, ha a házassági per hatóságuk alá nem is tartozik, a magyar törvény értelmében ideiglenes intézkedéseket tehessenek a különélés, továbbá a nő- és a gyermektartás kérdéseiben, a mely intézkedések megtételének jogosultságát ezen rendezést igénylő jog-

Digitized by Google

viszonyoknak halasztást nem tűrő természete indokolja. (Min. ind. 241. l.)

II. Az illetékesség megállapitása az 1868: LIV. t.-cz. 36. §-ának analog alkalmazásával történt.

9. §.

Házassági ügyekben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincs (1868: LIV. t.-cz. 53. §. *c*) pont.)

Digitized by Google

II. FEJEZET.

Az ügyfelekről.

10. §.

Semmiségi per inditására jogositva vannak: a házasfelek, a kir. ügyész és az, a ki kimutatja, hogy a házasság semmiségétől valamely jogi érdeke függ.

Ily per inditására jogositva vannak különösen:

a) a korábbi házastárs a vele előbb kötött házasság okából, mig ez a házasság meg nem szünt;

b) a későbbi házastárs, ha saját házasságának érvénye a korábbi házasság semmiségétől függ;

c) az, a ki a későbbi házasság érvényessége iránt jogilag érdekelve van. (H. T. 47. §.)

I. Ebben a §-ban a törvény általános felhatalmazást adott a kir. ügyésznek a semmiségi perek inditására, a nélkül, hogy a meghatalmazás tartalmát közelebbről meghatározná. Minthogy azonban eljárási törvényünk nincs, kérdés, mikor inditson a kir. ügyész semmiségi pert? Minden egyes esetben, mikor a semmis házasságról (H. T. 41—45. §§.) értesül? vagy csak egyes esetekben? köteles-e minden semmis házasság ellen fellépni? vagy nem? A házassági jogról szóló javaslat ministeri indokolása az opportunitási elvre helyezkedett s kijelenti, hogy a kir. ügyész a semmiségi per inditására jogosult, de nem köteles. *Tóth* Gáspár ezzel szemben (J. 1896. 8.) azt sürgeti és részletesen indokolja, hogy a kir. ügyész minden esetben köteles legyen a semmiségi pert meginditani (legalitási elv), midőn semmis házasságról értesül.

Digitized by Google

Minthogy azonban a fent idézett 47. §. az opportunitási elvet fogadta el, csak a házassági perrendtartás megalkotásakor lehetne és helyes is lenne, ily rendelkezést törvénybe iktatni.

II. Az eljárásról szóló tervezet 16. §-a azt tartalmazza, hogy: „a semmiségi keresetet a házasfélnek a másik házasfél, illetőleg a házasfél cselekvő képtelensége esetén (H. T. 127. §.) törvényes képviselője ellen kell inditani, a kir. ügyésznek pedig vagy egy harmadiknak, mind a két házasfél, illetőleg a törvényes képviselő ellen.“

Sztehlo Kornél szerint (id. mű 19. l.) megindithatja a semmiségi pert mind a két házastárs közösen is és ebben az esetben alperes a kirendelendő házasságvédő lesz. Ez a nézet azonban nem fogadható el. Mert házassági perekben feltétlenül az egyik házastársnak kell az alperesnek lenni; tehát ha a felek megegyeznek is a házasság megsemmisitésében, csak egyikük léphet fel felperesként.

A kir. ügyész alperesként perbe nem idézhető; folyik ez a fentebb ecsetelt opportunitási elvből, mely szerint a kir. ügyész csak akkor vesz részt a semmiségi perben, ha akarja.

Czélszerü lenne, ha a kir. ügyésznek az ügyet mindig a főügyészséghez, esetleg az igazságügyministeriumhoz kellene felterjeszteni, annak megbirálása végett, vajjon opportunus-e a semmiségi per meginditása vagy nem?

11. §.

Cselekvőképességében korlátolt házastárs (H. T. 128. §.) a semmiségi perben perképes.

Semmiségi perben a cselekvőképtelen házastársakra (H. T. 127. §.) a törvényes képviselet szabályai alkalmazandók. (H. T. 48. §.)

12. §.

Megtámadásra jogositva van:

a) a H. T. 7. §-a ellenére kötött házasság esetében, a mig a házastárs fejletlen kora tart, az igazságügy-

Digitized by Google

ministertől nyert felhatalmazás alapján a kir. ügyész, ezentul maga a házastárs;

b) a 8. §. ellenére kötött házasság esetében a fejlett korát elért kiskoru házastárs és a mig kiskorusága tart, az ő gyámhatósága;

c) az 53—55. §-ok eseteiben a kényszeritett, tévedő vagy megtévesztett házastárs.

A gyámhatóság a megtámadás jogát az árvaügyész által gyakorolja. (H. T. 56. §.)

I. A Curia kimondotta, hogy a H. T. 54. §-ában irt megtámadási jog gyakorlására csak a megtévesztett (és nem a megtévesztő fél is) van jogositva. (2448|897. J. K. 1897. 41.)

II. Az *a)* pont alatti esetben az igazságügyminister megtámadási joga a törvény 7. §-án alapszik, mely a fejletlen koru házasságát az igazságügyminister felmentése mellett megengedi; ha tehát fejletlen koru felmentés nélkül köt házasságot, az igazságügyminister megvizsgálja az opportunitási okokat és ezek alapján aztán a pert megindittatja, vagy azt mellőzi és a pert mellőzvén, a felmentést utólag, ez által hallgatólag, esetleg nyiltan is megadja. De a felek által inditott perekről is értesitendő, nem az ügyész, hanem a perinditásra jogosult minister már azért is, hogy a törvényszerüség feltételeit ellenőrizhesse és a törvény a házasságkötés alkalmával vétőket esetleg felelősségre vonathassa. (L. *Tóth* G. cikkét, J. 1896. 8.)

III. *Sztehlo* Kornél szerint (id. mű 23. l.) a cselekvőképtelen fél (H. T. 127. §.) helyett, a törvényes képviselő egyáltalán nem élhet megtámadási keresettel. Ez a nézet azonban nem állhat meg, mert a H. T. 59. §-a megengedi, hogy „a 8. §. ellenére kötött házasságnál a megtámadást megteheti az a törvényes képviselő vagy szülő is, kinek beleegyezése a házassághoz még hiányzik.“ Az 59. §. 2. bekezdése szerint ugyan „a megtámadás hatályát veszti, ha a gyámhatóság hivatalos értesitésétől számitott 3 hónap alatt azt magáévá nem teszi.“ A szülő tehát a megtámadást saját jogán és saját nevében gyakorolja, nem pedig a gyámhatóság helyett; ennek csak azt a jogot adta meg a törvény, hogy a saját jogán fellépő szülő eljárását hatálytalanitsa azzal, hogy ahhoz hozzá nem járul.

Digitized by Google

IV. Ugy a kir. ügyész, mint az árvaügyész csakis szabályszerüen felszerelt keresettel indithatja meg a megtámadási pert s az 56. §. *a*) pontja esetében a kir. ügyész az igazságügyministertől, az 56. §. *b)* pontja esetében pedig az árvaügyész a gyámhatóságtól nyert felhatalmazást csatolni tartozik.

13. §.

Cselekvőképességében korlátolt házastárs (H. T. 128. §.) a megtámadási perben perképes (H. T. 69. §. 2. bek.)

A házastárs házasságát csak maga támadhatja meg; a törvényes képviselőt e jog nem illeti. (H. T. 69. §. 1. bek. A kivételt l. 12. §. III. jegyzet.)

Ha a házastárs a 7. §. ellenére kötött házasság esetében a kir. ügyésztől inditott per folyamán fejlett korát eléri, vagy a 8. §. ellenére kötött házasság esetében a gyámhatóságtól inditott per folyamán teljes koruvá lesz, a per ugy, a mint van, reá száll át. (H. T. 69. §. 3. bek.)

14. §.

A bontó- és válópert csak a házasfelek valamelyike és csak a másik házasfél ellen indithatja (H. T. 77—80. §§.)

Cselekvőképességében korlátolt házastárs a házasság felbontása, illetve az ágytól és asztaltól való elválás végett inditott perben perképes. (H. T. 86. és 105. §§.)

Elmebeteg házastárs nevében törvényes képviselője kérheti a gyámhatóság felhatalmazásával a házasság felbontását. (H. T. 87. §.)

I. A H. T. életbelépte óta kifejlődött birói gyakorlat szerint a kir. ügyész a bontó- vagy válóperekbe, minthogy ezek a perek nem közjellegüek, hanem magántermészetüek, bele nem avatkoz-

Digitized by Google

hatik. Nem is volna ratiója, hogy a kir. ügyésznek a beavatkozás jogát megadjuk. Az államra nézve ugyanis nem közérdek, hogy a bontás vagy elválasztás kimondassék. A házasság fentartása érdekében pedig ott a házasságvédő, akinek kötelessége a házasságot megvédelmezni és mindent felhozni, a mit a házasság fentartása érdekében szükségesnek vél. Avagy a házasságvédőt ellenőrizze-e a kir. ügyész? Ez is felesleges, mert a házasságvédő esetleges mulasztásai avagy meg nem engedett cselekményei ellen ott a fegyelmi törvény. (J. K. 1895. 40.)

Az eljárásról szóló javaslat 6. §-a tehát merész ujitást contemplál, mikor kimondja, hogy a kir. ügyész minden házassági perben részt vehet.

II. A kolozsvári kir. itélőtáblának 2719/896. sz. elvi kijelentése szerint: „Elmebeteg házastárs mindig gondnoka és nem az árvaszék képviseletében vonandó perbe.“ (J. 1897. 42.)

15. §.

Az ügyfelek közé tartozik a házasságvédő is, akit a kir. törvényszék a kereset első elintézése alkalmával minden házassági perben (a 16. §-ban foglaltak kivételével) a helyben lakó ügyvédek közül rendel ki.

A házasságvédő kirendelése a táblai szabályzat 13. §-án és az 1796. decz. 13-iki és 1822. augusztus 6-iki kir. rendeleteken alapszik.

16. §.

Házasságvédő kirendelésének helye nincs:

1. A H. T. 77. §-a alapján inditott bontó- és válóperekben;

2. a H. T. életbelépte előtt hozott végérvényes itéletnek kiterjesztése iránti eljárásnál és

Digitized by Google

3. kettős házasság esetében a kir. ügyész részéről felsőbb utasitás folytán az utóbb kötött házasság megsemmisitése iránt folyamatba tett perben.

I. Az 1. alatti szabályt már többször kijelentette a Curia (pl. 1751. és 3278|897. Ü. L. 1897. 7. és 41.) Ezt a kijelentést minden különösebb indokolás nélkül tette, de helyesen, mert a hűtlen elhagyás, mint bontó-, illetve válóok, oly egyszerü, világos, határozott és könnyen constatálható, hogy házasságvédőt rendelni az ez alapon inditott perekben csakugyan fölösleges.

Nem lehetetlen azonban, hogy a bontó per folyamán vesz tudomást felperes az esetleg fenforgó más bontó vagy érvénytelenségi okról, amely tehát még el nem évült s ennek következtében a hűtlen elhagyás alapján inditott pernél is sikerrel használható. Mióta azonban a házassági törvény életbelépett, csak egy ilyen esetet találtam, amelynél t. i. az orvosszakértői vizsgálat kideritette, hogy alperes már a házasságra-lépés idejében oly szervi bajban szenvedett, mely őt a házassági tartozás teljesitésére állandóan alkalmatlanná teszi. Felperes ennélfogva a hűtlen elhagyás alapján támasztott keresetet megváltoztatta és az 54. §. *c*) pontjában megjelölt tévedésre alapitotta. Mind a három biróság ezen az alapon érvénytelennek mondta ki a házasságot, mert a győri kir. itélőtábla indokolása szerint: „az a körülmény, hogy felperes keresetében hűtlen elhagyás miatt a házasság felbontását kérte, nem képez törvényes akadályt arra nézve, hogy félperes, midőn az eljárás során, a törvényszéki orvosszakértői véleménynek közlésekor, tudomására jutott annak, hogy alperes a házassági tartozás teljesitésére már a házasság kötésekor, állandóan képtelen volt, a házasság érvényességét tévedés miatt az 1894: XXXI. t.-cz. 54. §-ának *c*) pontja alapján, ugyanezen perben meg ne támadhassa.“ (Ü. L. 1897. 20. sz.) És olyan esetben, mikor a hűtlen elhagyás alapján folyamatba tett bontó perben a felek valamelyike még el nem évült bontó vagy érvénytelenségi okra hivatkozik, szerintem ki lehet a per folyama alatt is nevezni a házasságvédőt, mert ez egyáltalán nem ütközik semmiféle szabályba.

Érdekes, hogy a szaksajtóban még mindig merülnek fel kifogások a Curia fent jelzett álláspontja ellen.

Tóth Gáspár (Ü. L. 1897. 41.) igy ir felőle: „Tudjuk, hogy

Digitized by Google

a H. T. életbelépte előtt az előbbi jogszabályok uralma alatt a zsidó felek házassági perei házasságvédő közbenjötte nélkül tárgyaltattak. Az uj házassági törvény a felekezeti különbségeket megszüntetvén, az összes házassági pereket egyenlő elbánásban kellett részesiteni; számos és nyomós ok lett volna a mellett felhozható, hogy a házasságvédő kirendelése egyáltalán minden perben mellőztessék, azonban a kir. Curia mindjárt a törvény életbelépte után arra az álláspontra helyezkedett, hogy a zsidók házassági pereiben is házasságvédő rendelendő ki. Két éves állandó gyakorlat az volt, hogy házasságvédő közbejöttével tárgyaltattak az összes házassági perek s most a kir. Curia minden indokolás nélkül, tehát csak ugy ötletszerüleg, megjegyzésképen odaveti, hogy a 77. §. alapján inditott eljárásban házasságvédő nem szükséges." Ennélfogva lapsus calaminak tekinti a 3278/897. sz. ítéletben először foglalt eme kijelentést.

És daczára annak, hogy azóta a gyakorlat állandó, *Uzonyi* Géza (J. K. 1898. 19.) és *Haller* Gábor (J. K. 1898. 21.) még most is sürgetik a házasságvédő kirendelését, mert — ugymond — „nincsen semmi törvényes alapja vagy elfogadható indoka annak, hogy a házasságvédő kirendelése a 77. §. alapjáni bontó perekben mellőztessék és ezen per más §-okra alapitott perektől eltérő eljárás utján vitessék keresztül." Velük szemben én utaltam (J. K. 1898. 26.) a fent kifejtett indokok alapján a Curia gyakorlatának helyességére.

II. A 2. pont alatti szabály a Curiának 5990/896. sz. ítéletéből való (J. K. 1897. 41.) Ma ugyan már ritkán fordul elő ilyen eset, de még sem fölösleges szabályként constatálni legfelsőbb biróságunknak ezen helyes elvi kijelentését.

III. A 3. pontban foglalt megállapodást a Curiának 3443/897. sz. itélete tartalmazza. (J. K. 1897. 44.)

IV. *Sztehlo* Kornél (id. mű 23. l.) és *Tóth* Gáspár (id. mű 167. l.) azt tanitják, hogy minden házassági perben kell házasságvédőt rendelni s az 1—3. pontban tett kivételeket még nem ismerik.

V. Az eljárásról szóló tervezet szerint házasságvédő egyetlen egy házassági perben sem lenne kirendelendő, hanem helyette a kir. ügyész avatkozhatnék bele minden ilyen perbe. Ez az ujitás azonban aligha lenne czélravezető s a kir. ügyész beavatkozási joga a bontó- és válópereknél fölösleges.

Digitized by Google

17. §.

A házasságvédőnek kötelessége:

a) a házassági kötelék fentartása mellett czélirányos védelmet előterjeszteni; ha pedig a fenforgó körülményekből arról győződnék meg, hogy a házasság tarthatatlan: ez irányban indokolt nyilatkozatot tenni;

b) a házasságból származó kiskoru gyermekek érdekeire felügyelni;

c) az anyagi törvények és eljárási szabályok megtartása felett őrködni és

d) a házassági köteléket felbontó, továbbá érvénytelenitő és az ágytól és asztaltól való elválasztást kimondó itéletek ellen rendszerint felebbezni.

I. A házasságvédő kötelességeit a táblai szabályzat 26. §-a tartalmazza.

II. A birói gyakorlat a házasságvédő felebbezési jogára nézve a következő helyes megállapodásra jutott: „A házasság felbontása iránt rendelkező alsófoku itéletek hivatalból felülvizsgálandók lévén, a felek nem terheltethetnek azzal, hogy a házasságvédő a másodfoku itélet ellen intézett felebbezésért is dijaztassék (C. 2266/897. J. K. 1897. 31. Azonos: 4718/897. J. K. 1897. 52.) s igy a házasságvédőnek a másodbiróság itélete ellen beadott felebbezésért dij és költség nem állapitható meg." (C. 4123/896. J. 1896. 49.) Továbbá: „a másodbiróság felbontó itélete ellen a házasságvédőnek felebbezési joga akkor sincs, ha a másodbiróság a házasságot az elsőbiróság elutasitó itéletének megváltoztatása mellett bontotta fel." (C. 3173/898. J. K. 1898. 30.)

18. §.

A házasságvédő a per folyama alatt hozott minden határozatról értesitendő (tábl. szab. 27. §.)

Digitized by Google

III. FEJEZET.

Perenkivüli eljárás a H. T. 77. §-a alapján.

19. §.

Ha a házasfelek már legalább hat hónapja különélnek, az elhagyott fél kérvényt adhat be a kir. törvényszékhez, amelyben a távollevő felet, a H. T. 77. §. *a*) pontja alapján, birói határozattal az életközösség visszaállitására kéri köteleztetni.

A kérvényhez csatolni kell:

1. a házassági anyakönyvi kivonatot és

2. községhatósági bizonyitványt arról, hogy a felek legalább hat hónapja külön élnek. Ennek a bizonyitványnak azt is igazolni kell, hogy a házasfelek melyik községben laktak állandóan és utoljára együtt.

Minthogy a perenkivüli eljárás teljesen uj volt hazai jogunkban s a gyakorlat még most sem állapodott meg egészen, ezzel a kérdéssel behatóbban kell foglalkozni.

I. Az illetékességet a 6. §-ban foglaltak a perenkivüli eljárásra nézve is tisztázták.

II. Ez a perenkivüli eljárás csak az egyik házasfél, elmebeteg házastárs nevében pedig a gyámhatóság felhatalmazásával a törvényes képviselő (H. T. 87. §.) kérelmére inditható meg. Kitünik ez a Curia következő itéleteiből is: Ha a biróság felperes kifejezett kérelme nélkül alperest az életközösség visszaállitására felhivta, ez eljárás a 77. §. alkalmazására törvényes alapot nem képez. (1401/897. J. K. 1897. 25. szám.) Továbbá „a biróság az élet-

Digitized by Google

közösség visszaállitására kötelező határozatot csak a fél kérelmére hozhat; ily határozat hozatalának tehát hivatalból, a fél kérelme nélkül, helye nincs." (2963/897. J. K. 1897. 52. sz.) Végül: „Magában véve az a körülmény, hogy felperes a H. T. 77. §-ára, mint bontó okra hivatkozott, az életközösség visszaállitására vonatkozó birói határozatnak hivatalból való kibocsátására alapul nem szolgálhat." (1804/897. J. 1897. 31. sz.) — Ez a felfogás kétségkivül helyes is, mert az elhagyás bontó okká tulajdonképen a perenkivüli eljárással, illetve az által lesz, hogy a felhivott fél a felhivásnak eleget nem tett s ehhez meg kell kivánni mindkét fél személyes közreműködését. A biróságnak nem hivatása és a rendes eljárás lényegével is ellenkezik, hogy hivatalból teremtsen valamely perhez előfeltételt és különösen, hogy hivatalból elősegitse valamely házasság felbontását.

III. További kérdés ezután, vajjon melyik fél indithatja meg ezt az eljárást? Vajjon csupán az elhagyott fél-e vagy az is, aki elhagyta hitvestársát? A biróságok eleinte következetesen elutasitották ugy a perenkivüli eljárás meginditásáért beadott kérvényt, mint a keresetet, ha kitünt, hogy az elhagyó fél inditotta. A törvény szigoru magyarázata mellett ez nem is lehetne másképen. A házasság felbontását ugyanis a 77. §. szerint csak „az a házasfél kérheti, a kit házastársa szándékosan és jogos ok nélkül elhagyott." Ilyen világos rendelkezés mellett az elhagyó fél kereseti jogát csak a legszabadabb törvénymagyarázat állapithatja meg.

Tagadhatatlan azonban, hogyha az elhagyott fél bontó pert indit és alperes a tárgyaláson bizonyitja, hogy jogosan hagyta el felperest s egyuttal viszonkeresetbe veszi, felperes vétkessége alapján, a házasság felbontását, ezen viszonkereset folytán fel kell bontani a házasságot. Ebből lehet aztán azt a további következtetést levonni, hogy az elhagyó fél is megindithatja az eljárást. A Curia 1624/897. számu itélete mondta ki először, hogy „az 1894: XXXI. t.-cz. 77. §-ának általános rendelkezéseiből önként következik, hogy az életközösségnek visszaállitását eme §. jogkövetkezményeivel az a házasfél is kérheti, a ki maga hagyta el ugyan a közös háztartást, de a ki a tényleges különélésre, vagyis az életközösség megszakitására kényszeritve volt." (J. K. 1897. 25. sz. Azonos: C. 290/897. J. 1897. 32. sz.)

Ugyanezt az álláspontot foglalta el a pécsi kir. itélőtábla. 1741/897. számu végzése szerint ugyanis: „A házassági életközösség visszaállitása iránti birói felhivás kibocsátását az a házasfél is

Digitized by Google

kérheti, a ki a másik házastársat maga hagyta el, mert az a kérdés, vajjon az elhagyás képez-e a házasság felbontására elfogadható okot, a köteléki perben képezi csak elbirálás tárgyát.“ (J. 1897. 36. sz. L. *Szerző:* id. mű 27—29. l.)

Igen szabadelvü a Curiának következő kijelentése: „Magában véve az a tény, hogy felperes volt az, a ki a házassági életközösséget tényleg megbontotta, nem zárja ki a H. T. 77. §. *a*) pontja alkalmazását, mert az a házasfél, a kit a házastársának viselkedése kényszeritett arra, hogy az életközösséget megbontsa s a mellett a maga részéről hajlandó az életközösséget visszaállitani, nincs elzárva attól, hogy a 77. §. *a*) pontja szerinti eljárást s utóbb e §. alkalmazását ne kérhesse. (2501/897. J. K. 1898. 1.)

Hasonló felfogás tükröződik a budapesti kir. itélőtáblának következő okfejtéséből: „Minthogy a H. T. 77. §-a értelmében az a körülmény, hogy a házastársaknak különélése mily alakban és melyik házasfél tënye következtében létesült, jelentőséggel nem bir s ekként, ha a folyamodó A. Zsuzsánna az együttélést egyoldalulag szakitotta volna is meg, e körülmény nem zárná el őt attól, hogy a házassági együttélés visszaállitását követelhesse, és tekintettel arra, hogy a B. alatti községi bizonyitványnyal ki van mutatva, hogy a folyamodó és házastársa 1882. év óta külön válva élnek, tekintve továbbá, hogy a folyamodónak az életközösség visszaállitására irányuló kérelme — ellenkező adat hiányában — másként nem is értelmezhető, minthogy ő maga arra késznek nyilatkozik, s ezeknél fogva mi törvényes akadálya sincs annak, hogy a folyamodó által kérelmezett birói határozat kibocsáttassék: az első biróság végzésének megváltoztatásával a kérelemnek helyt kellett adni és a kir. törvényszék megfelelő eljárásra volt utasitandó.“ (1389|p. 898. sz.)

IV. A különélésnek a 77. §. a) pontja esetén legalább hat hóig kell az eljárás meginditása előtt tartani, mig ez az idő el nem telik, az eljárás meg nem inditható s addig a feleket nem illeti meg a kérvényezési jogosultság. (Bpesti tábla 8822|897. J. 1897. 12. sz.)

V. Vitás volt jóideig az is, vajjon kérvénynyel kell-e a perenkivüli eljárást meginditani? És ha keresettel kéri felperes az előzetes eljárás meginditását, helyes-e ez?

Minthogy a felhivásnak azzal a komoly szándékkal kell történnie, hogy felperes a házassági életközösséget házasfelével kész helyreállitani: nem lehet elfogadni a perenkivüli eljárás meginditására alkalmasnak az olyan keresetet, a melyben a felhivás siker-

Digitized by Google

telensége esetére egyuttal a házasság felbontását is kéri a fél, valamint elutasitandó az olyan kérvény is, a melyben kijelenti a folyamodó, hogy a távollevő felet visszafogadni nem hajlandó, vagy hogy a felhivást azért kéri kibocsáttatni, mivel a távollevő házastárstól válni akar. — Ha azonban egyszerüen a felhivás kibocsátását kérik keresettel, ezt nincs miért elutasitani. A kolozsvári kir. itélőtábla ily esetben a keresetet a kérvényi eljárás alapjául szolgáló kérvénynek tekintette s mint ilyent vette birálat alá. (736/896. J. 1897. 42. sz.) A Curia 1897. évi 1903. sz. végzése szerint: „Sem tételes törvény nem tiltja, sem a házassági ügyekben követett eljárás természetével nem ellenkezik, hogy a házastárs az életközösséget jogos ok nélkül megbontó házastársának a H. T. 77. §-a alapján a házasélet visszaállitására czélzó birói felhivását kereset alakjában kérhesse.“ (J. K. 1897. 52. sz.)

Czélszerüségi szempontból és a perenkivüli eljárás lényegéhez képest ezt az előzetes eljárást mégis jobb egyszerüen kérvénynyel meginditani.

Egyes biróságok erre nézve még ujabban is ingadoztak. Igy a budapesti kir. itélőtábla 1897. elején kimondotta, hogy „a biróság az elhagyott felet az életközösség helyreállitására csakis bontó perben kötelezheti.“ Ennélfogva a kérvénynyel folyamatba tett perekben az első biróság határozatát vagy feloldotta, vagy pedig, miként ezt az 1896. évi 6663. sz. a. hozott határozatban tette, az 1881 : LIX. t.-cz. 39. §. *o*) pontja alapján az eljárást megsemmisitette és a kérvényt a félnek visszaadatni rendelte. (Ü. L. 1897. 3. sz.)

VI. A kérvény kiállitási módjára nézve el lehet fogadni a kolozsvári kir. itélőtáblának azt a határozatát, hogy ügyvédi ellenjegyzés nem kell hozzá (755/896. J. 1897. 42. sz.), azonban ekkor az 1868: LIV. t.-cz. 167. és 168. §-ai szerint kell kiállitani. (A most emlitett két §. igy hangzik: 167. §. Magánokirat, melynek tartalmát tagadja az ellenfél, ugy szolgál bizonyitékul:

a) ha azt sajátkezüleg irta és irta alá, vagy

b) ha az idegen kézzel irt okiratot két előttemező tanu jelenlétében irta alá, vagy azok előtt utóbb az aláirást sajátkezü aláirásának ismerte el a kiállitó;

c) ha a kiállitó, a ki irni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében — akiknek egyike által a kiállitó neve is aláirandó — szokott kézjegyével látta el az okiratot.

168. §. Ha a kiállitó se irni, se olvasni nem tud, vagy az

Digitized by Google

okirat nyelvét nem érti: az előbbi §-ban érintett szabály megtartása mellett szükséges még az is, hogy a jelenlevő tanuk az okirat tartalmát mind maguk ismerjék, mind a kiállitónak az általa értett nyelvben megmagyarázzák s hogy ez megtörtént: az okiraton bizonyitsák.)

VII. Nincs megállapodott gyakorlat arra nézve, vajjon ehhez a kérvényhez csatolni kell-e a házassági bizonyitványt? A legtöbb törvényszék nem kivánja meg, ami helyes is, mert a helyhatósági bizonyitvány, amely a hat havi különélést, illetve az egy évi ismeretlen helyen való tartózkodást igazolja, bizonyitja azt is, hogy a kérvényező és a távollevő fél házasfelek. A kolozsvári kir. itélőtábla szerint, ha a házassági bizonyitvány csatolva nincs, a kérvény el nem utasitható, hanem hiánypótlás végett visszaadandó (2680/896. J. 1897. 42. sz.). *Sztehlo* is abban a nézetben van (id. mű 28. l.), hogy a házasság megkötését igazoló anyakönyvi kivonatot csak a keresethez kell csatolni. *Tóth* Gáspár szerint pedig már a kérvénynél igazolandó a hazasság megkötése. (Id. mű 163. l.)

Ilyen körülmények közt, óvatosságból jó lesz becsatolni a házassági anyakönyvi kivonatot, nehogy elutasitsák vagy pótlás végett visszaadják a kérvényt.

VIII. A különélés tartamát czélszerü a legkönnyebben producálható községi bizonyitványnyal igazolni. De mi sem áll utjában, hogy a folyamodó ezt egyébként bizonyitsa, pl. két egyén által kiállitott és magán- vagy pláne közokiratba foglalt oly nyilatkozattal, mely szerint nevezettek kijelentik, hogy eskü alatt készek igazolni, miszerint a házasfelek több, mint 6 hónapja különélnek.

Azonban *Haller* Gábornak azt a nézetét, mintha a perenkivüli eljárásnál az elhagyás körülményei is valószinüsitendők, nem lehet elfogadni, mert ez a kérdés a bontó perre tartozik. (L. *Haller* Gábor és *Szerző* czikkeit: A házassági jogról intézkedő törvény 77. §-ához cz. alatt a J. K. 1898. 16., 18., 21. és 26. számaiban.)

IX. Az életközösség helyreállitása iránti kérelmet szóval is elő lehet terjeszteni s azt a törvényszék elnöke vagy az általa megbizott biró, jegyzőkönyvbe veszi.

X. Érdekes kérdést vetett fel *Tóth* Gáspár (Ü. L. 1898. 24.); azt t. i., hogy ha a felek különélése, illetőleg különválása kölcsönös beleegyezés, megegyezés alapján létesült, van-e helye a 77. §. alkalmazásának? A kérdést helyesen és elmeéllel oldja meg; egész okfejtését ide iktatom.

Digitized by Google

„A házastársak együttélésre kötelezvék. Igen gyakori azonban az eset, hogy az együttélést kölcsönös beleegyezéssel felbontják; a kérdés már most az, van-e helye ily esetekben a H. T. 77. §-a alkalmazásának?

A házastársak együttélésre lévén kötelezve, különélésük a házassági jog szempontjából vétkes magatartás; azonban „a ki házastársának vétkes cselekményébe beleegyezett vagy abban részes volt, a házasság felbontását nem kérheti“. (H. T. 81. §.)

E §. szerint ily felek a törvény szavai értelmében csak a bontást nem kérhetik; de az én véleményem szerint nem kérhetik az életközösség visszaállitását sem, mert ez is bontási előfeltétel és végeredményében a házasság felbontására vezet. Hogy már most ily felek a közös egyetértéssel létesitett törvényellenes állapottal szakithassanak, az eljárásnak azt a módját ajánlanám, hogy a házasfelek egyike mindenekelőtt peren kivüli uton törekedjék arra, hogy a törvénynyel ellenkező állapotot megszüntesse. Tehát előzőleg peren kivüli uton hivja fel házastársát az életközösség visszaállitására; azt hiszem, hogy a habár megegyezéssel létesitett jogellenes állapotnak jogszerü állapotra való átváltoztatását a különélő házastársak mindegyike nemcsak jogosult, hanem a házassági jogi tanok szerint köteles is létesiteni, vagy legalább megkisérelni. Mihelyt a házasfél e kisérletet megtette, megszünt a jogellenes állapot részesе lenni s ha ez az állapot aztán a felhivástól számitott hat hónapig tartott, beáll a H. T. 77. §-ának alkalmazhatósága, természetesen előbb a peren kivüli s aztán esetleg a peres eljárás igénybevételével.

Kiváló fontosságot nyer e kérdés különösen akkor, ha külföldiek, különösen osztrákok, magyar honosságot nyervén, mint magyar honosok, házasságuk felbontását itt kérik (H. T. 114. §.), miután előzőleg Ausztriában kölcsönös beleegyezés alapján ágytól és asztaltól elválasztattak.

Ily honositottak a H. T. 115. §-a értelmében az elválasztó itélet alapján (115. §. második bekezdés) bontást nem kérhetnek, mert házassági jogunk a kölcsönös beleegyezést bontó okul el nem ismeri.

A H. T. 77. §-ának alkalmazását nem kérhetik, mert a különélés kölcsönös megegyezésük alapján létesülvén, a vétkes magatartásban mindegyikük részes, a min semmit sem változtat az a körülmény, hogy időközben szerzett honosságuk következtében rájuk nézve most már a hazai törvény irányadó; mert ezen törvé-

Digitized by Google

nyek hatálya az ő tényeiket mint ilyeneket meg nem változtatja, hanem legfölebb más jogi hatályt tulajdonit tényeiknek, mint a mily hatálylyal előbbi törvényeik azokat fölruházták. Például valamely tény alapján a mi törvényünk megengedi a házasság felbontását, ellenben a külföldi törvény ama ténynek ily joghatályt nem ad, vagy megforditva.

A különélés okául tehát megmarad a kölcsönös beleegyezés, mit az osztrák birósági itélet bizonyit.

Szerény nézetem szerint ily esetekben is a fent vázolt eljárás lenne követendő és akkor helye lehetne a H. T. 77. §-a alkalmazásának; mert most biróságaink — véleményem szerint is nagyon helyesen, — az ily honositottaknak a 77. §-ra alapitott kérelmét elutasitják, mert a különélés kölcsönös beleegyezéssel jövén létre, a vétkes magatartásban mind a két fél részes; mig ha a honositott a vétkes magatartásban való részességét előbb peren kivüli uton megszünteti, ez az ellenvetés elesik."

Tagadhatatlan azonban, hogy ezzel a perenkivüli eljárásnak uj nemét teremtenénk meg, amely eddig teljesen ismeretlen s nem a H. T. 77. §-án alapszik. De annak, hogy ezt a nézetet elfogadjuk, sem törvény, sem rendelet, sem a birói gyakorlat utját nem állja; a czélszerüségi szempontok pedig, t. i., hogy ezt a komplikált helyzetet is valahogy meg lehessen oldani, egyenesen javalják.

20. §.

A kérvényt a törvényszék az ellenfél meghallgatása, tehát tárgyalás nélkül végzéssel intézi el, amelyben a távollevő felet felhivja, hogy a házassági életközösséget a végzésben kitüzött záros határidő alatt állitsa vissza a folyamodóval, mert különben ez jogositva lesz a házasság felbontását kérelmezni.

I. Az a szabály, hogy a kérvényt tárgyalás nélkül kell elintézni, a következő birói határozatokon alapszik: Kolozsvári tábla 1373/897. J. 1897. 42. sz. Bpesti tábla 8822/897. J. 1897. 12. sz. C. 1166/897. J. 1897. 50. sz.

Digitized by Google

A törvényszékek egy része azonban eleinte a felek meghallgatása után hozta meg a kérvényre a végzést. E miatt vita is volt a Jogtudományi Közlönyben dr. *Kéri* Miklós és *Tóth* Gáspár közt. (Lásd J. K. 1896. évi 5. és 10. szám, dr. *Kéri* Miklós: „Az életközösség visszaállitására kötelező határozatról“ és u. o. 7. szám, *Tóth* Gáspár: „Az életközösség visszaállitására való kötelezésről.“) *Kéri* szerint meg kell az ellenfelet hallgatni az életközösség visszaállitására kötelező határozat hozatala előtt, mert már ekkor meg kell állapitani, hogy az elhagyás szándékosan és jogos ok nélkül történt-e? Ezzel szemben *Tóth* Gáspár részletesen indokolta, hogy a felek meghallgatása fölösleges, azt a törvény sem rendeli. A gyakorlat *Tóth* nézetével egyezik, ami helyes is, mert az a kérdés, hogy az elhagyás jogos okból történt-e vagy nem? és hogy ennélfogva a H. T. 77. §-a alá eső bontó ok fennforog-e vagy sem, peren kivül ugy sem volna eldönthető s a vétkesség kérdésének megállapitása csak a bontó per keretében foghat helyet.

E tekintetben a birói gyakorlat már megállapodott. *Haller* Gábor azon nézete (J. K. 1898. 16.) tehát téves, mintha az életközösség visszaállitására vonatkozó birói határozat kibocsátásának kérelmezését és magának a birói határozatnak kibocsátását illetőleg, három, részben különböző, birói gyakorlat volna és meghaladott az a felfogás, mintha magában a bontás iránt beadott keresetben is lehetne kérni a felhivás kibocsátását vagy hogy a kérvény felett tárgyalást kellene tartani.

II. Ha a törvényszék a kérvényt el nem utasitja, a 77. §. *a*) pontja esetén végzést bocsát ki, amelyben rövid, pl. 30 napi határidőt tüz ki arra nézve, hogy a felhivott fél állitsa helyre a kérvényezővel az életközösséget. A ministeri javaslatban egy évi határidő volt kitüzve. Az igazságügyi bizottság a határidő kitüzését a következő indokolással mellőzte: „Nem volna helyes, hogy a birói határozat kieszközlése után a házastárs egy esztendőn át várni legyen kénytelen, ha valjon eltávozott házastársa helyre fogja-e az életközösséget állitani avagy pedig nem. E részben teljesen elegendő, ha az életközösség visszaállitására a biró által az eljárási szabályok értelmében kitüzendő (pl. 15—30 napi) határidő engedtetik.“ (Igazságügyi bizottság jelentése 20. l.)

Dr. *Vladár* Vilmos a Jogtudományi Közlöny 1897. évi 13—15. számaiban közölt „A quasi desertio“ cz. czikksorozatban azt ajánlja ennek daczára, hogy „a Curia döntvénynyel állapitsa meg, hogy a

Digitized by Google

77. §. *a*) pontja esetén a házas életközösség visszaállitására alperes ellen kiszabandó határidő egy évnél rövidebb nem lehet." *Tóth* Gáspár a J. K. 1897. évi 23. számában, „Az elhagyás a magyar házassági törvényben" czim alatt kimutatta, hogy ez helytelen lenne. Mert ugymond: „Ha már a törvény megengedi a bontást, nem lehet állami érdek a bontó pereknek örök időkig való elhuzása; mert a kérdés csak az, van-e bontó ok? Igen vagy nem! Ha van, akkor ugy az érdekelt félnek, mint pedig az államnak érdeke az, hogy a pernek mielőbb vége legyen. A félnek azért, hogy szerencsétlen házasságától szabaduljon; az államnak azért, hogy a felszabadult házasfél esetleg uj házasságot kössön vagy legalább megelégedett legyen."

III. A Curia 4918/896. sz. itéletével kimondotta, hogy a birói felhivást a békéltetés nem pótolja s ily felhivás hiányában hűtlen elhagyásról nem lehet szó. (J. 1896. 51. sz.), továbbá a Curiának 4123/896. számu itélete szerint (J. 1896. 49.) az ideiglenes elválasztást kimondó itélet sem pótolja ezt a felhivást.

IV. Több törvényszék a H. T. 77. §-ában előforduló „határozat" kifejezés nyomán az életközösség visszaállitását nem végzéssel, hanem határozattal szokta elrendelni és ezt a felső biróságok eddig még nem kifogásolták. De mégis jobb a preczis végzés kifejezést használni.

21. §.

Ha az egyik házasfél legalább egy éve ismeretlen helyen tartózkodik, az elhagyott fél kérvényt adhat be a kir. törvényszékhez, a melyben a távollevő felet, a H. T. 77. §. *b*) pontja alapján, birói hirdetmény által az életközösség visszaállitására kéri felhivatni.

A kérvényhez csatolni kell:

1. a házassági anyakönyvi kivonatot és

2. községhatósági bizonyitványt arról, hogy a felhivandó fél legalább egy éve ismeretlen helyen tartózkodik és hogy a felek állandóan és utoljára hol laktak együtt.

Digitized by Google

I. Az egy év letelte előtt nem illeti meg a felet a kérvényezési jogosultság. (Kolozsvári tábla 1896|897. J. 1897. 42.)

II. Egyebekben utalok a 20. §-nál elmondottakra.

22. §.

A 21. §-ban emlitett kérvény folytán a törvényszék a távollevő fél részére ügygondnokot rendel s hirdetményt bocsájt ki, amelyben felhivja a távollevőt, hogy egy év alatt állitsa helyre házastársával az életközösséget, mert ellenkező esetben házasságát a folyamodó keresete következtében fel fogja bontani, továbbá felhivja, hogy tartózkodási helyéről a biróságot annyival inkább értesitse, mert ellenkező esetben a meginditandó bontó perben ujabb hirdetményi idézés mellőzésével a kinevezett ügygondnok képviseli.

A hirdetmény a törvényszéknél kifüggesztendő s a hivatalos lapban háromszor közzéteendő. Az egy évi határidő a hirdetménynek a hivatalos lapban történt harmadszori beiktatását követő naptól számitandó.

A hirdetményt a hivatalos lapban a folyamodó köteles háromszor közöltetni.

I. A Curia 1898. április 5-én, 130/898. szám alatt kimondotta (J. 1898. 20. sz.), hogy „a H. T. 77. §. b) pontja értelmében kibocsájtandó felhivás, az 1786. évi márczius 6-án kelt legfelsőbb nyilt parancscsal kiadott szabályzat 56. §-a hasonlatos rendelkezése értelmében, de a fennálló birói gyakorlat szerint is, a hivatalos lapban háromszor teendő közzé. Midőn tehát ez a felhivás kibocsájtatott ugyan, de a hivatalos lapban csak kétszer tétetett közzé, ezzel, valamint azzal is, hogy az ügy ama hiány mellett is érdemi tárgyalás alá vétetett és ugy az első, mint a másodbiróság érdemileg határozott, egy lényeges eljárási szabály lett megsértve.“ Ennélfogva a Curia mindkét alsóbiróság itéletét a megelőző eljárással

Digitized by Google

együtt megsemmisitette s az eljáró első biróságot szabályszerü eljárásra és határozat hozatalára utasitotta.

Házasságjogi iróink e tekintetben eddig az 1868: LIV. t.-cz. 269. §-át vették irányadóul s ezen az alapon állapitották meg, hogy a hirdetmény csak ·egyszer teendő közzé. A házassági eljárásról szóló javaslat 14. §-a pedig azt contemplálja, hogy a hirdetmény kétszer teendő közzé a hivatalos lapban.

II. *Sztehlo* Kornél szerint (id. mű 28. l.) „a hirdetményben ügygondnokot rendelni nem kell, mert ennek czélja csak a visszatérésre való felhivás. Ügygondnok csak abban az idézésben lesz rendelve, melyet a törvényszék a hirdetményi határidő letelte után beadandó kereset folytán kibocsát.“ Ez a nézet azonban nem fogadható el, mert az ügygondnoknak épen a kitüzött hirdetményi határidő alatt lesz feladata esetleg kikutatni a távollevő felet és értesiteni a törvényszék felhivó hirdetményéről. *Tóth* Gáspár (id. mű 167. l.) és dr. *Márkus* Dezső szerint (id. mű 15. pont) a hirdetményben kell ügygondnokot rendelni. Ugyenezt irja elő a táblai szabályzat 14. §-a is.

III. A házassági eljárásról szóló javaslat 14. §-a azt is tartalmazza, hogy: „a biróság a körülményekhez képest elrendelheti, hogy a hirdetmény kivonatban más, esetleg külföldi hirlapokban és a hirdetményi határidő alatt ismételve is közzététessék.“ Ezt azonban ma még nem ismeri a biròi gyakorlat.

IV. A hirdetménynek a biróságnál való kifüggesztése az 1868: LIV. t.-cz. 269. §-án alapszik.

V. A házassági perben szegényjogon bélyegelőjegyzést nyert fél részére a H. T. 77. §. *b)* pontja alapján szükséges hirdetési dijakat is a birói ügyv. szab. 261. §-a értelmében a biróság előlegezi, mert ezen előzetes eljárás a házassági pernek részéül tekintendő. (Kolozsvári tábla 2894/896. J. 1897. 42.)

23. §.

Az életközösség helyreállitására való felhivást vagy hirdetést kibocsájtó vagy megtagadó végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

Digitized by Google

I. Ma már nem vitás, hogy a perenkivüli eljárás keretén belül is van helye jogorvoslatnak. Mutatja ezt a győri kir. itélőtáblának fentebb (6. §.) idézett 516/897., s a budapesti kir. itélőtáblának 1389/p. 898. sz. végzése (l. a 19. §-nál), melyek olykép hozattak, hogy a kérvényezők a győri, illetve a pestvidéki kir. törvényszék elutasitó végzése ellen felfolyamodással éltek s mindkét kir. itélőtábla elfogadta a felfolyamodást, megváltoztatta a neheztelt végzést s az elsőbiróságot a felhivás kibocsájtására utasitotta.

Tóth Gáspár is azt vallja (id. mű 182. l.), hogy a jogorvoslat meg van engedve. *Haller* Gábor ellenkező nézetének (J. K. 1898. 21.) támpontja nincs.

II. Ha a távollevő fél az életközösség helyreállitásáról szóló végzést megkapja vagy a 77. §. *b)* pontja esetében a hirdetmény közzététetett és a távollevő fél a felhivásnak eleget tesz : házastársa köteles őt visszafogadni s ezzel az eljárás véget ér. De legtöbbször eltelik a kitüzött záros határidő a nélkül, hogy a felhivásnak sikere lenne s a távollevő fél rendesen nem is szokott a törvényszéknél a felhivásra nyilatkozni. Ez azonban nem fosztja meg alperest attól a jogtól, hogy a perben előterjeszthesse a kereseti kérelem elleni kifogásait s igazolhassa, miért nem tett eleget a birói meghagyásnak. (C. 5658/897. J. K. 1898. 2.)

Arra az esetre, ha a felhivott fél nyilatkozni akar, a Curia 786/1897. sz. végzésével kimondotta, hogy a birói felhivásra azonnal intézhet beadványt a törvényszékhez, hogy igazolja azt az okot, amely őt a kérvényezőhöz való visszatérésben gátolja. Ez a beadvány sem mint időelőtti nem utasitható vissza, sem az eljárásban semmiséget nem von maga után ; ugyanezért a bontó kereset alapján kitüzendő tárgyalásra fentartandó. És ha felperes tényleg beadja a keresetet, ugy az igazolási kérvény, mint a kereset együtt tárgyalandó. (J. 1897. 47. sz.)

Ha azonban a távollevő fél a felhivás folytán nyilatkozatot, igazolást ad be a törvényszékhez, kivánatos lenne, hogy azt hivatalból közölje a biróság a kérvényezővel, hadd tudja magát a továbbiakra, nevezetesen a bontó per meginditására nézve, távollevő házastársa nyilatkozatából is tájékozni.

Digitized by Google

IV. FEJEZET.

Kereset. Viszonkereset. Bejelentés. Kérelem.

A) Kereset.

24. §.

Házassági perekben a keresetet ügyvédi ellenjegyzéssel ellátva rendszerint három példányban és egy felzettel kell beadni. Az első példány az eredeti mellékletekkel a biróságnál marad, a másodpéldányt az alperesnek, a harmadpéldányt pedig a házasságvédőnek kell kézbesittetni; felperest a felzeten értesitik.

Az 1881: LIX. t.-cz. 12. §-ának 2. bekezdése a házassági ügyekre is alkalmazandó.

I. Azokban a perekben, a melyekben házasságvédőt nem kell kirendelni (l. a 16. §-t), III. példányt csatolni fölösleges.

II. 1881: LIX. t.-cz. 12. §. 2. bek.: „Azok, a kik ügyvédi oklevéllel birnak, továbbá birói és királyi ügyészi minőségben alkalmazott államhivatalnokok, a kir. közjegyzők, a nyilvános jogtanárok és jogtudorok saját vagy atyai hatalom alatt álló kiskoru gyermekeik ügyeiben magukat ügyvéd által rendes perekben sem kötelesek képviseltetni, nejeiket pedig, mint megbizottak, a rendes eljárásban is képviselhetik."

25. §.

A keresetben pontosan kiteendők: a felek családi és utóneve, polgári állása és lakása, valamint az a hely is, a hol a házasfelek utoljára állandóan együtt laktak.

Digitized by Google

A keresetben hiven előadandók azok a tények, a melyekre felperes kereseti kérelmét alapitja és pontosan megjelölendő a H. T.-nek az a szakasza is, a melynek alapján a házasság megsemmisitését, érvénytelenitését, felbontását vagy az ágytól és asztaltól való elválást kérik. Megjelölendő a házasságból származó gyermekek neve, életkora, polgári állása; a mennyiben pedig a házasfelek a kiskoru gyermekek tartása, elhelyezése iránt peren kivül megegyeztek, előadandók e megegyezés feltételei, ily megállapodás hiányában pedig előterjesztendők a felperesnek e tekintetben való igényei. Végre a keresetben előadhatók az esetleges nőtartási és egyéb vagyoni igények is.

I. L. *Márkus:* id. mű 8. p. Táblai szab. 4. §. H. T. 89., 90., 95., 96. és 102. §§.

II. A nőtartási és egyéb vagyoni igények a per folyama alatt is bármikor előterjeszthetők.

III. A H. T. 107. §-ára alapitott bontó keresetben hivatkozni kell a válóperben kelt itéletre és arra, hogy a törvényben előirt két év letelt ezen itélet jogerőre emelkedése óta s hogy a házasfelek az életközösséget nem állitották helyre; a H. T. 141. §-a esetén pedig ezen kivül ki kell mutatni, hogy az elválasztás oly tény alapján történt, mely a H. T. szerint bontó okul szolgál; a H. T. 142. §-ára alapitott bontó keresethez csatolni kell a bontó itéletet s igazolandó, hogy az jogerőre emelkedett.

26. §.

A keresethez az általános perrendtartásban előirt kellékeken és a kereset tárgyára vonatkozó adatokat igazoló okiratokon kivül csatolandók:

a) a házasság megkötését bizonyitó anyakönyvi kivonat, (a H. T. 77. §. alapján inditott bontó- vagy váló-

Digitized by Google

perben ez nem szükséges, mivel az anyakönyvi kivonatot a folyamodó a perenkivüli eljárás meginditása iránt beadott kérvényhez becsatolta);

b) a felek állandó és utolsó együttlakását igazoló községhatósági bizonyitvány (az előbbi pontban jelzett pereknél ugyanazon oknál fogva ez a bizonyitvány szintén fölösleges) vagy ha a felek Magyarországon együtt nem laktak, a honosságot igazoló okirat;

c) a gyermekek születését és esetleges elhalálozását igazoló anyakönyvi kivonatokat; gyermektelenség esetében bizonyitvány arról, hogy gyermek a házasságból nem született;

d) a H. T. 77. §-a alapján inditott bontó- vagy válóperekben községi bizonyitvány arról, hogy a felhivott fél a házas életközösséget a kitüzött határidő alatt nem állitotta helyre; a 77. §. *b*) pontja esetén igazolandó továbbá, hogy a hirdetmény a hivatalos lapban háromszor közzététetett.

I. *Sztehlo* Kornél helyesen állapitotta meg (id. mű 29. l.), hogy ha a házassági anyakönyvi kivonat azért nem csatolható, mert a házasság az anyakönyvbe bevezetve nem lett, a házasság megkötése alkalmas módon bizonyitandó vagy legalább valószinüsitendő.

II. A H. T. 77. §-a alapján inditott bontó- vagy válóperben az életközösség visszaállitására kötelező határozatot fölösleges csatolni, mert a perenkivüli eljárás iratai a biróságnál ugyis megvannak s azok a perhez csatoltatnak. (L. *Tóth* Gáspár czikkét Ü. L. 1898. 24.)

III. A táblai szabályzat megkövetelte, hogy a keresethez a lelkészi békéltetést és a felek vallását igazoló bizonyitványok becsatoltassanak. A házasság ma már tisztán állami intézmény levén, a házassági perek is függetlenek minden felekezeti befolyástól s igy a most jelzett két bizonyitványt nem kell csatolni.

IV. Szó volt a szaksajtóban arról is (l. *Tóth* Gáspár és *y*.

Digitized by Google

czikkét, J. K. 1895. 37. és 41.), hogy a biróságok, hivatkozva az eddigi gyakorlatra, mely az előzetes békéltetést a perinditás előtt megkövetelte, nem fogják-e megkövetelni, hogy a békéltetés a perinditás előtt polgári hatóság előtt eszközöltessék s hogy ennek megtörténte a kereset mellett bizonyittassék?

Minthogy ily functióval közigazgatási törvényeink a hatóságok egyikét sem bizzák meg s nevezetesen, mert az anyakönyvvezetők teendői közé nincs a válni akaró felek békéltetése sorolva: az előzetes békéltetést nem is kivánja a birói gyakorlat, ami annál helyesebb, mert a biróságon kivüli békéltetésnek sem perjogi, sem gyakorlati szempontból, ezelőtt sem volt absolute semmi értelme.

V. A H. T. 107., 141. és 142. §-aira alapitott bontó kereseteknek felszerelésére nézve l. még az előbbi §. utolsó jegyzetét.

27. §.

A kereseti kérelem több bontóokra is alapitható. A házasság érvénytelenitése, vagy felbontása, illetve az ágytól és asztaltól való elválasztás egy keresetben is kérhető.

I. Ez a szabály az eddigi gyakorlaton alapszik. A házasságot több bontóok alapján is fel lehet bontani; de az érvénytelenités és felbontás (illetve elválasztás) csak vagylagosan kérhető s a biróság természetesen csak az egyik kérelemnek adhat helyet.

II. Vitás kérdés, hogy ha a kereset a H. T. 76., 78., 79. vagy 80. §-a alapján tétetett folyamatba, át lehet-e ugyanazon perben a H. T. 77. §-ára vagyis a hűtlen elhagyásra, térni? A Curia azon a helyes álásponton van, hogy a bontási §-ok mindegyike ellentétes a 77. §-al, ha tehát felperes keresetében vagy alperes viszonkeresetében bontást kért, ugyanabban a perben nem kérheti többé az életközösség visszaállitását, sem ennek esetleges következményeként a bontást. *Tóth* Gáspár szerint (Ü. L. 1898. 24.), ha a fél a bontási kérelem után nyiltan megbocsát vagyis ez által a bontás iránt támasztott keresetet leteszi: nem gátolható abban, hogy az életközösség visszaállitására való kötelezés iránti kérelmet

Digitized by Google

a kereset letételével együtt terjessze elő. Mert — ugymond — gyakorlati szempontból tekintve a dolgot, mit nyer akár a fél, akár a biróság, ha e kérelem előterjesztését meg nem engedi, illetőleg ily kérelemre a 77. §-ban megjelölt határozatot meg nem hozza? csupán csak azt, hogy nyomban uj per keletkezik, melyben aztán a bontási kérelem egyelőre elő nem fordul. Szóval az eredmény ugyanaz és csupán az az alaki különbség forog fenn, hogy nem a per során, hanem külön előterjesztett kérelemmel tétetett az eljárás folyamatba. Kivánatosnak tartja ennélfogva a gyakorlatnak ily irányban való kifejlődését annál is inkább, mert azt igy a H. T. rendelkezéseivel teljesen összhangzatban állónak véli.

Ilyen kérdés, tudtommal legalább, a gyakorlatban még elő nem fordult. Minthogy azonban alapelv az, hogy ha a házasfél megbocsátja az összes vétségeket (akár a kereset beadása előtt, akár a per folyama alatt), kétségtelenül joga van a 77. §. alapján az életközösség helyreállitását kérni: *Tóth* Gáspár véleménye elfogadható, bár tagadhatatlanul egyszerübb külön kérvénynyel, a már folyamatban volt, de letett bontóperre való hivatkozás nélkül, kérni ugyanezt.

III. A szaklapok hasábjain élénk megbeszélés tárgyát képezte az a kérdés, vajjon a 80. §. *a)* pontja alapján felbontható-e a házasság, ha a házastársi kötelességeket a távollevő fél egyedül a hűtlen elhagyással szegte meg?

Sztehlo Kornél szerint „az elhagyásra csak a 77. §. *a*) pontjában körülirt módon és ennek feltételei mellett alapitható a bontási kereset és a 80. §. *a*) pontja keretén belül az egyszerü elhagyásra, mint házassági kötelességszegésre, a kereset nem alapitható." (Ü. L. 1896. 54.) Ehhez a nézethez csatlakozik *Ligetkúti* Iván is. (Ü. L. 1897. 4.)

Goczigh József szerint ha csak az elhagyás esete forog fenn, a 80. §. alapján bontást kérni nem lehet, de ha a hűtlen elhagyással kapcsolatban más házastársi kötelességsértés is fenforog: akkor igen. (Ü. L. 1897. 9.)

Tóth Gáspár határozottan azt vallja, hogy hűtlen elhagyás és egyéb kötelességszegés esetén a 77. §. és a 80. §. *a)* pontja közül az elhagyott fél szabadon választhat. Még pedig a 77. §. alkalmazását kérheti akkor, ha házastársa kötelességszegéseit megbocsátani hajlandó; a 80. §. alkalmazását pedig kéri akkor, ha a maga részéről megbocsátani nem hajlandó s ez esetben nemcsak az

Digitized by Google

elhagyásra, hanem a többi kötelességszegésekre is fogja alapitani keresetét. És mivel a Curia több évi távollét esetén a házasságot következetesen a 80. §. *a)* pontja alapján bontja fel, (pl. 8630|895. és 8178|895. sz. ítéleteiben, a melyek 1895. november 6-án, illetve 8-án, tehát közvetlenül a házassági törvény életbeléptetése után, keltek. J. K. 1896. 1. sz.), akár néhány napi távollét után is lehet ezt a szakaszt alkalmazni s alkalmazható a hat hónál tovább tartó elhagyás esetén is, de nem az elhagyás jogczimén és csak akkor, ha egyéb kötelességsértés is fordult elő.

Egyedül áll *Uzonyi* Géza azzal a felfogásával, (J. K. 1898. 19.) hogy ugy a 77. §., mint a 80. §) *a)* pontja alapján fel lehet bontani a házasságot, ha csupán hűtlen elhagyás forog is fenn s ha más kötelességszegés nem történt is és szerinte felperes a két §. közül szabadon választhat. Ez a nézet azonban nem fogadható el s azt hiszem, *Tóth* Gáspár felfogása a leghelyesebb.

Részben az ő álláspontjára helyezkedett 1897. évi 553. sz. itéletével a Curia is, mikor a hűtlen elhagyáson kivül a távollevő fél goromba és engedetlen magaviselete is igazoltatván, a házasságot felbontotta és kijelentette, hogy: „a 80. §. *a*) pontjának alkalmazását a 77. §. *a)* pontjának rendelkezése nem gátolja azért, mert a 77. §. egészen önálló rendelkezést tartalmaz arra az esetre, ha az abban foglalt feltételek megvannak és mert csak feljogositja azt a házasfelet, kit házastársa szándékosan és jogos ok nélkül elhagyott, hogy házasfelét az életközösség visszaállitására biróilag köteleztesse, azt azonban nem rendeli, hogy vétkes elhagyás esetén köteles legyen az elhagyott házasfél előzetesen a másik házasfelet az életközösség visszaállitására köteleztetni akkor is, ha a maga részéről az életközösséget visszaállitani nem hajlandó. (J. K. 1897. 15. sz.)

Ezt annál inkább elfogadhatjuk, mert hogy az ilyen gyakorlat káros nem lehet, garanczia rá a 80. §. utolsó bekezdése, mely szerint a házasság csak akkor bontható fel e §-ban felsorolt okok alapján, ha a biróság a házasfelek egyéniségének és életviszonyainak gondos figyelembevételével meggyőződött arról, hogy a házassági viszony annyira fel van dulva, hogy a felbontást kérőre nézve a további életközösség elviselhetetlenné vált. Hogy pedig a házassági viszony feldultnak lehessen tekinthető, ehhez a Curia felfogása szerint „az egyszerü elhagyás nem elég s az egyedül panaszlott elhagyás alapján a házasság a 80. §. *a)* pontja alapján fel nem

Digitized by Google

bontható, hanem csak akkor, ha az elhagyás a házastársi egyéb kötelességek megsértését is magában foglaló körülmények közt történt." (4750/897. Ü. L. 1898. 3.)

Az itt elfoglalt álláspontot fényesen igazolja a Curiának 1898. junius 15-én kelt 2587/898. sz. elvi kijelentése, a mely szerint: „a szándékos és jogos ok nélkül való elhagyás egyes esetekben a házastársi kötelességeknek oly sulyos megsértését is magában foglalhatja, mely miatt a házasság felbontása a H. T. 80. §. *a*) pontja alapján szorgalmazható. (Ü. L. 1898. 29.) Továbbá a Curiának 2734/898. sz. itélete, mely szerint: „az elhagyott, ki az életközösség szándékos és jogtalan megszakitását megbocsátani s az elhagyóval az életközösséget folytatni nem hajlandó, nincs elzárva attól, hogy ez esetben a házastársi kötelességnek a jogtalan elhagyásban s a jogtalan és tartós különélésben rejlő sulyos megsértését, mint bontó okot, a 80. §. *a)* pontja alapján ne érvényesitse, amennyiben a 80. §. utolsó bekezdésének esete fenforog. (J. K. 1898. 30.)

IV. Ez a §. a H. T. 107., 141. és 142. §-ai alapján inditott bontó perekre ki nem terjed.

B) Viszonkereset.

28. §.

Alperes az ellene folyamatba tett házassági perben viszonkeresettel élhet. A viszonkereset a házasság megsemmisitésére, megtámadására, felbontására vagy az ágytól és asztaltól való elválasztásra, továbbá az ily perekkel összeköthető vagyonjogi igények érvényesitésére irányulhat. A viszonkereset az elsőbirósági itéletig előterjeszthető s a kereseti kérelemmel egy itéletben döntendő el.

I. A viszonkeresetre nézve l. a H. T. 84., 85., 100. és 104. §-ait és tábl. szab. 16. §-át.

II. *Sztehlo* szerint (id. mű 34. l.) a tárgyalás kezdete után előterjesztett viszonkereseti igények csak akkor vétetnek figyelembe, ha azok a tárgyalás folyama alatt felmerült tényeken alapulnak.

Digitized by Google

Ezzel szemben utalok a H. T. 104. §-ára, mely szerint a keresetet vagy viszonkeresetet az elsőbirósági itélet meghozataláig meg lehet változtatni: a törvény eme kiterjesztő rendelkezése alapján a viszonkereset beadásának határidejét az elsőbirósági itéletig kiterjeszthetjük és szabályként felállithatjuk, hogy a viszonkereset felől is okvetlenül kell a biróságnak határozni. Az én álláspontomon van *Tóth* Gáspár is (id. mű 160. l.).

III. A H. T. 107., 141. és 142. §-ai alapján inditott bontóperekben viszonkeresetet csak a gyermekelhelyezési és tartási igények és a vagyoni követelések iránt lehet támasztani. Ez a szabály ezeknek a pereknek különös természetéből önként folyik.

29. §.

Felperes keresetét, alperes pedig viszonkeresetét bármikor visszavonhatja; ekkor, amennyiben már alsóbb birósági itéletek keletkeztek volna, azok feloldandók és az első biróság határoz a permegszüntető kérelem felett.

A táblai szabályzat 18. §-a és a Curia gyakorlata alapján állapitható meg ez a szabály.

30. §.

Ha alperes a viszonkeresetet a házasság megsemmisitésére, megtámadására, felbontására vagy ágytól és asztaltól való elválasztásra irányozta, akkor a per letételének csak az alperes beleegyezésével van helye. Ellenben ha alperes a viszonkeresetet csupán gyermektartási vagy egyéb vagyoni követelésekre támasztotta, akkor keresetét a felperes az alperes hozzájárulása nélkül is bármikor leteheti s ez esetben a viszonkereseti igények elbirálása mellőzendő. (Tábl. szab. 17. §.)

Digitized by Google

31. §.

Akinek a házasság érvényességétől vagy érvénytelenségétől valamely jogi érdeke függ, a folyamatban levő semmiségi perbe, akár felperes, akár alperes győzelmének elősegitése végett beavatkozhatik. (Eljárásról szóló javaslat 17. §.).

C) Bejelentés.

32. §.

A H. T. 68. §-án alapuló bejelentést kérvényben kell megtenni, a mely mellett igazolni kell, hogy a házasság fennállott és hogy az a megtámadásra nem jogosult házastárs halálával szünt meg; továbbá a kérvény tartalmazza a folyamodónak azt a kijelentését, hogy a házasságot érvénytelennek tartja és megtámadja.

I. Ez a bejelentés teljesen uj intézmény hazai perjogunkban s a megtétele körül követendő eljárás egyáltalán nincs szabályozva. A szakirodalomban is alig tárgyalták, a gyakorlat pedig nem állapitotta meg, vajjon kérvénynyel vagy keresettel kell-e eszközölni a bejelentést és mit kell annak tartalmaznia? *Tóth* Gáspár azt irta róla, hogy keresetnek tekintendő és tárgyalás után itélettel döntendő el. (Ü. L. 1895. 36. és J. K. 1895. 37.) Id. művében azonban (161. l.) a fentebb jelzett álláspontra helyezkedik. *Márkus* (id. mű 7. pont) szintén a keresettel tekintette azonosnak és azt tanitja, hogy három példányban és egy felzettel kell benyujtani; tárgyalására, illetve elintézésére nézve azonban nem nyilatkozik. *Sztehlo* id. művében a bejelentésnek erről a neméről meg sem emlékezik.

Azonban keresetnek tekinteni ezt a bejelentést nem lehet, mert a másik házasfél ellen, a ki egyedül lehetne alperes, nem intézhető, mivel ez már meghalt. A H. T. különben is határozottan kimondja, hogy pert a házasság megtámadása iránt csak addig lehet inditani, amig ez meg nem szünt.

Digitized by Google

II. A bejelentés hatálya ugyanaz, mint az érvénytelenséget kimondó ítéleté. Vagyis ha a megtámadott házasság a megtámadási perben itéletileg érvénytelennek nyilvánittatott, illetve ha az a megtámadás megtörténte után, bár itélet nélkül is, megszünt vagy ha a megtámadás a házasság megszünése után bejelentéssel megtörtént: akkor az a házasság azonnal érvénytelennek tekintendő s az érvénytelenségre bárki és bárhol hivatkozhatik.

Természetes, hogy a bejelentést is a törvényben előirt egy év alatt kell megtenni s később a házasság megtámadhatatlan.

III. A bejelentés tulajdonképen annak a ténynek a constatálására szolgál, hogy a bejelentő a házasságot érvénytelennek tartja és megtámadja. A bejelentés jogfentartás, jogbiztositás, hogy ugy mondjam: óvás. Annak a jognak a fentartása, biztositása, illetve megóvása a bejelentő számára, hogy a már megszünt házasság érvénytelenségére alapitott igényeit (gyermekek törvényessége, vagyonjogi, örökjogi igények) külön perrel érvényesithesse. A bejelentés perjogi lehetőséget teremt, kereshetőségi jogot ad arra nézve, hogy a bejelentő keresete folytán az érvénytelen házasság jogi következményeinek birói elismerése, birói megállapitása megtörténhessék. A meginditandó per keretén belül kell aztán vizsgálni és kell bizonyitani, hogy az a házasság, a melyre a bejelentés vonatkozott, csakugyan érvénytelen volt-e.

Mindebből pedig az következik, hogy a biróság a bejelentés folytán nem tüz tárgyalást, hanem ha a bejelentést indokoltnak tartja, azt egyszerüen tudomásul veszi.

33. §.

Az ágytól és asztaltól elválasztott házasfelek a házassági életközösség visszaállitását közös kérvényben kötelesek bejelenteni a perben eljárt kir. törvényszéknek.

Ez a bejelentés a H. T. 106. §-án alapszik.

A biróság a kérvény fölött nem tüz tárgyalást, hanem a felek meghallgatása nélkül végzést hoz.

Digitized by Google

D) Kérelem.

34. §.

A házasulók a kihirdetést vagy a házasságkötésnél való közreműködést megtagadó határozat ellen kérvénynyel kereshetnek jogorvoslatot a kir. törvényszéknél (1894: XXXIII. t.-cz. 60. §.)

1894: XXXIII. t.-cz. 60. §-a: „Ha az anyakönyvvezető a kihirdetést, vagy a polgári tisztviselő a házasságkötésnél való közreműködést megtagadja, határozatát köteles a felek kérelmére indokaival együtt irásba foglalni és nekik kiadni.

A házassági jogról szóló törvény 29. §. *a*) *c*) és *d*) pontjaiban emlitett polgári tisztviselő (anyakönyvvezető, főszolgabiró, rend. tan. város polgármestere) megtagadó határozata ellen a törvényhatóság első tisztviselőjéhez folyamodásnak van helye.

A házasulók a közigazgatási hatóság, valamint a házassági jogról szóló törvény 29. §. *b)* és *c)* pontjaiban emlitett polgári tisztviselőnek (a törvényhatóság első tisztviselője és az osztrák-magyar diplomácziai képviselője, consula és ezek helyettese) határozata ellen a kir. törvényszékhez fordulhatnak."

35. §.

Ha a női- vagy gyermek-tartásdij biztositását (H. T. 90. és 95. §§.) nem a házassági per során kérik, ez iránt a kir. törvényszékhez intézett kérvényben kell folyamodni.

Veszély esetén hivatalból is elrendelheti a biróság a gyermekek számára megszabott tartás biztositását.

36. §.

Magyarországon tartózkodó külföldi házasfelek bármelyike kérheti, (H. T. 118. §.) hogy a tartózkodási hely

Digitized by Google

szerint illetékes kir. törvényszék rendelje el az ágytól és asztaltól való különélést (H. T. 98. §.); ideiglenesen intézkedjék egyuttal a közös kiskoru gyermekeknek elhelyezése és ezeknek, valamint a nőnek tartása és a szükséges tárgyaknak ez utóbbi részére leendő kiadása iránt. (H. T. 102. §.)

Digitized by Google

V. FEJEZET.

A kereset, bejelentés és kérelem első elintézése.

37. §.

A biróság köteles az illetőségéhez nem tartozó keresetet vagy másnemü beadványt hivatalból visszautasitani.

A biróság a beadványt illetéktelensége esetén kivül akkor is visszautasitja, ha a fél annak előterjesztésére nyilvánvalóan nincs jogositva.

Az első pontban foglalt szabály az 1868: LIV. t.-cz. 51. §-án alapszik; a másodikat pedig a keresetre nézve *Sztehlo* állapitotta meg (id. mű 37. l.), a következő indokolással: „A házasságjogi törvény tüzetesen meghatározván a házassági perekben a felperességi jogosultságot, a birónak meg kell adni a jogot, hogy abban az esetben, ha olyan személy lép fel felperesként, a kit a törvény erre fel nem jogosit, azt már a kereset első elintézésekor elutasithassa.“ Ez a szabály kiterjesztendő minden beadványra.

38. §.

Ha a kereset hiányosan van felszerelve, nevezetesen a felek vagy az ügy hiányos megjelölése, az aláirás vagy a képviselő igazolásának hiánya miatt az idézés kibocsátására nem alkalmas, a biróság a keresetet rövid záros határidő kitüzése mellett kijavitás végett visszaadja. A

Digitized by Google

határidőn belül kijavitva beadott kereset ugy tekintetik, mintha eredetileg helyesen lett volna beadva (1893: XVIII. t.-cz. 17. §. 2. bek. és 215. §.)

Hiánypótlás végett visszaadandó a kereset akkor is, ha külföldi külföldi ellen inditván Magyarországon házassági pert, a keresetnél nem igazolja, hogy a magyar biróság itélete hatályos abban az államban, amelynek a házasfelek polgárai (H. T. 116. §.); valamint akkor is, ha a nő a H. T. 117. §-a alapján érvénytelenségi vagy bontó pert indit külföldi férje ellen és a keresetnél nem igazolja, hogy férjét a házasságkötés után külföldre nem követte.

39. §.

Ha a biróság azon okból, mert az ügyre nem illetékes, a keresetet hivatalból visszautasitotta vagy az eljárást a per folyamán megszüntette, a perinditás magánjogi határai fenmaradnak, ha felperes keresetét a visszautasitó vagy megszüntető határozat jogerőre emelkedésétől számitott 30 nap alatt az illetékes biróságnál meginditja (1893: XVIII. t.-cz. 28. §. 3-ik bek. és 215. §.).

40. §.

A H. T. 59. §-a alapján beadott megtámadási keresetre a birói eljárás mindaddig meg nem indulhat, mig a keresetnek egy példányával értesitett illetékes gyámhatóság három hónapon belül ki nem jelenti, hogy a keresetet magáévá teszi.

E kijelentés elmaradása esetében a keresetet a felperesnek vissza kell adni.

Digitized by Google

41. §.

Ha az alperes ismeretlen helyen tartózkodik, a törvényszék részére a helybeli ügyvédek közül ügygondnokot rendel, a kereset másodpéldányát ennek kézbesitteti és alperest hirdetménynyel idézi meg. Ezt a hirdetményt a törvényszék hirdető tábláján ki kell függeszteni és azonfelül — felperes költségén — a hivatalos lapban háromszor közzé kell tenni.

Az 1894: XXXI. t.-cz. 77. §. *b*) pontja alapján inditott bontó, illetve válóperben csak a perenkivüli eljárás során kinevezett ügygondnok idézendő meg a tárgyalásra.

Az első pontban foglalt szabály az 1868: LIV. t.-cz. 268. és köv. §-ain s a táblai szab. 14. §-án alapszik.

A második kijelentés pedig abban leli magyarázatát, hogy a házas életközösség visszaállitására kibocsájtott hirdetményben a távollevő fél azzal a sanctióval hivatott fel, hogy ha a birói meghagyásnak egy év alatt eleget nem tesz, a meginditandó bontó perben ujabb hirdetményi idézés mellőzésével a kinevezett ügygondnok képviseli; a tárgyalásra idéző végzést tehát fölösleges ujból hirdetni.

42. §.

Az atyai hatalom, illetve gyámság vagy gondnokság alatt álló személyek házassági pereinek folyamatba tételéről a biróság az illetékes árvaszéket azonnal értesiteni köteles. (1887. jan. 7-én kelt 40662/1886. és 1891. ápr. 21-én kelt 12430. sz. I. M. R.)

43. §.

Ha a kir. törvényszék a keresetből arról győződik meg, hogy annak elbirálására illetékes és hogy az helye-

Digitized by Google

sen fel van szerelve: azokban a megtámadási perekben, a melyeket a házastárs indit és a bontó-, illetve válóperben, a biróság előtti békéltetésre és amennyiben ez nem sikerülne, lehetőleg ugyanarra a napra a per tárgyalása végett határnapot tüz s a feleket azzal a meghagyással idézi meg, hogy a békéltetésen személyesen, a tárgyaláson pedig bizonyitékaikkal akár személyesen, akár meghatalmazott ügyvédeik által jelenjenek meg, mert különben, ha alperes a békéltetésen meg nem jelenik, ugy fog tekintetni, hogy kibékülni nem akar; a feleknek a tárgyaláson való meg nem jelenése pedig a törvényes következményeket vonja maga után.

Az idéző végzésben egyuttal, a 16. §-ban jelzett perek kivételével, házasságvédőt kell rendelni.

I. A házassági perekben a mai birói gyakorlat csak a kereset beadására nézve ismeri az ügyvédi kényszert. A per további folyamán a felek személyesen járhatnak el. (Tábl. szab. 13., 25. §§. 1840: XV. t.-cz. II. R. VII. fej. 79. §.)

II. A következő §-ban jelzett perekben birói békéltetésnek helye nincs.

44. §.

A birói békéltetés a semmiségi perben, a H. T. 77. §. *b*) pontja, alapján inditott bontó- és válóperben a H. T. 107., 141. és 142. §-ai alapján inditott bontó perben és minden házassági perben, ha az alperes ismeretlen helyen tartózkodik, mellőzendő.

A semmiségi perekben a házasság köztekintetekből érvénytelenitendő s a felek egyező akarata mellett sem állhat fenn; ily perekben tehát a békéltetésnek nem lenne értelme, — ha pedig alperes a 77. §. *b*) pontja esetén vagy egyébként ismeretlen helyen

Digitized by Google

tartózkodik, a békéltetés megkisérlése illogicus és fölösleges volna. (L. *Tóth*: id. mű 167. l.)

A H. T. 107., 141. és 142. §-ai alapján inditott bontóperben jogerős itélettel állván szemben, igazán nem volna értelme a békéltetésnek. Azonban *Sztehlo* ama nézetét, hogy a birói békéltetés a 77. §) *a)* pontja esetén is mellőzendő, nem fogadhatjuk el. *Sztehlo* e tekintetben a Curia 1886. évi 7000. sz. határozatára hivatkozik (id. mű 41. l.), mely szerint hűtlen elhagyásnál nincs helye a békéltetésnek; kimondta ugyanezt a Curiának 1896. évi 3318. sz. itélete is, azonban a törvényszékek a 77. §. *a)* pontja esetében mindig tartanak békéltetést.

Digitized by Google

VI. FEJEZET.

A biròi békéltetés.

45. §.

A birói békéltetés tanácsülésben kisérlendő meg. (Tábl. szab. 19. §.)

I. Állandó gyakorlat. Egy esetben a Curia (6891/897. Ü. L. 1898. 10.) megsemmisitette mindkét alsóbiróság itéletét, mivel a békéltetés nem tanácsülésben, hanem az eljáró biró előtt és által történt.

II. Eddigelé egyedül áll az irodalomban *dr. Márkus* Dezső következő kijelentése (id. mű 26. p.): „A békéltetés, valamint a házassági ügyek tárgyalásának, valamint előadásának idejére a nyilvánosság hivatalból kizárandó. A felek képviselői, illetve a felek által meghivott két-két egyén azonban ugy a békéltetésnél, mint a per tárgyalásánál, valamint előadásánál jelen lehetnek (1868: LIV. t.-cz. 103., 104. §§.)“ Indokolása ez: „E szabály az 1868: LIV. t.-cz. 103. §-ából folyik.“ E §. szerint: „A biró elrendelheti a közönség kizárását: *a*) a felek előterjesztésére vagy hivatalból, ha azt a közerkölcsiség tekintetéből szükségesnek látja; *b*) ha a perben olyan viszonyok érintetnek, melyeknek nyilvánosságra hozatala egyik vagy másik fél jó hirét vagy érdekét veszélyeztetné.“ Már pedig bármely házassági ügy tárgyalása a családi élet legbensőbb részleteit tárgyazza, melyeknek nyilvánosságra jutása könnyen veszélyeztetheti az érdekeltek vagy legközelebbi hozzátartozóik jó hirét, vagy érdekét. Nézetem szerint ebből a szempontból, de a nyilvánosság kizárásának következményeként is, a házassági ügyeknek az 1868: LIV. t.-cz. 102. §-ában előirt kifüggesztése a biróságnál, mellőzendő volna.“

Nem hiszem, hogy a nyilvánosság teljes kizárása, a per egész

Digitized by Google

folyamán, elfogadható lenne s elégnek tartom a 103. §-ban foglalt rendelkezést.

Biróságaink praxisa ellentétes. Az egyik törvényszéknél állandó gyakorlat az, hogy a békéltetés mindig a nyilvánosság kizárása mellett történik; a másik törvényszék pedig a 203. §. rendelkezéseit követi.

46. §.

A békéltetésről feveendő jegyzőkönyvnek a szokott fejezeten kivül tartalmaznia kell:

a) a békéltető tanács és a jelenlevő felek neveit;

b) azt az előterjesztést, melyet a tanács elnöke a kiengesztelés céljából a házasfelekhez intéz;

c) a házasfeleknek nyilatkozatát, a megtámadási, bontó vagy váló ok rövid megjegyzésével és

d) a tanács elnökének és jegyzőjének, valamint a jelen volt feleknek névaláirását. (Tábl. szab. 19. §).

I. A békéltetésen a per érdemébe bocsájtkozni nem lehet. Helytelen tehát azoknak a biróságoknak az eljárása, a melyek már a békéltetésen kiterjeszkednek a házassági együttélés és a különválva élés tartamának megállapitására; kérdést intéznek a különválás okainak előadására, a vagyonjogi igényekre s ha gyermekek vannak, ezek tartási és nevelési körülményeire is.

II. A békéltetésnél a házasságvédőnek teendője nincs (tábl. szab. 26. §.), ennélfogva az nélküle is megtartható. Az ezzel ellentétes gyakorlat tehát helytelen.

47. §.

A felek a békéltetésen személyesen kötelesek megjelenni. Fontos okokból meghallgatásuk megkeresés utján is eszközölhető, sőt a biróság megelégedhetik alperesnek biróilag vagy közjegyzőileg hitelesitett nyilatkozatával is.

Digitized by Google

Ha felperest megkeresés utján hallgatják meg, közlendő vele alperes nyilatkozata.

Ha felperes a békéltetésen meg nem jelenik, a per szünetel, ha pedig alperes nem jelenik meg, ugy tekintetik, mint aki nem akar békülni.

I. Általános az a gyakorlat, hogy a feleknek személyesen kell a birói békéltetésen megjelenni s alperessel magával a békéltetés meg nem tartható.

Hogy alperes megkeresés utján meghallgatható, az kétségtelen. Felperesnek ily módon való meghallgatására nézve pedig dr. *Márkus* Dezső a következőleg nyilatkozott (J. K. 1897. 7.): „Nézetem szerint mi sem áll utjában annak, hogy a békéltetés megkeresésre a felperesre nézve illetékes járásbiróság utján történjék, olyképen, hogy első sorban alperest hallgatja meg az illetékes kir. törvényszék és ennek nyilatkozatát közli a megkeresett kir. járásbirósággal, a végből, hogy azt a meghallgatandó felperesnek tudomására hozza.“ Ugyanezt megengedi a házassági eljárásról szóló javaslat 10. §-ának 5. és 6. bekezdése is.

II. A per szünetelésének megállapitása az 1893: XVIII. t.-cz. 52. és 215. §-ain alapszik. De házassági perekben a per szünetelése három évig nem tarthat, mert a megtámadási perekben egy év alatt, bontó, illetve válóperekben pedig fél év alatt elévül a perinditási jog (H. T. 57. és 83. §§.), a perszünetelés tehát legfeljebb az elévülési idő lejártáig terjedhet. (L. *Tóth*: id. mű 171. l.)

Sztehlo-nak (id. mű 42. l.) és *Tóth*-nak (id. mű 168. l.) azt a nézetét, hogy ha felperes nem jelenik meg a békéltetésen, a per megszüntetendő, illetve a kereset visszavonása vélelmezendő, nem lehet elfogadni. A békéltetésen ugyanis a per érdemében semmi sem történik, illogicus volna tehát, ha felperes elmaradása esetén, érdemleges határozatot hozhatna a törvényszék. Legjobb erre az esetre a per szünetelését kimondani.

48. §.

Ha a békéltetésen meg nem jelent fél elmaradását igazolja, a békéltetésre uj határnap tüzendő.

Digitized by Google

I. A tábl. szab. 20. §-a az uj határidőnek kitüzését csak a felperes igazolt elmaradása esetén engedi meg. Azonban *Sztehlo* (id. mű 43. l.) helyesen kiterjesztette ezt mindkét félre, mig *Tóth* (id. mű 167. l.) a táblai gyakorlat alapján áll.

II. Ezen §. szövegezéséből kitünik, hogy igazolt elmaradások esetén többször is lehet határnapot tüzni a békéltetésre.

III. Némely törvényszéknek az a gyakorlata, mely szerint az idéző végzésben felhivja a feleket, hogy ha a megjelenésben *bármi oknál fogva* gátolva lennének, a kibékülés felől a békéltetési határnapig közokiratban nyilatkozzanak, helytelen s a békéltetés alapjellegével ellenkezik. Igy igazán üres formalismus lenne a békéltetés, mert a felek tetszésére, kényére és kedvére volna bizva, hogy megjelenjenek-e személyesen?

49. §.

A H. T. 76. és 78—80. §-aiban foglalt bontó okok alapján inditott perekben a H. T. 99. §-a szerint elrendelt ágytól és asztaltól való különélés letelte után a békéltetést ismételni kell. (Tábl. szab. 32. §.)

Digitized by Google

VII. FEJEZET.

A tárgyalás.

50. §.

Ha a békéltetés eredménytelen marad: a per érdemleges tárgyalása mindig biró vezetése mellett tartandó meg, ki egyuttal a pernek előadója is lehet. A tárgyalási jegyzőkönyvet a biróságnak kell vezetni.

I. A tábl. szab. 21. §-a és *Tóth* (id. mű 168. l.) nézete szerint a tárgyalást csak „rendszerint" kell biró előtt tartani. A gyakorlat azonban a fent formulázott szabályt állandóan követi. A Curia a két alsóbiróság itéletét mindig megsemmisiti, ha az érdemleges tárgyalások nem az eljáró biró vezetése alatt, hanem a pertárban történtek (pl. 6891/897. Ü. L. 1898. 10.). A budapesti tábla pedig feloldotta az első biróság itéletét, mivel a tárgyalási jegyzőkönyvet a felek vezették. (5440/896. Ü. L. 1896. 43. — L. még C. 4776/898. J. K. 1898. 17.) Az sem lehetséges ezek szerint, amit Tóth (id. mű 169. l.) a tábl. szab. 25. §-a alapján ir, hogy t. i. a biróság a felek indokolt kérelmére megengedheti, hogy a vagyoni követelésre vonatkozó perbeszédeket maguk a perbeli képviselők vezethessék jegyzőkönyvbe. Valamint lerontotta a gyakorlat *Sztehlo* következő kijelentését: „Ha a peres felek szóváltásaikat maguk akarják a jegyzőkönyvbe iktatni, azt ügyvédeik által tehetik. Ilyen esetben a jegyzőkönyvi eljárásra vonatkozó szabályok tartandók meg." (Id. mű 49. l.)

II. A tárgyalás nyilvánosságára nézve l. a 45. §. jegyzeteit.

Digitized by Google

51. §.

Ha a tárgyaláson felperes igazolatlanul meg nem jelenik, alperes a kereset elutasitását vagy uj tárgyalási határnap kitüzését kérheti. De ha alperes viszonkeresetet támasztott, vagy egyáltalán uj tények hozatnak fel, az ellenfél meghallgatása végett uj határnap feltétlenül tüzendő.

Semmiségi perben a felperes meg nem jelenése nem vonja maga után a keresetnek ez okból való egyszerü elutasitását.

Ha a semmiségi pert a kir. ügyész inditotta és a tárgyalási határnapot ő mulasztja el, a biróság hivatalból uj határnapot tüz.

Az első bekezdésben foglalt szabály általános érvényü rendelkezés a polgári perrendtartásból.

A második bekezdés a semmiségi perek alapjellegéből következik, mely szerint a semmiségi per köztekintetekből feltétlenül birói itélettel érdemlegesen döntendő el.

A 3-ik szabályt az eljárásról szóló javaslat 42. §-a is tartalmazza.

52. §.

Ha a tárgyaláson alperes meg nem jelenik, felperes a kereseti állitásokat, ennek daczára is, bizonyitani tartozik.

Állandó gyakorlat. A kivételt és a bizonyitás részletes szabályait lásd a következő fejezetben.

Digitized by Google

53. §.

Ha a felek egyike sem jelenik meg a tárgyalási határnapon, vagy a megjelent fél a tárgyalás megtartását nem kivánja, a per az érvénytelenségi, illetve bontó ok elévüléséig szünetel.

A szünetelés idejének megállapitására nézve a megokolást l. a 47. §-nál. *Sztehlo* azon nézete (id. mű 55. l.) tehát, hogy a házassági per is három évig szünetel, el nem fogadható.

54. §.

A tárgyaló biró feladata a peres felek és a házasságvédő előterjesztései alapján a tényállást minden irányban kinyomozni, mely czélból a felekhez tüzetes kérdéseket intézhet, őket bizonyitékaiknak előterjesztésére felhivja s a személyesen perlekedő feleket a bizonyitékoknak miként való használatára kitanitja. A tárgyaló biró különösen kinyomozza azokat a tényeket és okokat, a melyek a házasság érvényessége ellen felhozhatók vagy pedig a házasfelek között a meghasonlást előidézték; továbbá felderiti a tényleges különválás idejét és annak közelebbi körülményeit, valamint azt is, hogy a házasfelek a különélés ideje alatt magánuton közlekedtek-e egymással vagy nem? és igenlő esetben miért hiusult meg a kibékülés?

Ez a birósági nyomozás kiterjesztendő:

a) *a semmiségi perekben* általán a házasságot feltétlenül érvénytelenitő alaki hiányok, illetőleg házassági akadályok kideritése (H. T. 6., 11., 13., 39., 41—45. §§.); különösen pedig a H. T. 6. §-a alapján inditott érvénytelenitő perben, a 44. §-nak az érvénytelenségi joghatály megszüntetését megállapitó körülményeire; a 11. §. *c*) pontjánál a felmentésre s végül a kötés alaki hiányainál

Digitized by Google

a 43. §-nak az alaki hiányok okozta érvénytelenségi joghatályt megszüntető rendelkezéseire;

b) megtámadási perekben: a fejletlen kor és a kiskoruság akadálya miatt inditott perekben a H. T. 7—10., 51—52., 63—66. §-ainak rendelkezéseire; kényszer esetén (53. §.) azokra a körülményekre, melyek a kényszer bizonyitására felhozattak, nevezetesen a fenyegetés alkalmas lehetett-e az alapos félelem előidézésére? tévedésre alapitott megtámadási perekben (54. §.) vajjon tudta, vagy tudhatta-e, a magát tévedtnek állitó fél a tévedés bizonyitására felhozott érvénytelenitő körülményt? s végül a megtévesztésre alapitott megtámadási perben: fenforog-e a megtévesztés és feltehető-e, hogy a fél a valódi körülményeket tudva, a házasságot meg nem kötötte volna?

c) semmiségi és megtámadási perekben különösen kinyomozandó: vajjon a felek jó-, vagy rosszhiszemben kötötték-e a házasságot?

d) bontó perekben kinyomozandó: nem egyezett-e vagy nem volt-e részes felperes a bontó okul felhozott cselekményben? (81. §.), nem bocsátotta-e meg a bontó okul felhozott tényt? (82. §.) s mert a vétkesség a bontó itéletben hivatalból kimondandó, kit terhel a bontó okul szolgáló cselekmény?

e) megtámadási és bontó perekben kiterjesztendő a nyomozás az elévülés kérdésére (57. és 83. §.) és ama körülményre: vajjon felperes alperesnek a H. T. 54. §. *d)* pontjában, 79. §-ában vagy 80. §. *d)* pontjában megjelölt elitéltetéséről mikor értesült?

I. Az első bekezdésben foglalt szabály a tábl. szab. 22. §-án alapszik; a részletezés pedig *Tóth* Gáspártól való (id. mű 172. l.). A nyomozás részleteit felsorolni és megállapitani nem fölösleges, mert a gyakorlat e tekintetben ingadozik s a pernek hiányos letár-

Digitized by Google

gyalása miatt többször kénytelenek a felső biróságok az első itéletet feloldani.

II. A megbocsátásra vonatkoznak a következő itéletek:

1. A házasság fennállása alatt született s törvénytelen származásunak biróilag ki nem mondott gyermek fogamzásának ténye elenyészteti mindazon vétkes cselekményekre vonatkozó kereseti jogot, amely vétkes cselekmények a fogamzás előtt keletkeztek, mert a közösülés által a korábbi vétkes cselekmények megbocsátását kell vélelmezni. (C. 2709/897. Ü. L. 97. 42.)

2. Ha a válókereset beadása után a házasfelek az együttélést s a házassági elhálást folytatják, az vélelmezendő, hogy egymásnak megbocsátottak, s ily esetben a H. T. 82. §-ra való tekintettel, a házasság felbontásának helye nincs. (Kol. t. 1315/97. J. 97. 42.)

3. A házasságtörés tényének megbocsátását nemcsak a szóval kifejezett nyilatkozat képezheti, hanem a sértett félnek az a ténye is, hogy a sértő cselekmény elkövetése után, azt tudva, közösül a vétkes házastárssal. (C. 4950/896. J. K. 1897. 41.)

55. §.

Ha a házasságból önfentartásra képtelen kiskoru gyermekek származtak és azok tartása és elhelyezése iránt a szülők magánuton még meg nem egyeztek volna: a tárgyaló biró e tekintetben a felek közt egyességet igyekezzék létrehozni és ennek sikerülte esetében az egyességet jegyzőkönyvbe foglalja, ellenkező esetben pedig a tárgyalást a kiskoru gyermekek tartásának és neveltetésének kérdésére is terjessze ki. (Tábl. szab. 23. §.)

A biró azonban a szülők vétkességének és egyéb személyes körülményeinek figyelembevételével a gyermekek nyilvánvaló érdekében a szülők egyességétől és a törvényben (H. T. 95. §. 2. bek.) előirt szabályoktól eltérőleg is intézkedhetik, sőt a gyermekeket harmadik személyekre is bizhatja. (H. T. 95. §. 3. bek.)

Digitized by Google

56. §.

A tárgyaló biró a peres feleket kérdezze meg az iránt, hogy kivánnak-e egymás irányában tartási igényt vagy más vagyonjogi követelést érvényesiteni-? Igenlő esetben az egyezség e részben is megkisérlendő és sikerülte esetére jegyzőkönyvbe iktatandó; ha pedig az egyezség létre nem jönne, a tárgyalás az összes vagyonjogi követelésekre kiterjesztendő. (Tábl. szab. 23. §.)

Az 54. §-ból önként következik, hogy a birói nyomozás a vagyonjogi igények érvényesitésére nem terjed ki.

57. §.

A tárgyaló biró a kinyomozott tényállást a bizonyitékokra való hivatkozással jegyzőkönyvbe foglalja s azt a jelenlevő felek előtt felolvasván, a szükséghez képest kijavitja. A befejezett tárgyalási jegyzőkönyv ugy a tárgyaló biró, valamint a peres felek, illetve ügyvédeik és a házasságvédő által aláirandó. (Tábl. szab. 24. §.)

58. §.

A bontó- és válóperekben a felek a H. T. 109. §-a esetében meghatározott kereset változtatást a tárgyalás folyamán addig, mig a kir. törvényszék itéletet nem hozott, bármikor megtehetik.

L. *Sztehlo:* id. mű 50—51. l., és a keresetváltoztatás egy érdekes esetét a 16. §. I. jegyzetében.

59. §.

Magyarországon tartózkodó külföldi házasfelek által, a H. T. 118. §-a alapján beadott kérvény elintézésére

Digitized by Google

nézve a tárgyalás általános szabályai megfelelően alkalmazandók.

60. §.

A kihirdetést vagy a házasságkötésnél való működést megtagadó határozata ellen beadott kérvény esetén az eljárás, illetve tárgyalás a következő:

A biróság csakis a megtagadás okainak valóságát és törvényességét vizsgálhatja (1894: XXXIII. t.-cz. 61. §.), e korláton belül azonban a polgári tisztviselő, illetőleg a közigazgatási hatóság előtt fel nem hozott ténykörülményeket és bizonyitékokat is figyelembe veszi (27198/895. sz. I. M. R. 3. §.)

Ha a biróság szükségesnek találja, a polgári tisztviselőtől és a közigazgatási hatóságtól a megtagadó határozatra vonatkozó iratoknak és egyéb rendelkezésükre álló adatoknak közlését kivánhatja és őket nyilatkozattételre hivhatja fel. A biróság elrendelheti a házasuló feleknek vagy ezek egyikének szóbeli meghallgatását, vagy őket irásbeli nyilatkozat beadására és további bizonyitékaik előterjesztésére utasithatja. Meghallgathatja továbbá a házasulók törvényes képviselőit és szülőit is. A szóbeli meghallgatás kiküldött biró által, vagy megkeresés utján is történhetik (id. rend. 4. §.)

A biróság hatóságoknál hivatalból is tudakozódhatik és amennyiben a törvény szerint a bizonyitás nem csupán okirattal történhetik (1894: XXXIII. t.-cz. 50. §.) más bizonyitás felvételét is elrendelheti. Elrendelheti a házasulók egyikének vagy mindkettejüknek eskü alatti kihallgatását is. A bizonyitás felvétele a kiküldött biró vagy megkeresés utján történik (id. rend. 5. §.).

Digitized by Google

VIII. FEJEZET.

A bizonyitás.

61. §.

Az 1868: LIV., az 1881: LIX. és az 1893: XVIII. t.-czikkeknek a bizonyitásra vonatkozó szabályai, az alábbi eltérésekkel, házassági perekben is alkalmazandók.

A beismerés egymagában bizonyitékul nem szolgálhat.

A kötelék felbontása tekintetében főeskü által való bizonyitásnak helye nincs.

I. A birói gyakorlat a bizonyitás tekintetében még mindig nem formálódott ki teljesen. Annyi bizonyos, hogy a biróság a házassági perekben a perrendtartás szabályaihoz szigoruan kötve nincs s minden egyes bizonyitási eszközre nézve van eltérés a rendes eljárástól. E tekintetben érdekes dr. *Fodor* Árminnak az ügyvédi körben 1896. január 16-án tartott előadása (Ü. L. 1896. 5.), amelynek folyamán megállapitja pl., hogy az okiratok bizonyitó erejét a házassági perben szintén nem lehet törvényes szabályokkal megkötni; nyilatkozik a levelekkel való bizonyitásra, a tanuvallomás megtagadására, a tanu megesketésére, a köztudomásu tények bizonyitására, a beismerésre és az esküre nézve.

II. A bizonyitást illetőleg világot vetnek a birói gyakorlatra a következő itéletek:

1. A birói állandó itélkezési gyakorlat folytonosan alkalmazza azt a jogszabályt, hogy a közjogi természetü bontó perekben a *beismerés* egymagában bizonyitékul nem szolgálhat. (C. 1898/2351. J. K. 1898. 25. és C. 1918/896. Ü. L. 1896. 22.)

2. *Házasságtörés* okából a házasság fel nem bontható, ha

Digitized by Google

arra nézve, hogy a nő többekkel házasságtörést követett el, más bizonyiték nincs, mint *a nőnek beismerése.* (C. 2120/896. J. 1896. 20.)

3. *A felek puszta megegyezése* a házasság felbontására alapul nem szolgálhat, de ily megegyezés tekintete alá sorozható, amenynyiben más módon is nem bizonyittatik, vagy legalább nem támogattatik az az eset is, a midőn az egyik házasfél által válási okul felhozott körülményt a másik fél egyszerüen beismeri. (C. 1253/896. J. 1896. 34. és C. 2677/896. Ü. L. 1896. 32.)

4. A házassági válóperekben a beismerés egymagában itélet alapjául szolgáló bizonyitékul el nem fogadható, *hallgatag beismerés* pedig egyáltalán bizonyitéknak nem vehető. (C. 6663/897. J. 1898. 24.)

5. Tekintettel arra, hogy a tanuk csakis az alperesnek egy előttük tett *biróságon kivüli beismerését* tanusitják: már pedig a házassági kötelék felbontása iránt folyó perben, törvényes gyakorlat szerint, a felek beismerései bizonyitékul nem szolgálhatván, ez a beismerés, amennyiben ennek megtörténte, alperes tagadásával szemben, csakis tanuvallomásokkal bizonyittatnék, ebben a perben elfogadható bizonyitékot még kevésbbé képez. (Budapesti tábla 5884/897. Ü. L. 1897. 47.)

6. Felperes a per során alperesnek saját *beismerésével s a tanuk vallomásával* kétségkivül bebizonyitotta, hogy férje könynyelmü életet élt, nejével durván bánt, többször tettleg bántalmazta. (C. 8546/895. J. K. 1896. 3.)

7. Ha a peres *felek előadása* és a *tanuk vallomása* szerint stb. (C. 1800/897. J. K. 1897. 44.)

8. Egymagában az a ténykörülmény, hogy alperes más férfivel vagy más férfi lakásán él, a házasságtörésre vonatkozható tényleges cselekmény bizonyitása nélkül; továbbá az a körülmény, hogy alperes beismerte volna, hogy egy idegen férfivel nemileg közösült, *eme cselekmény más bizonyitékkal nem támogattatván,* a házasságtörés tényének megállapitására és illetve annak bizonyitására az a beismerés alapul nem szolgálhat. (C. 115/897. J. 1897. 13.)

9. Egymagában azon tény bizonyitása, hogy a férj egy idegen nővel több napon át egy vendéglőben egy szobában aludt s azt mint nejét jelentette be, a H. T. 76. §-ában emlitett házasságtörés megállapitására nem alkalmas. (C. 4264|896. J. K. 1897. 41.)

10. Tekintve, hogy alperes több helyen napokon át szállodákban egy idegen nővel lakott, akit törvényes nejeként jelentett be,

Digitized by Google

ezen szándékos magaviselete által alperes a házastársi kötelességeket sulyosan megsértette s e miatt a H. T. 80. §. *a*) pontjában megjelölt bontó okot meg kellett állapitani. (C. 4393|898. Ü. L. 1898. 26.)

11. A peres felek ***kölcsönös beismerésével*** bebizonyitott ama tény, hogy a házasság már 25 év óta tényleg meg van szakitva, ez a házastársi kötelesség oly sulyos megsértését képezi (80. §. *a*), aminek okából felbontás kérhető. (C. 3321|896. Ü. L. 1896. 41.)

12. A házasság felbontása iránt folyamatban levő perben a tárgyaló birónak feladata a peres felek és a házasságvédő előterjesztései alapján a tényállást minden irányban kinyomozni s azokat az okokat, a melyek a házasfelek közti meghasonlást előidézték, megállapitani, alapos itélet hozhatása czéljából tehát, figyelemmel arra, hogy a házassági kötelék felbontása iránt folyó perben a ***biróság a perrendtartás szabályaihoz szigoruan kötve*** nincs, sem a felperes által ujabban hivatkozott, sem az alperes által felhivott tanuk kihallgatása nem mellőzhető. (Bpesti tábla 4360/897. Ü. L. 1897. 40.)

13. A házassági válóperekben az 1868: LIV. t.-cz. 111. §-a nem alkalmazható és ekként az által, hogy alperes szabályszerü idéztetése ellenére a tárgyalásokra meg nem jelent, a felperes által panaszolt tények valósága bebizonyitottnak nem tekinthető és e tekintetben az a körülmény sem képez bizonyitékot, hogy alperes sem az ágy- és asztaltól való elválasztást kimondó, sem a házassági kötelék felbontását tárgyazó első birósági itéletek ellen felebbezéssel nem élt és pedig annál kevésbbé, mert az ideiglenes elválasztást tárgyazó itélet a korábbi jogszabályok szerint felebbezhető sem volt, a felbontást tárgyazó itélet pedig felebbezés nélkül is hivatalból való megvizsgálás tárgyát képezi. (C. 1714/896. J. 1896. 27.) Ennélfogva a Curia mindkét alsó biróság itéletét feloldotta és az eljárt kir. törvényszéket utasitotta, hogy a per további tárgyalására határnapot tüzzön ki a végett, hogy felperes keresetét az 1894: XXXI. t.-cz.-ben felsorolt bontó okok valamelyikére alapitsa, illetve a panaszolt tények bebizonyitására szolgáló bizonyitékait adja elő s a tárgyalás befejezése s a szolgáltatandó bizonyitékok alkalmazása után hozzon a kifejlendőkhöz képest uj itéletet.

III. A bizonyitás tekintetében kivételt képeznek a H. T. 77. §-a alapján inditott bontó-, illetve válóperek. Ezeknél ugyanis felperes csak azt tartozik bizonyitani, hogy alperes a birói felhivásnak nem

Digitized by Google

tett eleget s az életközösséget nem állitotta vissza. Alperest pedig annak bizonyitása terheli, hogy a házassági életközösség megszakitásának felperes volt az oka, hogy távolléte tehát jogos, mert különben felperes keresetének helyet kell adni. És ha alperes a tárgyaláson meg nem jelenik, felperes állitásai valóknak tekintendők, keresete szerint kell itéletet hozni és felperesre annak bizonyitását, hogy ő nem hibás és hogy alperes távolléte nem jogos: ráháritani nem lehet. Ha pedig a keresetet az elhagyó fél inditotta, alperes köteles bizonyitani magatartásának, pl. házastársa elüzésének, okát és jogosságát.

E tekintetben ma már megállapodott a birói gyakorlat s ha alperes nem bizonyit, vagy a tárgyaláson meg nem jelenik, a házassági életközösség megszakitását jogos ok nélkülinek és annak helyre nem állitását indokolatlannak tekintik és a házasságot felbontják. (A judicatura vajudását ez irányban és az e miatt támadt irodalmi vitákat l. *Szerző* id. művében, 42—48. l.)

Digitized by Google

IX. FEJEZET.

A birói határozatokról.

62. §.

A biróság az ügy érdemében s a H. T. 99. §-a alapján az ágytól és asztaltól való különélést illetőleg itélettel, minden egyéb kérdésben végzéssel határoz.

63. §.

Mielőtt a kir. törvényszék érdemleges itéletet hozna, a H. T. 72. vagy 98. §-a esetében a felek kérelmére, az előbbi §. esetén esetleg hivatalból, már a per tartama alatt, — a H. T. 76., 78. és 79. §-ainak valamelyike alapján inditott bontó perekben rendszerint, a H. T. 80. §-a alapján inditott bontóperekben pedig mindig (H. T. 99. §.), a per letárgyalása után a házasfeleknek ágytól és asztaltól való különélését, a H. T. 99. §-a esetén itélettel, egyébként végzéssel rendeli el.

Az ágytól és asztaltól való különélést hat hónapnál rövidebb és egy évnél hosszabb időtartamra szabni vagy ismételni nem lehet. A felek egyező kérelmére azonban a különélés hosszabb időre is kiszabható. (H. T. 99. §.) s a különélés tartama alatt a per szünetel. (Tábl. szab. 30. §. ut. bekezdés.)

Digitized by Google

Az ágytól és asztaltól való különélés elrendelése esetében a biró ideiglenesen intézkedik a közös kiskoru gyermekek elhelyezése és ezeknek, valamint a nőnek tartása és a szükséges tárgyaknak ez utóbbi részére kiadása iránt. A nő tartását a biró a házasfelek vagyoni és kereseti viszonyaihoz mérten állapitja meg, sőt a férjet a tartás alól fel is mentheti. (H. T. 102. §.)

I. A H. T. 72. vagy 98. §-a eseteiben a különélés elrendelhető a semmiségi, a megtámadási, a bontó és válóperekben egyaránt; mig a H. T. 99. §-a alapján csak a bontóperekben, mivel a 105. §. a 99. §-t a válóperekre nem terjesztette ki.

A H. T. 107., 141. és 142. §-aira alapitott bontó perekben az ágytól és asztaltól való különélés el nem rendelhető, mivel már jogerős bontó, illetve elválasztó itélet van.

II. A különélést a tábl. szab. 30. §-a és *Tóth* Gáspár szerint (id. mű 175. l.) mindig indokolt itélettel kellene elrendelni; azonban a gyakorlat, H. T. 99. §-ának esetét kivéve, végzésileg határoz a különélés felett. Ezt a nézetet elfogadta *Sztehlo* is (id. mű 52. és 56. l.)

III. Az eljárásról szóló javaslat 44. §-a, a felek kérelmére elrendelendő különélést és a kapcsolatos kérdéseket illetőleg igy rendelkezik:

„A kereset meginditása vagy az előzetes békéltetés kérése után a H. T. 72. és 98. §-ai értelmében az ideiglenes különélést a perbiróság rendeli el, melynél a főügy folyamatban van és ugyanő határoz a H. T. 102. §-ában emlitett kapcsolatos intézkedések felől.

Sürgős esetekben a legszükségesebb intézkedéseket az elnök is megteheti.

Ha a kérelmet a szóbeli tárgyaláson kivül adják elő, szóbeli tárgyalás nélkül is lehet felőle határozni, az ellenfél azonban amenynyiben a késedelem veszélylyel nem jár, irásban vagy jegyzőkönyvileg meghallgatandó.

A H. T. 102. §-ában emlitett intézkedések tárgyában előadott kérelmek megállapitására szolgáló ténykörülmények valószinüvé teendők. A biróság határozathozatal előtt a szükséghez képest tudakozódásokat is foganatosithat.

Digitized by Google

A biróság végzéssel határoz, mely azonnal végrehajtható.

A hozott határozat a körülményekhez módositható.

A perbiróságnak vagy az elnöknek határozata ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye.

A jelen §. határozatainak alkalmazását nem zárja ki, hogy a nőtartás és a gyermekek elhelyezése és tartása felől a biróság, illetőleg a gyámhatóság a kereset meginditása vagy az előzetes békéltetés kérése előtt már határozott.“

A birói gyakorlat azonban az itt idézett szabályokat nem ismeri, illetve nem követi.

IV. A különélés elrendelésére nézve a birói gyakorlat a következő:

1. A H. T. 99. §-a értelmében az ágytól és asztaltól való különélést elrendelő itélet csupán békéltetési kisérletet képez és ennélfogva ennek az itéletnek oly joghatály nem tulajdonitható, mely a bontó ok fenforgása iránt elővélelmet állapitana meg és következményül vonná a házasság felbontását. (C. 2351|898. J. K. 1898. 25.)

2. Az ágytól és asztaltól való különélésnek a korábbi jogszabályok alatt, vagy a H. T. 99. §-a alapján történt elrendelése nem létesit végleges állapotot, hanem az csakis a felek kibékülésére irányzott ideiglenes jellegü rendszabályt képez, az ily ideiglenes intézkedést tárgyazó itélet tehát felbontó itéletté át nem változtatható. (C. 636/897. Ü. L. 1897. 15. Azonos: C. 2637/897. J. K. 1897. 40.)

3. A H. T. 99. §-a alapján hozott közbenszóló itéletnél az ügy érdeme el nem birálható s a végleges felbontás kérésére viszonkereset esetén ezen itéletben mindkét fél feljogositandó. (C. 2447. 2805/897. J. K. 1897. 41.)

4. A H. T. 99. §-a értelmében különélést rendelő itélet ellen felebbezésnek van helye. (C. 4582/897. Ü. L. 1898. 15. Megokolás: A H. T. 99. §-a értelmében ágy- és asztaltól való különélést rendelő itélet ellen való felebbezhetés joga a törvény által kizárva nincs s az e részben követett birói gyakorlat szerint is az ily itéletek ellen beadott felebbezések elfogadtattak; indokolja ezt a gyakorlatot az a körülmény, hogy az a kérdés, vajjon a különélés elrendelésének helye van-e vagy sem? a bontó ok minőségéhez képest vitás lehet, ugyanazért ebben a kérdésben a felektől a jogorvoslat meg nem tagadható, a per előkészitésére tartozó intézkedést pedig a

Digitized by Google

különélés elrendelése azért nem képez, mert ez nem oly eljárási szabály, mely minden válóperben egyaránt alkalmazandó volna.) *Sztehlo* (id mű 60 l.) és *Tóth* (id. mű 181. l.) ellenkező nézete tehát nem állhat meg. E miatt vita is volt *Futó* Ferencz és *Tóth* Gáspár közt (J. 1895. 48. és 49.) Futó a felebbezés megengedhetősége mellett érvelt, mig Tóth, a tábl. szab. 30. §-ára támaszkodva, a jogorvoslatot megengedhetlennek tartotta, mert azt — szerinte — sem jogi, sem czélszerüségi tekintetek nem támogatják.

5. Az 1894: XXXI. t.-cz. 80. §. *a*) pontjára alapitott bontó perekben ennek a törvénynek 99. §. 2. tétele szerint az ágytól és asztaltól való különélést mindenkor el kell rendelni, még az esetben is, ha a házasfelek a válókereset beadását megelőzőleg huzamos ideig különéltek. (C. 812/897. J. K. 1897. 16. Állandó gyakorlat.)

6. A H. T. 99. §. értelmében hozott birói határozattal a kereseti jog érdemileg nincs eldöntve, tehát az ügy érdemi eldöntése előtt az ágytól és asztaltól való különélésnek elrendelése nem zárja ki azt, hogy a bontási kérelem elutasittassék.

Az ideiglenes különélést elrendelő ítéletből nem következik, hogy az ügy érdemi eldöntésénél a kereseti jog hiányára vonatkozó kifogások egyáltalán nem érvényesülhetnek. (C. 6522/97. J. K. 1898. 5.)

7. A 99. §. alapján hozott itéletben a kereset és a viszonkereset érdembeni elbirálást annál kevésbbé nyerhet, mivel a bontó ok fenforgásának és minősitésének, valamint a házasság felbontásának és a vétkességnek kérdései csupán a 100. §-ban előirt ujabb eljárás eredményéhez képest hozandó itéletben oldhatók meg véglegesen. (C. 2805/97. J. 97. 31.)

8. A különélést oly perben is el kell rendelni, mely a H. T. életbeléptetése előtt indult és az alsóbirói itéletek a kereset átalakitása végett feloldatván, az a H. T. oly §-ára alapittatik, melynél a különélés elrendelése elő van irva. (L. Dr. K. J. czikkét Ü. L. 1896. 45.)

9. Ismeretlen tartózkodásu alperes ellen, ha oly jelenségek merültek fei a per során, melyek esetleg a H. T. 80. §. *a*) pontja alapján bontó oknak minősithetők, a 99. §. szerint az ágytól és asztaltól való különélés szükségképen elrendelendő. (C. 3173/898. Ü. L. 1898. 30.)

Digitized by Google

64. §.

Az ágytól és asztaltól való különélésre kiszabott idő letelte után három hónap alatt a felperes és viszonkereset esetében az alperes kérheti a házasság felbontását. Ha ezt elmulasztják a felek, a perben érvényesitett ok alapján, a házasság felbontását többé nem lehet kérni.

Ha a házastárs a kérvény beadásában erőhatalom vagy cselekvőképtelenség által gátolva van, mig ezen akadály tart, a határidő lefolyása ugy reá, mint a törvényes képviselőre nézve szünetel. (H. T. 100. és 83. §§.)

Ezen kérvény folytán a törvényszék békéltetést rendel s ennek sikertelensége esetén a per érdemében itél.

I. Ha a házasság felbontását nemcsak felperes, hanem viszonkeresettel az alperes is szorgalmazza s a házasfeleknek ágytól és asztaltól hat hóra terjedő különélése az 1894. évi XXXI. t.-cz. 99. §. alapján elrendeltetik, ezután a házasság az id. törv. 100. §. szerint a hat havi határidő leteltével, esetleg csak annak a félnek kérelmére bontható fel, aki eme kérelmét a hat havi határidő lejárta után három hó alatt előterjeszti. (C. 1482|898. J. K. 1898. 25.)

A viszonkereset eldöntésének nincs helye az esetben, ha alperes a különélésre kitüzött határidő letelte után 3 hó alatt a házasság felbontását külön nem kéri, viszont azonban kizárólag felperes kérelmére az ügy addig érdemileg el nem dönthető, mig alperesre nézve a H. T. 100. §-a értelmében kitüzött határidő le nem járt.

II. A harmadik bekezdésben foglalt szabály állandó birói gyakorlat. Ezt igazolja a következő curiai itélet: Oly esetben, midőn a H. T. 99. §-a alapján a feleknek ágytól és asztaltól való különélése elrendeltetett, az illető félnek a határidő lejártával a házasság felbontását szorgalmazó kérvénye felett mindenkor a másik fél meghallgatása, illetve a feleknek esetleges kibékitése végett tárgyalási határnap kitüzendő és csak a tárgyalás sikertelensége esetében hozható meg a házassági köteléket felbontó érdemleges itélet. (C. 2910/897. J. K. 1897. 43). *Dr. Márkus* Dezső szerint (J. K. 1895. 18.) ezzel szemben az ujabb békéltetést a különélés határidejének

Digitized by Google

sikertelen lejárta fölöslegessé teszi, a fél vagy a felek akaratát pedig az eljárás ujra felvételére irányuló kérelem kétségtelenné teszi. Az ujabb tárgyalás csak akkor szükséges, ha a különélés ideje alatt a per tárgyát képező jogviszonyok valamelyikében oly változás állott be, mely az itélet hozatala szempontjából a biróság figyelmét, illetve a megfelelő perbeli előkészitést és mindkét fél meghallgatását igényli.

III. A birói békéltetés ez esetben is ugy folyik le, mint azt fentebb jellemeztem.

65. §.

A per érdemében határozó itéletnek tartalmaznia kell:

1. az itéletekre vonatkozó általános kellékeket;

2. a peres felek nevét;

3. a házasság megkötésének módját, helyét és idejét;

4. a házasság érvénytelenségének, felbontásának, vagy az ágytól és asztaltól való elválasztásnak kimondását, az érvénytelenségi és bontó oknak a H. T. vonatkozó szakasza által való megjelölését, ha pedig a keresetnek vagy viszonkeresetnek hely nem adatnék, a kérelem elutasitását;

5. bontó- és válóperekben (kivéve a H. T. 107., 141. és 142. §-aira alapitott bontó pereket) a vétkesség kimondását (H. T. 85. §.);

6. bontó- és válóperekben a házasságkötéstől való eltiltást azzal, akivel a vétkes fél a házasságtörést elkövette (H. T. 85. és 105. §§.);

7. ha a keresetnek vagy viszonkeresetnek helyt ad a biróság, a jogerős itéletnek az állami anyakönyvi hivatallal való közlését (1894: XXXIII. t.-cz. 67. §.)

8. a netalán létező kiskoru gyermekek nevét és életkorát; a tartásukra és elhelyezésükre vonatkozó intézkedést (H. T. 95. §.) vagy esetleg ezeknek a kérdéseknek

Digitized by Google

a gyámhatósághoz utalását (H. T. 96. §.) és a jogerős itéletnek a kiskoru gyermekek érdekében a gyámhatósággal leendő közlését (1877 : XX. t.-cz. 13. §.);

9. ha a keresetnek vagy viszonkeresetnek hely adatik, a pernek a felső birósághoz hivatalból felterjesztése iránt tett intézkedést.

Ha kérte a felek valamelyike:

10. a női tartásdij megállapitását és biztositását (H. T. 90. §.);

11. a házasság fennállása alatt vagy ezt megelőzőleg a házasság okából kapott ajándékoknak vagy ezek értékének megtéritésére való kötelezést vagy az ajándékozási igéretek hatálytalanitását (H. T. 89. §.);

12. a vagyonjogi követelések elintézését (H. T. 90—93., 102., 105., 134. §§.);

13. a névviselésre való feljogositást. (H. T. 94. §.)

14. az ügyvédek, a házasságvédő és az ügygondnok dijának és költségének megállapitását.

I. Ezek a szabályok a táblai szabályzaton, a H. T. idézett §-ain és a következő itéleteken alapulnak:

1. Tekintve, hogy a lelkészi hivataloknak az anyakönyvre vonatkozó működése az 1895. év október 1-től kezdve megszünt, megszünt hivatallal való hivatalos érintkezésnek pedig helye nincs, a másodbiróság itéletének azt a rendelkezését, amely szerint az itélet a lovászpatonai ág. ev. lelkészi hivatallal rendeltetett közöltetni, mellőzni kellett s az 1894: XXXIII. t.-cz. 67. §-a alapján, az első biróság itéletében foglalt rendelkezéshez képest, az itélet az illetékes állami anyakönyvvezetővel rendeltetik közöltetni. (C. 3611/896. J. K. 1896. 47. Azonos: C. 5674/896. J. K. 1897. 41. és 2953/896. J. 1896. 33.)

2. Minthogy az 1894: XXXIII. t.-cz.-nek az állami anyakönyvvezetőkre vonatkozó rendelkezései, ez iránybani törvényes intézkedés hiányában, az egyes felekezeti lelkészekre ki nem terjeszthetők; az id. t.-cz. 67. §-a szerint az ebben emlitett birói határozatok általában

Digitized by Google

az anyakönyvvezetővel közlendők, ez utóbbi alatt csakis az az állami anyakönyvvezető értendő, a ki azon felekezeti anyakönyvvezetőnek helyébe lépett, a ki az illető felekezeti házassági anyakönyvet vezette. (C. 5755|896. J. 1896. 52. és 5764|896. J. 1897. 46.)

3. A H. T. 141. §-a alapján a korábbi törvények hatálya alatt keletkezett, a házasfeleknek ágytól és asztaltól való elválasztását kimondó itéletnek bontó itéletté való átváltoztatása esetében a vétkesség kimondása mellőzendő, mert e részben a 141. §. intézkedést nem tartalmaz. (C. 5863|896. J. K. 1897. 41. Azonos: C. 3557|897. J. K. 1897. 43. és 4913|897. Ü. L. 1897. 41.)

4. A szülők közt peren kivül létrejött s közjegyzői okiratba foglalt egyesség, mely szerint a gyermek elhelyezése s tartása iránt történik intézkedés, a H. T. 142. §-a értelmében hozott itélet mellett a gyámhatósággal szintén közlendő. (C. 6152|896. J. 1897. 46.)

5. A házassági kötelék felbontását s a gyermekek tartását s elhelyezését tárgyazó itélet az illetékes állami anyakönyvvezetővel és az illetékes árvaszékkel hivatalból közlendő. (C. 4776|898. J. K. 1898. 17.)

6. A bontó kereset alapjának téves törvényhelylyel való megjelölése, a kereset elutasitását nem vonja maga után. (C. 4264|896. J. K. 1897. 41.)

7. A név viselésére vonatkozóan csak akkor szükséges az itéletben külön kijelentés, ha a nem vétkes nő a férj nevének viselésére feljogosittatik. (C. 4667/897. J. K. 1897. 52. és 4367/897. Ü. L. 1897. 45.)

8. A H. T. alapján keletkezett bontó itéletekben nincs helye oly különös kijelentésnek, hogy az itélet rendelkezése a köteléknek az alperesre nézve való fennállását nem érinti. (C. 5087/897. J. K. 1897. 44.)

9. Az itéletben mellőzendő az a fölösleges kijelentés, mely szerint mindkét félnek az ujabb házasságralépés megengedtetik, mert: 1. a feleket az ehhez való jog törvénynél és nem birói itéletnél fogva illeti meg, igy ezen engedély kijelentése merőben fölösleges (C. 811/897. J. 1897. 42.) továbbá 2. a H. T. 46. §-ának 2. bekezdése szerint a semmis házasságot semmissé nyilvánitása után ugy kell tekinteni, mintha meg sem köttetett volna. (C. 6375|897. Ü. L. 1898. 3.) és 3. tekintettel arra, hogy a H. T. értelmében csak a házasságkötéstől való eltiltás mondandó ki, az id. törv. 85. §-ában megjelölt esetben s az ott meghatározott korlátok között s ha ily

Digitized by Google

tiltó rendelkezés az itéletben nem foglaltatik, a felek, kiknek házassága jogérvényesen felbontatott, az uj házasságkötésben gátolva nincsenek és arra a biróság külön engedélye nem szükséges, az elsőbiróság itéletében foglalt az a kijelentés, mely szerint felperesnek az uj házasságralépést megengedi, mellőzendő volt. (Győri tábla 1782|896. C. hh. Ü. L. 1896. 46.)

10. A H. T. 141. §-a alapján a korábbi törvények hatálya alatt keletkezett, a házasfeleknek ágy- és asztaltól való jogerejü elválasztását kimondó itéletnek bontó itéletté való átváltoztatása esetében a vétkesség kimondása mellőzendő, mert e részben a 141. §. intézkedést nem tartalmaz. (C. 5863/896. J. K. 1897. 41. Azonos: 3557/97. J. K. 1897. 43., 4913/897. Ü. L. 1897. 41.)

11. Midőn a házasfelek az ágytól és asztaltól való elválasztó itéletnek átváltoztatását egyáltalán nem kérelmezik, a biróság ily esetben nincs hivatva arra, hogy a házasság felbontása czéljából a H. T. 141. §-át hivatalból alkalmazza. (C. 625/897. és 6415|96. J. 1897. 24.)

12. A H. T. szerint az engesztelhetetlen gyülölség bontó okot nem képez ugyan, azonban ugyanazon törvény 139. §-a szerint az ezen törvény hatályba lépte előtt kötött házasságok a korábbi jogszabályok uralma alatt létrejött tények alapján is felbonthatók, ha ezen tények az idézett törvény szerint bontó okot képeznek, ennek folytán a 80. §. *a*) pontja alapján a Curia a házasságot felbontotta, mig a két alsóbiróság bontó itélete az engesztelhetlen gyülölségen alapult. (C. 9390/896. J. 1896. 13.)

13. Habár a házasság felbontása jogczíméül felhozott engesztelhetlen gyülölség az időközben hatályba lépett 1894: XXXI. t.-cz. szerint bontó okot nem képez, mégis ezen törvény 142. §-a azon esetre, ha a korábbi jogszabályok uralma alatt a házassági kötelék az egyik félre nézve fenmaradt, ezen házasfelet feljogositja arra, hogy a reá nézve fennálló hazassági köteléknek felbontását, a másik félre nézve a házasságot felbontó itélet hatályának kiterjesztetése által kérhesse. (C. 795/896. J. 1896. 18.)

II. A biróságoknak a 9. pontban ismertetett állandó gyakorlata daczára dr. *Kesserü* Lajos azt véli (J. K. 1897. 12.), hogy „a házassági perekben, azon esetben, ha a házasság 1895. október 1. előtt köttetett, a H. T. 67. §-ának rendelkezéséhez képest a biróság nem az állami, hanem azon felekezeti anyakönyvi hivatal értesitendő, ahol a házasság megkötése az anyakönyvbe bevezettetett.“

Digitized by Google

Dr. *Márkus* is azt tanitotta (id. mű 39. pont), hogy a jogerős itélet a házassági anyakönyvbe bejegyzése czéljából a házasság megkötésénél közreműködött anyakönyvvezetővel (lelkész, rabbi) közlendő. Véleményüket azonban a gyakorlat régen superálta.

III. Az itélet constructiójára nézve a házassági perekben l. *Tóth* Gáspár czikkét (J. K. 1898. 13.), amely sok hasznavehető utmutatást tartalmaz.

IV. A házasságvédő dijában a feleket egyetemlegesen szokták biróságaink marasztalni (l. kolozsvári tábla, 3297|896. J. 1897. 42.), mig az ügygondnok diját méltán arra a félre háritják, akinek érdekében az ügygondnokot kirendelték. A perköltség tekintetében is helyes irányban halad a gyakorlat, mikor szakitott azzal a régi szabálylyal, hogy az megszüntetendő; a vétkes felet helyes ugyanis a perköltség viselésére kötelezni.

V. Az 1894: XXXIII. t.-cz. 67. §.: „Ha a házasság jogerős birói határozattal érvénytelennek nyilvánittatik vagy felbontatik, ha a felek ágytól és asztaltól elválasztatnak, vagy ha az ágytól és asztaltól elválasztott házasfelek az életközösség visszaállitását a perben eljáró biróságnál bejelentik, az első folyamodásu biróság erről az anyakönyvvezetőt a megfelelő anyakönyvi feljegyzés teljesitése végett a jogerős birói határozat közlésével hivatalból értesiti.

Külföldi biróságnak magyar állampolgár házassági ügyében hozott itélete alapján az anyakönyvi feljegyzés nem foganatositható.“

66. §.

A kir. törvényszék a H. T. 68. §-a alapján hozzája intézett bejelentés fölött végzéssel határoz s ha azt indokoltnak imeri el, egyszerüen tudomásul veszi.

67. §.

Az ágytól és asztaltól elválasztott házasfelek által a házassági életközösség visszaállitásáról a perben eljáró birósághoz intézett bejelentés felett (H. T. 106. §.) a kir. törvényszék végzéssel határoz, amelyben a bejelentést

Digitized by Google

tudomásul veszi, az itéleteket hatálytalanoknak mondja ki s erről az anyakönyvvezetőt a megfelelő anyakönyvi feljegyzés teljesitése végett (1894: XXXIII. t.-cz. 67. §.) értesiti.

A H. T. 106. §-a értelmében a bejelentés időpontjától kezdve szünnek meg az ágytól és asztaltól való elválás jogkövetkezményei s igy az itélet hatályát a felek maguk szüntetik meg. A biróság tehát csak tudomásul veheti elhatározásukat, illetve a bejelentést.

68. §.

A kir. törvényszék a kihirdetést vagy a házasságkötésnél való közreműködést megtagadó határozat elleni eljárásban a megtagadás okainak valósága és törvényessége felől végzéssel határoz (27198/1895. sz. I. M. R. 5. §.). Ha a kérelem alapos, az anyakönyvvezetőt a kihirdetés foganatositására, illetve a házasságkötésnél való közreműködésre utasitja.

69. §.

Végzéssel határoz a kir. törvényszék, midőn a nő kivánságára a férjet a tartásdij biztositására (H. T. 90. §.), vagy pedig veszély esetén a szülőket a gyermekek számára megszabott tartás biztositására (H. T. 95. §.) kötelezi.

70. §.

A Magyarországon tartózkodó külföldi házasfelek által a H. T. 98. és 101—103 §-ainak megfelelő intézkedések tétele iránt beadott kérelem felett a kir. törvényszék végzéssel határoz. (H T. 118. §.)

Digitized by Google

X. FEJEZET.

Jogorvoslatok.

71. §.

A jogorvoslatokra nézve házassági ügyekben az 1881 : LIX. t.-cz. rendelkezései az alább felsorolt eltérésekkel alkalmazandók. (Tábl. szab. 39. §.)

72. §.

Ha az első vagy másodbiróság a házasságot érvénytelennek mondta ki, felbontotta, vagy ágytól és asztaltól elválasztó itéletet hozott, a periratokat a felsőbb birósághoz hivatalból, tehát akkor is felterjeszti, ha az itélet ellen senki sem élt felebbezéssel.

I. Ez a szabály megfelel a mai birói gyakorlatnak (tábl. szab. 39. §.), azonban a házassági pereknek hivatalból való revisiója ellen több oldalról kifogás merült fel. A kettős revisiót méltán el is lehetne ejteni s a Curia elé csak akkor kellene vinni ezeket a pereket, ha a felek a táblai itélet ellen felebbeznek. (Alapos indokokat hoz fel e mellett a nézet mellett, *Sztehlo* Kornél, Ü. L. 1897. 52.) Az eljárásról szóló tervezet a hivatalból való revisio elvét szintén elejtette.

II. A házasságvédő felebbezési jogára nézve l. a 16. §. II. jegyzetét.

73. §.

A felsőbb biróságok az alsó biróságok itéletének azt a részét, amely az érvénytelenséget, a felbontást vagy

Digitized by Google

elválást kimondja és a kiskoru gyermek tartása és elhelyezése iránt intézkedik, hivatalból; ellenben az ítéletnek egyéb rendelkezéseit csak ezekre irányuló felebbezés esetén vizsgálja meg. Az itélet minden részében csak akkor emelkedik jogerőre, ha a kir. Curia is felülvizsgálta.

Ez a szabály a tábl. szab. 41. §-án és a birói gyakorlaton alapszik. Ha a Curia a köteléket fentartotta, az itéletnek egyéb rendelkezései hatálytalanok.

74. §.

Ha a kir. itélőtábla a házasságot érvénytelenitő, felbontó vagy elválasztó és a felek által nem felebbezett itéletet helybenhagyja: a periratok a kir. itélőtábla által közvetlenül a kir. Curiához terjesztendők fel. Ugyanez a szabály követendő, ha az első birói itélet ellen a házasságvédő csak a kötelék tekintetében felebbezett.

Ha azonban az első biróság itélete ellen a peres felek, vagy azok valamelyike felebbezéssel élt, vagy pedig a házasságvédő felebbezése a köteléken kivül más kérdésre is kiterjed, valamint akkor is, ha a kir. itélőtábla a kir. törvényszék itéletét bármi tekintetben megváltoztatta: a periratokat a kir. itélőtábla a kir. törvényszékhez küldi vissza és ez esetben a periratok csak a kir. itélőtáblai itéletre vonatkozó felebbezési határidő lejártával terjesztendők fel a kir. Curiához. (Tábl. szab. 42. §.)

75. §.

Ha a másodbiróság a házassági kötelék érvénytelensége, felbontása vagy elválasztása iránti kérelmet elutasitó elsőbirósági itéletet megváltoztatja és a házasságot

Digitized by Google

érvénytelennek mondja ki, felbontja vagy a feleket ágytól és asztaltól elválasztja: a másodbiróság ez esetben a fenforgó gyermektartási s vagyonjogi kérdések elbirálásába nem bocsátkozik, hanem a periratokat az emlitett kérdések elbirálása végett az elsőbirósághoz küldi vissza, mely esetben a periratok csak akkor terjesztendők fel, midőn az ujabban hozott elsőbirósági itéletre vonatkozó felebbezési határidő lejárt. Ugyanez az eljárás követendő akkor is, midőn a harmadbiróság változtatja meg a másodbiróságnak a házasság érvénytelenitése, felbontása vagy az elválasztás iránti kérelmet elutasitó itéletét. (Tábl. szab. 43. §.)

76. §.

Felfolyamodásnak van helye az 1881 : LIX. t.-cz. III. fejezetében jelzett eseteken kivül:

1. Az illetékesség kérdésében hozott külön határozat ellen, akár adatott hely a kifogásnak, akár nem. (Tábl. szab. 15. §.);

2. a keresetet hivatalból visszautasitó;

3. a különélési kérelmet elrendelő vagy megtagadó (H. T. 72. és 98. §§.);

4. a H. T. 68. és 106. §-ai alapján benyujtott bejelentést visszautasitó;

5. az életközösség helyreállitására való felhivást vagy hirdetést kibocsájtó vagy megtagadó (H. T. 77. §.);

6. a női vagy gyermektartás biztositását elrendelő vagy megtagadó (H. T. 90. vagy 95. §.);

7. a kihirdetést vagy a házasságkötésnél való közreműködést megtagadó határozat elleni eljárásban hozott elutasitó (27198/895. sz. I. M. R. 7.)

8. a H. T. 118. §-a alapján és

9. a H. T. 72. és 102. §-ai alapján hozott végzések ellen.

Digitized by Google

Ezeket a szabályokat a birói gyakorlat már jórészt megállapitotta. *Tóth* Gáspárnak és *Sztehlo* Kornélnak azt a nézetét, mintha az ideiglenes különélést elrendelő vagy megtagadó határozat ellen nem lenne helye jogorvoslatnak, a gyakorlat lerontotta. Ebből folyik azután, hogy a kapcsolatos kérdésekre nézve (H. T. 72. és 102., valamint 118. §§.) szintén meg kell engedni a felfolyamodást.

77. §.

Házassági perekben a házassági köteléket illetőleg perujitásnak helye nincs.

Az elutasitott fél azonban az elévülési határidőn belül uj keresettel kérheti a házasság felbontását vagy érvénytelennek nyilvánitását.

A vétkesség kérdésében, továbbá gyermektartási s a vagyonjogi igényekre nézve házassági perekben is helye van a perujitásnak.

A jogerős itélet anyagi hatálya az, hogy a felek közötti viszonyt végleg szabályozza és ez által e tekintetben a felek között az anyagi jogviszonyokra nézve maradandó állapotot teremt. De a perjog az itélt dologgal szemben jogorvoslat gyanánt megengedi a perujitást. Kivételt egyedül a házassági perek képeznek, a melyekre nézve a perujitást hazai perjogunk sohsem engedte meg. Ezt a szabályt fenn kell tartanunk ezután is.

Egyedül áll az irodalomban *Sztehlo* Kornél azzal a nézetével (id. mű 65. l.), hogy addig, amig a házasság birói megsemmisitése vagy érvénytelenitése után a felek vagy azok egyike uj házasságra nem lépett, helye van a perujitásnak. Igaz ugyan, hogy az eljárási tervezet 58. §. 3. pontja is erre az álláspontra helyezkedik, de azt nem lehet elfogadni.

Digitized by Google

Függelék.

I. Az 1894: XXXI. t.-cz.-nek azon §-ai, amelyekre ebben a munkában hivatkozás történt.

3. §. Az a jegyes, aki az eljegyzéstől alapos ok nélkül visszalépett vagy a másik jegyesnek a visszalépésre alapos okot szolgáltatott, a másik jegyesnek és rokonainak a kötendő házasság czéljából tett kiadások erejéig kártéritéssel tartozik, és köteles azt, amit neki a másik jegyes vagy annak rokona a kötendő házasság okából ajándékozott vagy az eljegyzés jeléül adott, természetben visszaadni vagy ha ennek helye nem lehet, értékét gazdagodása erejéig megtériteni; a másik jegyes vagy annak rokona által a kötendő házasság okából részére tett ajándékozási igéret pedig hatályát veszti.

Az eljegyzéskor cselekvőképességében korlátolt jegyes kártéritéssel csak akkor tartozik, ha az eljegyzésbe törvényes képviselője beleegyezett.

6. §. Cselekvőképtelen személy (127. §.) nem köthet házasságot.

7. §. Fejletlen koru nem köthet házasságot.

Férfi tizennyolczadik, nő tizenhatodik évének betöltésével éri el fejlett korát.

Az igazságügyminister felmentést adhat.

8. §. Kiskoru nem köthet házasságot törvényes képviselőjének beleegyezése nélkül.

Husz éven aluli kiskoru házasságához, ha törvényes képviselője nem a jogosult szülő, szükséges még ennek beleegyezése, szülő nem létében pedig a gyámhatóság jóváhagyása. Nem szükséges e jóváhagyás, ha a törvényes képviselő a kiskorunak nagyatyja.

Digitized by Google

Ha a törvényes képviselő vagy a szülő a beleegyezést nem adja meg, azt a gyámhatóság beleegyezése pótolja.

12. §. Nem köthet uj házasságot az, kinek korábbi házassága meg nem szünt vagy érvénytelenné nyilvánitva nincs.

Ha a korábbi házasság semmis, a 21 §., holttá nyilvánitás esetében pedig a 73. és 74. §-ok rendelkezése irányadó.

47. §. Semmiségi per inditására jogositva vannak: a házasfelek, a kir. ügyész és az, aki kimutatja, hogy a házasság semmisségétől valamely jogi érdeke függ.

Ily per inditására jogositva vannak különösen:

a) a korábbi házastárs a véle előbb kötött házasság okából, mig ez a házasság meg nem szünt;

b) a későbbi házastárs, ha saját házasságának érvénye a korábbi házasság semmisségétől függ;

c) az, aki a későbbi házasság érvényessége iránt jogilag érdekelve van.

48. §. Cselekvőképességében korlátolt házastárs a semmisségi perben perképes.

Cselekvőképtelen házastársakra a törvényes képviselet szabályai alkalmazandók.

49. §. A semmisségi pert csak addig lehet meginditani, mig a házasság meg nem szünt.

50. §. A semmisségi perben keletkezett jogerős itélet mindenkivel szemben hatályos.

Ha a 12. §. okából inditott semmisségi perben a korábbi házastárs részt nem vett, az elutasitó itélet hatálya reá nem terjed ki.

51. §. Megtámadható a házasság, melyet valamelyik házasfél a 7. §. ellenére kötött.

52. §. Megtámadható a házasság, melyet valamelyik házasfél a 8. §-ban megkivánt beleegyezés, illetőleg jóváhagyás nélkül kötött.

A gyámhatósági megállapitás (9. §. negyedik bekezdés) tévessége a házasság érvényére nincs befolyással.

53. §. Megtámadható a házasság kényszer miatt, ha azt valamelyik házasfél fenyegetéssel előidézett alapos félelem következtében kötötte.

54. §. Megtámadható a házasság tévedés miatt:

a) ha az egyik házasfél egyáltalán nem akart házasságot kötni és nem tudta, hogy kijelentésével házasságot köt;

Digitized by Google

b) ha az egyik házasfél mással kötött házasságot, mint akivel akart és nem tudta, hogy a személy más;

c) ha az egyik házasfél már a házasság kötésekor állandóan képtelen volt a házasági tartozás teljesitésére és a másik házasfél ezt nem tudta, sem a körülményekből nem következtethette;

d) ha az egyik házasfél a 79. §-ban vagy a 80. §. *d)* pontjában emlitett büntetésre volt itélve és a másik házasfél ezt nem tudta és utóbbi esetben egyszersmind alaposan feltehető, hogy ezt tudva, a házasságot meg nem kötötte volna;

e) ha a nő a házasság megkötésekor mástól házasságon kivül teherbe volt ejtve és ezt a férj a házasság megkötésekor nem tudta;

f) ha a holttá nyilvánitott házastárs az uj házasság megkötése után jelentkezik és az uj házastársak a házasság megkötésekor nem tudták, hogy a holttá nyilvánitott életben van.

55. §. Megtámadható a házasság megtévesztés miatt, ha a megtévesztés a másik házastársnak lényeges személyi tulajdonságaira vonatkozik és a megtévesztést a másik házastárs tudva maga idézte elő, vagy tudta a megtévesztést, mely egy harmadiktól ered.

Nem támadható meg a házasság, ha alaposan föltehetni, hogy a megtévesztett házasfél a házasságot a megtévesztés nélkül is megkötötte volna.

56. §. A megtámadásra jogositva van:

a) a 7. §. ellenére kötött házasság esetében, a mig a házastárs fejletlen kora tart, az igazságügyministertől nyert felhatalmazás alapján a kir. ügyész, ezentul maga a házastárs;

b) a 8. §. ellenére kötött házasság esetében a fejlett korát elért kiskoru házastárs, és a mig kiskorusága tart, az ő gyámhatósága;

c) az 53—55. §-ok eseteiben a kényszeritett, tévedő vagy megtévesztett házastárs.

A gyámhatóság a megtámadás jogát az árvaügyész által gyakorolja.

Az a házastárs, a ki fejlett korának elérése után a házasságot helyben hagyja (44., 65. §§.) azt a miatt, hogy a 8 §. ellenére köttetett, meg nem támadhatja.

57. §. A megtámadás határideje egy esztendő.

E határidő számitandó:

a) a 7. §. ellenére kötött házasság esetében a kir. ügyészre

Digitized by Google

nézve attól a naptól, a melyen a házasság megtámadhatósága hivatalos tudomására jutott; a házastársra nézve, a mely napon fejlett korát elérte;

b) a 8. §. ellenére kötött házasság esetében a gyámhatóságra nézve attól a naptól, a melyen a házasság megkötése hivatalos tudomására jutott (58. §.); a házastársra nézve, a mely napon a házasságot kötötte, ha pedig ekkor még fejletlen koru volt, a mely napon fejlett korát elérte;

c) az 53—55-ik §-ok eseteiben attól a naptól, a melyen a házastárs a kényszer hatása alól felszabadult, vagy a tévedést avagy a megtévesztést felismerte.

58. §. A gyámhatóság tudomásával egyenlő hatályu azon törvényes képviselő vagy szülő tudomása, a kinek utólagos beleegyezése a megtámadás kizárásához elégséges.

Ha ehhez csak mindkettő utólagos beleegyezése elégséges és a tudomás különböző napon keletkezett, a határidőt a későbbi tudomás napjától kell számitani.

Annak, a ki időközben vált beleegyezésre jogosulttá, korábbi tudomását ugy kell tekinteni, mintha a jogosultsággal egyidejüleg szerezte volna.

59. §. A 8. §. ellenére kötött házasság esetében a megtámadást a gyámhatóságra nézve megállapitott határidő alatt megteheti az a törvényes képviselő vagy szülő is, kinek beleegyezése a házassághoz még hiányzik.

A megtámadás azonban hatályát veszti, ha a gyámhatóság hivatalos értesitésétől számitott három hónap alatt azt magáévá nem teszi.

68. §. A megtámadás, a mig a házasság meg nem szünt, keresettel, esetleg viszonkeresettel, a házasság megszünése után a birósághoz intézett bejelentéssel történik.

A keresettel vagy viszonkeresettel történt megtámadást csak a házasság megszünéseig lehet visszavonni.

A bejelentés visszavonása hatálytalan.

69. §. A házastárs házasságát csak maga támadhatja meg; a törvényes képviselőt e jog nem illeti.

Cselekvőképességében korlátolt házastárs a megtámadási perben perképes.

Ha a házastárs a 7. §. ellenére kötött házasság esetében a kir. ügyésztől inditott per folyamán fejlett korát eléri, vagy a 8. §.

Digitized by Google

ellenére kötött házasság esetében a gyámhatóságtól inditott per folyamán teljeskoruvá lesz, a per ugy a mint van, reá száll át.

70. §. A 49. és 50. §-ok rendelkezései a megtámadási perekre megfelelően alkalmazandók.

71. §. A házasság megszünése után bárki érvényesitheti a házasság érvénytelenségétől függő jogait.

A jogerős itélet csak a perben állókkal szemben hatályos.

72. §. A 98., 101—103. §-ok rendelkezései a házasság érvénytelenségét tárgyazó perekre megfelelően alkalmazandók.

Semmisségi vagy a kir. ügyész által inditott megtámadási perekben a biró a házastársak különélését a kir. ügyész inditványára vagy hivatalból is elrendelheti.

75. §. A házasság csak birói itélettel és csak a 76—80. §-okban foglalt okokból bontható fel.

76. §. A házasság felbontását kérheti az a házasfél, kinek házastársa házasságtörést vagy természet elleni fajtalanságot követ el, avagy tudva, hogy házassága még fennáll, uj házasságot köt.

77. §. A házasság felbontását kérheti az a házasfél, kit házastársa szándékosan és jogos ok nélkül elhagyott:

a) ha a házassági életközösséget megbontó házasfél a házastársának elhagyásától számitott hat hó elteltével birói határozattal az életközösség visszaállitására lett kötelezve, és e határozatnak a biróilag megszabott határidő alatt igazolatlanul eleget nem tesz;

b) ha a házassági életközösséget megbontó házasfél, kinek tartózkodási helye legalább egy év óta ismeretlen, az életközösségnek egy év alatt leendő visszaállitására birói hirdetmény utján felhivatott és e felhivásnak igazolatlanul eleget nem tesz.

78. §. A házasság felbontását kérheti az a házasfél, kinek házastársa élete ellen tört, vagy kit házastársa testi épségét avagy egészségét veszélyeztető módon szándékosan sulyosan bántalmazott.

79. §. A házasság felbontását kérheti az a házasfél, kinek házastársát a házasság megkötése után halálra vagy legalább öt évi fegyházra vagy börtönre itélték.

A házasság felbontásának nincs helye, ha a házasfél a büntettet a házasság megkötése előtt követte el és erről házastársának a házasság megkötésekor tudomása volt.

80. §. A házasság egyik házasfél kérelmére felbontható, ha a másik házasfél:

Digitized by Google

a) a házastársi kötelességeket a 76—78. §-ok esetein kivül szándékos magaviselete által sulyosan megsérti;

b) a házastársak családjához tartozó gyermeket büncselekmény elkövetésére vagy erkölcstelen életre reábirja vagy reábirni törekszik;

c) erkölcstelen életet megátalkodottan folytat;

d) a házasság megkötése után öt évnél rövidebb fegyházra vagy börtönre, avagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt fogházra itéltetett.

Ezen esetekben a házasság csak akkor bontható fel, ha a biró a házasfelek egyéniségének és életviszonyainak gondos figyelembevételével meggyőződött arról, hogy a felsorolt okok valamelyike következtében a házassági viszony annyira fel van dulva, hogy a felbontást kérőre nézve a további életközösség elviselhetetlenné vált.

81. §. A ki házastársának vétkes cselekményébe beleegyezett, vagy abban részes volt, a házasság felbontását nem kérheti.

Az a körülmény, hogy a felbontást kérő házasfél ellen is forog fenn bontó ok, a kereseti jogot ki nem zárja.

82. §. A kereseti jog elenyészik, ha a házastárs a vétkes cselekményt megbocsátotta.

Megbocsátásnak a per folyama alatt is helye van.

83. §. A 76., 78., 79. és 80. §-ok eseteiben a keresetet csak attól a naptól számitott hat hónap alatt lehet meginditani, a melyen a vétkes cselekmény, vagy a 79. §. és 80. §. *d*) pontja esetében a büntető itélet a házastárs tudomására jutott.

Ha a házastárs a kereset meginditásában erőhatalom vagy cselekvőképtelenség által gátolva van, mig ezen akadály tart, a határidő folyása ugy reá, mint a törvényes képviselőre nézve (87. §.) szünetel.

A vétkes cselekmény elkövetése, illetőleg a büntető itélet jogerőre emelkedése után tiz év mulva felbontó keresetnek nincs helye.

84. §. A felbontás iránti kérelem támogatására a kereset vagy viszonkereset alapjául szolgáló bontó ok kapcsán oly bontó okra is lehet hivatkozni, a melyre nézve a kereseti jog már megszünt.

85. §. A felbontó itéletben az a házasfél, kinek hibájából a házasság felbontatott, vétkesnek nyilvánitandó.

Ha viszonkereset folytán mindkét házasfél hibájából történt a házasság felbontása, a biró mind a két házastársat vétkesnek nyilvánitja.

Digitized by Google

Viszonkereset nélkül is kérheti alperes, hogy a házasság felbontása esetében a felperes is vétkesnek mondassék ki, ha ellene bontó okot igazol; ezen kérelmet oly bontó okra is alapithatja, melyre nézve kereseti joga már megszünt, de a felbontás alapját képező bontó ok keletkezésekor még fennállott.

A házasságtörés okából vétkesnek nyilvánitott házastárs a felbontó itéletben eltiltandó a házasságkötéstől azzal, a kivel a házasságtörést elkövette.

86. §. Cselekvőképességében korlátolt házastárs a házasság felbontása végett inditott perben perképes.

87. §. Elmebeteg házastárs nevében törvényes képviselője kérheti a gyámhatóság felhatalmazásával, a házasság felbontását.

A gyámhatóság a felhatalmazást csak akkor adhatja meg, ha a házasság felbontását az elmebeteg házastárs nyilvánvaló érdeke követeli.

89. §. Ha az itélet csak az egyik házastársat nyilvánitotta vétkesnek, ez azon ajándékokat, melyeket a házasság fennállása alatt vagy a kötendő házasság okából azt megelőzőleg házastársától kapott, természetben visszaadni, vagy ha ennek helye nem lehet, értékét gazdagodása erejéig megtériteni köteles.

Azon ajándékozási igéretek, melyeket a vétlen házastárs a házasság fennállása alatt, vagy a kötendő házasság okából azt megelőzőleg, a vétkes házastárs részére tett, hatályukat vesztik.

A visszakövetelési jog engedmény, végrehajtás és öröklés tárgyát csak abban az esetben képezi, ha a jogosult a keresetet meginditotta.

A kereset a házasság felbontásától számitott egy év alatt elévül.

90. §. A nem vétkes nőt a vétkesnek nyilvánitott férj vagyoni helyzetének és társadalmi állásának megfelelően eltartani köteles, a mennyiben ily tartásra a nőnek jövedelme elégtelen.

A tartás készpénzben előre és rendszerint havi részletekben fizetendő. A tartást a nő kivánságára a férj biztositani köteles.

91. §. A kiszabott tartás felemelésének van helye:

a) ha a szükséges tartás nem volt a férj vagyoni helyzete miatt megállapitható, és ez időközben megjavult;

b) ha a tartás megállapitásánál a nőnek oly jövedelmei vétettek számitásba, melyektől később önhibáján kivül elesett.

92. §. A tartásra nézve a házastársak szabadon egyezkedhetnek és a nő le is mondhat róla. A tartás kötelezettsége a férjnek

Digitized by Google

örököseire is átszáll, ezek azonban annak a hagyaték tiszta jövedelme erejéig való leszállitását kérhetik.

93. §. A férj tartási kötelezettsége megszünik, ha a nő uj házasságot köt.

94. §. Az elvált vétkes nő férje nevét nem viselheti.

A nem vétkes nő azonban férje nevét a házasság felbontása után is megtarthatja, ha ezen akaratát a perben kifejezte.

A biró köteles a nőnek ezen jogát a felbontó itéletben kimondani.

95. §. A biró a felbontó itéletben a közös kiskoru gyermekek elhelyezése és tartása felől is határoz.

Ha a szülők másként nem egyeztek meg, a gyermekek hét éves életkorukig anyjuknál maradnak, ezen életkoron tul a nem vétkes szülőnek, ha mind a két szülő vétkesnek nyilvánittatott, a fiuk atyjuknak, a leányok anyjuknak gondviselésére bizatnak.

A biró azonban a szülők vétkességének és egyéb személyes körülményeinek figyelembevételével a gyermekek nyilvánvaló érdekében a szülők egyezségétől és a fennebbi szabályoktól eltérőleg is intézkedhetik, sőt a gyermekeket harmadik személy gondviselésére is bizhatja.

A közös gyermekek tartása és nevelése költségeit mindkét szülő jövedelme arányában köteles fedezni, ha arra a gyermekek vagyonának jövedelme elégtelen.

Veszély esetén mind a biróság, mind a gyámhatóság elrendelheti a gyermekek számára megszabott tartás biztositását.

96. §. Ha a biró a perben kideritett ténykörülményeket nem találja elegendőknek arra, hogy a gyermekek elhelyezése és tartása felől határozzon, az erre vonatkozó rendelkezést mellőzi és a per befejeztével az ügyiratokat intézkedés végett átteszi a gyámhatósághoz.

97. §. Ha a biró a felbontó itéletben a gyermekek elhelyezése és tartása felől határozott, de határozata a megváltozott körülmények következtében a gyermekek érdekeinek többé meg nem felel, a gyámhatóság a birói határozattól eltérőleg intézkedhetik.

98. §. A biró a per tartama alatt az ágytól és asztaltól való különélést a házasfelek bármelyikének kérelmére elrendelni köteles.

99. §. A 76., 78. és 79. §-ok eseteiben a biró a kibékülés megkisérlése céljából a házasság felbontása előtt rendszerint a házasfelek ágytól és asztaltól való különélését rendeli el.

Digitized by Google

A különélés elrendelését csak akkor lehet mellőzni, ha a házastársak kibékülése egyáltalában nem remélhető.

A 80. §. eseteiben az ágytól és asztaltól való különélést mindenkor el kell rendelni.

Az ágytól és asztaltól való különélést hat hónapnál rövidebb és egy évnél hosszabb időtartamra szabni vagy ismételni nem lehet. A felek egyező kérelmére azonban a különélés hosszabb időre is kiszabható.

100. §. Ha a házastársak az ágytól és asztaltól való különélés ideje alatt a házassági életközösséget visszaállitják, vagy ha a felperes és viszonkereset esetében az alperes az ágytól és asztaltól való különélésre szabott idő letelte után három hónap alatt a házasság felbontását nem kéri, a perben érvényesitett ok alapján a a házasság felbontását többé nem lehet kérni.

A 83. §. második bekezdése megfelelően alkalmazandó.

101. §. Az ágytól és asztaltól való különélés ideje alatt a házastársak együttélésre nincsenek kötelezve.

102. §. Az ágytól és asztaltól való különélés elrendelése esetében a biró ideiglenesen intézkedik a közös kiskoru gyermekek elhelyezése és ezeknek, valamint a nőnek tartása és a szükséges tárgyaknak ez utóbbi részére kiadása iránt. A nő tartását a biró a házasfelek vagyoni és kereseti viszonyaihoz mérten állapitja meg, sőt a férjet a tartás alól fel is mentheti.

103. §. A szülő a gondviselésére nem bizott gyermekével is rendszerint érintkezhetik és nevelését ellenőrizheti.

Az érintkezés módját szükség esetén a gyámhatóság állapitja meg, mely az érintkezést a gyermek nyilvánvaló érdekében ki is zárhatja.

104. §. Oly esetben, midőn a házasság a jelen törvény szerint felbontható, a házasfél keresetében vagy viszonkeresetében felbontás helyett az ágytól és asztaltól való elválást kérheti.

Addig, mig az elsőfoku biró a perben nem itélt, az elválasztásra irányuló kérelem felbontó kérelemmé változtatható át.

105. §. A jelen törvény 75—87., 89—92., 95—98., 101—103. §-ai az ágytól és asztaltól való elválásra megfelelően alkalmazandók.

A vagyonjogi viszonyok tekintetében az ágytól és asztaltól való elválás a felbontás joghatályával bir.

106. §. Az ágytól és asztaltól elválasztott házasfelek a házassági életközösséget bármikor visszaállithatják.

Digitized by Google

Ha a házasfelek az életközösség visszaállitását a perben eljáró biróságnál bejelentették, a bejelentés időpontjától kezdve az ágytól és asztaltól való elválás jogkövetkezményei megszünnek.

107. §. Ha az ágytól és asztaltól való elválás az itélet jogerőre emelkedésétől számitva két évig tartott, bármelyik házasfél kérheti, hogy a biró az ágytól és asztaltól elválasztó itéletet felbontó itéletté változtassa át.

116. §. Külföldiek házassági perében a magyar biróság csak az esetben járhat el, ha itélete hatályos abban az államban, a melynek a házasfelek polgárai.

117. §. A nő, ki Magyarország területén külföldivel kötött házasságát közvetlenül megelőző időben magyar állampolgár volt, férje ellen a magyar biróság előtt indithat érvénytelenségi pert, ha férjét a házasság megkötése után külföldre nem követte.

Ha a férj magyar állampolgár és a bontó okul szolgált tény elkövetése után más állam polgára lett, de neje őt külföldre nem követte, ellene a házasság felbontása végett neje a magyar biróság előtt is pert indithat.

118. §. Külföldi házasfeleknek Magyarországon tartózkodása esetében a magyar biróságok a 98., 101—103. §-oknak megfelelő intézkedéseket akkor is megtehetik, ha a házassági per hatóságuk alá nem tartozik.

127. §. A jelen törvény alkalmazásában cselekvőképtelenek alatt értendők:

a) a 12 éven alul levők;

b) a kik elmebetegség miatt, vagy egyéb okból eszök használatától meg vannak fosztva, mig ezen állapotuk tart;

c) az 1877: XX. t.-czikk 28. §-ának *a*) pontja alapján gondnokság alatt lévők;

d) a kiknek gondnokság alá helyezése az 1885: VI. t. czikk 1. §-ához képest előzetesen el van rendelve;

e) azok, a kiknek kiskorusága az 1877. évi XX. t.-czikk 28. §. *a*) pontjával egybeeső okból meg van hosszabbitva.

128. §. A jelen törvény értelmében korlátolt cselekvőképességüek alatt értendők:

a) azon kiskoruak, a kik az előző §. értelmében nem cselekvőképtelenek;

b) azok, a kiknek kiskorusága az 1877: XX. t.-cz. 28. §-ának *b*) pontjával egybeeső okból meg van hosszabbitva;

Digitized by Google

c) azon teljeskoruak, kik az 1877: XX. t.-cz. 28. §-ának *b*) pontja alapján gondnokság alatt állanak.

134. §. A házasság felbontása esetében a házastársak vagyonjogi viszonyaira, a mennyiben a jelen törvény mást nem rendel, az érvényben levő jogszabályok alkalmazandók.

141. §. Ha a korábbi jogszabályok szerint a házasfelek oly tények alapján, melyek a jelen törvény szerint bontó okul szolgálnak, ágytól és asztaltól jogerejüleg elválasztattak, a 107. §-ban foglalt feltételek mellett bármelyik házasfél kérheti, hogy a biró az ágytól és asztaltól elválasztó itéletet felbontó itéletté változtassa át.

142. §. Ha a házasság a jelen törvény hatálybalépte előtt csak az egyik házasfélre nézve bontatott fel, a másik házasfél kérheti, hogy a felbontó itélet hatálya reá is kiterjesztessék.

Digitized by Google

II. Irodalom.

Back Frigyes: A kettős házasság tanához, tekintettel az 1894: XXXI. t.-cz.-re. J. 1896. 11.

Báttaszéky Lajos: A magyar honos külföldön kötött házasságának érvényessége. Ü. L. 1896. 1.

Buday László: Házassági perek az uj házasságjog első esztendejében. J. K. 1897. 37.

Csáky Napoleon György gróf: Die ungarische Civilehe. 1895.

Csipkés Árpád: Adalék a házassági joghoz. J. 1897. 14.

Enyiczkey Gábor: Az 1894: XXXI. t.-cz. életbeléptetéséről. J. K. 1895. 13.

Fleischmann Sándor: Ideiglenes elválasztás és végleges felbontás. J. K. 1897. 5.

Fodor Ármin: Eljárás a házassági perekben. J. K. 1895. 2. — Kérdések a házassági peres eljárás köréből. Ü. L. 1896. 5.

Futó Ferencz: Ideiglenes itéletek a házassági perben. J. 1895. 48. — Még egy hézag a házassági perben. Ü. L. 1895. 44.

Gaár Vilmos: Utmutató házassági ügyekben felmentések és tanusitványok elnyerése tárgyában. 1896.

Gallia Béla: Magyar házassági jog. 1895.

Goczigh József: A halmazat a házassági perekben. Ü. L. 1897. 7—9. A házassági jogról szóló törvény 141. §-ának alkalmazása. Ü. L. 1897. 19.

Göldner Károly: A házasságtörés bontó okáról. J. 1897. 17. Elmebaj, mint házasságbontó ok. J. 1897. 44. Régi válóperek a Curián. J. K. 1898. 12.

Haller Gábor: A házassági jogról intézkedő törvény 77. §-ához. J. K. 1898. 16. és 21.

Herczegh Mihály: Magyar házassági jog. 1896.

Digitized by Google

Hodossy Imre: Emlékirat a polgári házasság tárgyában. J. Sz. VIII. 153.

Horváth Jenő: Elmebaj, mint házasságbontó ok. J. 1897. 51.

Imling Konrád: Magyar házassági jog. 1895.

Jékey Dániel: A H. T. 138. §-ához. J. 1898. 25.

Kéri Miklós: Az életközösség visszaállitására kötelező határozatról. J. K. 1896. 5. és 9.

Kesserü Lajos: Házassági perekben az anyakönyvvezető értesitése. J. K. 1897. 12.

Knorr Alajos: A polgári házasság kötésére vonatkozó törvények és szabályok. 1896. Külföldi biróságok itéletének hatályositása házassági perben. J. K. 1898. 13.

König Vilmos: Elmebetegek házassága. Ü. L. 1897. 25.

Kranovitz Lajos: A H. T. 80. §. *a)* pontjához. Ü. L. 1898. 5.

K. J.: A felek ágytól és asztaltól való különélésének elrendelése. Ü. L. 1896. 43. A bizonyitás kérdéséhez a H. T. 77. §. *a*) pontja esetében. Ü. L. 1897. 50.

Ladányi Béla: Magyar házassági és családi jog. 1896.

Ligetkúti Iván: A biróságok és az uj házassági törvény. J. 1895. 42. A házasságtörés. Ü. L. 1897. 4. Érdekes elvi jelentőségü határozat. Ü. L. 1897. 5.

Margócsy Miklós: A bizonyitás kérdéséhez a H. T. 77. §. *a*) pontja esetében. Ü. L. 1897. 51.

Márkus Dezső: A házassági jog és az anyakönyvi törvény kézikönyve. 1895. Eljárás a házassági perekben. J. K. 1895. 14—19. Lehetséges-e a békéltetés megkeresés utján. J. K. 1897. 7.

Pap József: A házassági megtámadási perek. Ü. L. 1896. 6. 7.

Raffay Ferencz: A hűtlen elhagyás, mint házasságbontó ok. 1898. A hűtlen elhagyás judicaturájához. Ü. L. 1897. 36. 39. A Curia gyakorlata és az 1894: XXXI. t.-cz. 77. §. *a)* pontja. Ü. L. 1898. 20. A házassági jogról intézkedő törvény 77. §-ához. J. K. 1898. 16. 21.

Reiner János: A házassági együttélés joga és kötelessége. Ü. L. 1894. 6.

S. A.: A házassági gyakorlathoz. J. K. 1897. 5.

Ság Manó: A folyamatban levő válóperek és a házassági törvény. Ü. L. 1895. 38.

Schick Ferencz Sándor: A hűtlen elhagyás judicaturájához. Ü. L. 1897. 37. 38. Észrevételek az 1894: XXXI. t.-cz. 77. §. *a)* pontjához. J. 1897. 41.

Digitized by Google

Schwarz Gusztáv: A házassági jogról szóló törvényjavaslat birálata ellenjavaslattal. J. K. 1893. 51. A házassági jogról szóló törvényjavaslat az igazságügyi bizottságban. J. K. 1894. 7.

Stoffer Albert. Hűtlen elhagyás. Ü. L. 1897. 6.

Szladits Károly: Kérdések a házassági jogról szóló 1894: XXXI. t.-cz. köréből. J. K. 1896. 42. 43. Kiskoru házastárs megtámadási joga a H. T. 8. §-a ellen kötött házasságoknál. J. K. 1896. 48. Az osztrák nők házassága Magyarországon. J. K. 1897. 25. 27.

Sztehlo Kornél: Törvényjavaslat a házassági jogról. J. K. 1893. 396., 416. J. K. 1894. 1., 9., 18., 28., 34. Eljárás a házassági perekben. 1895. A nem létező házasságokról. Ü. L. 1896. 4. Az elhagyás, mint bontó ok. Ü. L. 1896. 54. A feléledési theoria és a különélés elrendelése a házassági törvényben. Ü. L. 1897. 17. A válóperek hivatalbóli reviziója. Ü. L. 1897. 52.

Tóth Gáspár: A magyar házassági jog rendszeres kézikönyve. 1896. Eljárás a házassági perekben. J. K 1895. 37., 38. Válópörök a jövőben. Ü. L. 1895. 35. 36. A folyamatban levő házassági perek eldöntéséről Ü. L. 1895. 39. A biróságok és az uj házassági törvény. J. 1895. 42. Ideiglenes itéletek a házassági perekben. J. 1895. 49. A házasság érvénytelenségének jogi következményei és a vélt házasság. J. 1895. 51. A házasság érvénytelenitése és felbontása a korábbi jogszabályok alapján. J. K. 1896. 2. Birói tévedések házassági perekben. J. K. 1896. 5. Az életközösség visszaállitására kötelezésről. J. K. 1896. 7. A házasságtörés mint bontó ok. J. K. 1896. 31., 32. Az elhagyás a magyar házassági törvényben. J. K. 1897. 22., 23. Birósági gyakorlat a házassági perekben. J. K. 1897. 29. Elvi határozatok a házassági bontó perek köréből. J. K. 1897. 52. 1898. 1. Az itélet constructiója házassági perben. J. K. 1898. 13. A házassági akadályokról és a házassági bontó okokról. Ü. L. 1896. 2. 3. Magyar honosoknak külföldön kötött házasságukról. Ü. L. 1896. 4. Elvi határozatok a házassági jog teréről. Ü. L. 1896. 33—35. és 44—47. A házasságtörés, mint bontó ok. Ü. L. 1897. 11. Gyakorlati kérdések a házassági peres eljárás köréből. Ü. L. 1897. 14. A kereseti jog megszünése és a különélés elrendelése a házassági törvényben. Ü. L. 1897. 17. A H. T. 141. §-a a gyakorlatban. Ü. L. 1897. 22. Egyes birósági hatáskör a házassági perekben. Ü. L. 1898. 22. A hűtlen elhagyás, mint házassági bontó ok. Ü. L. 1898. 23, 24. A kir. ügyész a házassági perben. J. 1896. 8. A tévedés a házassági jogban. J. 1896. 13. Egyöntetü eljárás a házassági pe-

Digitized by Google

rekben. J. 1896. 24. A H. T. 77. §. *a)* pontjára alapitott bontó perek alaki constructiója. J. 1896. 52. Elmebaj, mint házasságbontó ok. J. 1897. 42. A bontó ok hatályának megszünéséről. J. 1897. 52. A házasságtörés és az erkölcstelen élet a magyar házassági jogban. J. 1897. 5. Az uj házasságkötéstől való eltiltás. J. 1897. 16. A magyar házassági jog nemzetközi vonatkozásu rendelkezései. J. 1897. 18—22.

Uzonyi Géza: A szándékos és jogos ok nélkül való elhagyás. J. K. 1898. 19.

Veritabilis: A házasságtörés. Ü. L. 1897. 6.

Vértes Adolf: A H. T. 102. §-ának értelmezéséhez. Ü. L. 1898. 21.

Virág Gyula: A házasság felbontásának joga Magyarországon az 1894: XXXI. t.-cz. szerint. Ü. L. 1898. 29. és köv. sz.

Vladár Vilmos: A quasi desertio. J. K. 1897. 13., 14., 15.

Névtelen: A biróságok és az uj házassági törvény. Ü. L. 1895. 41. Érdekes elvi jelentőségü határozat. Ü. L. 1897. 3. Eljárási tervezet. Ü. L. 1895. 2—5., 7., 8. Eljárás a házassági perekben. J. K. 1895. 40., 41.

Digitized by Google

III. Iratminták.

1. Kérvény a H. T. 77. §. a) pontjához.

Tekintetes kir. Törvényszék!

Nőm, Czeglédy Klára, jelenleg komáromi lakos, 1897. julius 12-én, tehát több, mint hat hónapja, elhagyott, a házassági életközösséget megszakitotta, szüleihez Komáromba hazament s azóta nem tért vissza hozzám. Nőmmel állandóan és utoljára Győrött laktunk együtt. Mindezt Győr szab. kir. város rendőrkapitányi hivatalának *A)* alatt csatolt bizonyitványával igazolom.

Annak bizonyitására pedig, hogy én és Czeglédy Klára hitvestársak vagyunk, *B*) alatt bemutatom a győri ág. hitv. ev. lelkészi hivatal által kiállitott házassági anyakönyvi kivonatot és *C)* alatt vallott ügyvédem által tisztelettel kérem a tekintetes kir. Törvényszéket:

Méltóztassék az 1894. évi XXXI. t.-cz. 77. §. *a*) pontja alapján tárgyalás nélkül végzést hozni és Czeglédy Klára komáromi lakost felhivni, hogy a végzésben kitüzendő rövid határidő alatt állitsa velem helyre a házassági életközösséget.

Teljes tisztelettel

Máthé Gyula,
győri lakos.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — kérvénye — Máthé Gyula, győri lakos, magánhivatalnoknak, képv. N. N. ügyvéd — Máthé Gyuláné szül. Czeglédy Klára komáromi (Hosszu-utcza 20. sz. alatti) lakos ellen — házassági életközösség helyreállitására kötelező végzés kibocsájtása iránt.

Digitized by Google

2. Végzés az 1. alatti kérvényre.

A kir. törvényszék, tekintettel arra, hogy a becsatolt községi bizonyitvány szerint Máthé Gyuláné szül. Czeglédy Klára, komáromi lakos, a férjét több, mint hat hónapja elhagyta, folyamodó, Máthé Gyula kérelmének helyet ad s az 1894. évi XXXI. t.-cz. 77. §. *a*) pontja értelmében felhivja Máthé Gyulánét, hogy jelen végzés kézbesitésétől számitandó 30 nap alatt annyival inkább állitsa helyre férjével a házassági életközösséget, mivel ellenkező esetben folyamodó jogositva lesz a házasság felbontását kérelmezni.

Kir. törvényszék Győrött stb.

3. Kérvény a H. T. 77. §. b) pontjához.

Tekintetes kir. Törvényszék!

Férjem, Nagy Ádám, volt magyar-óvári lakos, 1896. deczember 7-én Magyar-Óvárról eltávozott s azóta, tehát több, mint egy éve, ismeretlen helyen tartózkodik. Férjemmel állandóan és utoljára Magyar-Óváron laktunk együtt. Mindezt M.-Óvár község elöljáróssági hivatalának *A*) alatti bizonyitványával igazolom.

Annak bizonyitására pedig, hogy én és Nagy Ádám hitvestársak vagyunk, *B*) alatt bemutatom a magyar-óvári m. kir. anyakönyvi hivatal által kiállitott házassági anyakönyvi kivonatot és *C*) alatt vallott ügyvédem által tisztelettel kérem a tekintetes kir. Törvényszéket:

Méltóztassék az 1894. évi XXXI. t.-cz. 77. §-ának *b*) pontja alapján hirdetményt kibocsájtani és felhivni az ismeretlen helyen tartózkodó Nagy Ádám, volt magyar-óvári lakost, hogy a házassági életközösséget egy év alatt állitsa velem vissza.

Teljes tisztelettel

Nagy Ádámné,
szül. *Török Róza*,
magyar-óvári lakos.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — kérvénye — Nagy Ádámné szül. Török Róza, m.-óvári lakos, magánzónak, képv. N. N. ügyvéd — Nagy Ádám kereskedő, volt m.-óvári lakos ellen — házassági életközösség helyreállitására kötelező hirdetmény kibocsájtása iránt.

Digitized by Google

4. Végzés a 3. alatti kérvényre.

A kir. törvényszék, tekintettel arra, hogy a becsatolt községi bizonyitvány szerint Nagy Ádám, kereskedő, volt m.-óvári lakos, tartózkodási helye több mint egy éve ismeretlen, folyamodó kérelmének helyet ad, az ismeretlen helyen tartózkodó Nagy Ádámot hirdetmény utján felhivja, hogy nejével, szül. Török Rózával, a házassági életközösséget egy év alatt annyival inkább állitsa vissza, mert ellenkező esetben házassága, a folyamodó keresete folytán, fel fog bontatni, — továbbá felhivja, hogy tartózkodási helyéről a biróságot, vagy a részére ügygondnokul ezennel kinevezett M. N. győri ügyvédet annyival inkább értesitse, mert ellenkezőleg a bontó perben ujabb hirdetményi idézés mellőzésével a kinevezendő ügygondnok fogja képviselni. A kitüzött egy évi határidő azon a napon kezdődik, amelyen a hirdetmény a hivatalos lapban harmadszor megjelenik.

A hirdetmény egy példánya kifüggesztendő, egy példányát pedig folyamodónak, a hivatalos lapban háromszor leendő közzététel végett, mellékelve kiadjuk.

Kir. törvényszék Győrött stb.

5. Hirdetmény a 4. alatti végzéshez.

A győri kir. törvényszék az 1894. évi XXXI. t.-cz. 77. §. *b*) pontja alapján felhivja az ismeretlen helyen tartózkodó Nagy Ádám, volt m.-óvári lakost, hogy nejével, szül. Török Róza magyar-óvári lakossal, a házassági életközösséget egy év alatt annyival inkább állitsa vissza, mert ellenkező esetben házassága, a folyamodó Török Róza keresete folytán fel fog bontatni, — továbbá felhivja, hogy tartózkodási helyéről a biróságot vagy a részére ügygondnokul ezennel kinevezett N. N. győri ügyvédet annyival inkább értesitse, mert ellenkezőleg a bontó perben ujabb hirdetményi idézés mellőzésével a kinevezendő ügygondnok fogja képviselni. A kitüzött egy évi határidő azon a napon kezdődik, a melyen ez a hirdetmény a hivatalos lapban harmadszor megjelenik.

Kir. törvényszék Győrött stb.

Digitized by Google

6. Bontó kereset a H. T. 77. §. a) pontjához.

Tekintetes kir. Törvényszék!

Nőm, Czeglédy Klára, jelenleg komáromi lakos a tek. kir. Törvényszéknek . . . számu végzésével felhivatott, hogy 30 nap alatt állitsa velem helyre az életközösséget.

Ő azonban ennek a felhivásnak a ¹/. alatt csatolt községi bizonyitvány szerint nem tett eleget.

Házasságunkból a győri ág. h. ev. lelkészi hivatalnak 2 ·/. alatti s a győri m. kir. állami anyakönyvi hivatalnak 3 ·/. alatti bizonyitványai szerint gyermek nem született.

Vagyonunk nincsen, e tekintetben tehát semmiféle vitás kérdés köztünk fel nem merülhet.

Tisztelettel esedezem ezek alapján már igazolt ügyvédem által a tek. kir. Törvényszéknél:

Méltóztassék jelen rendes keresetem folytán a békéltetésre s ennek sikertelensége esetén, a per tárgyalására határnapot tüzni, arra alperest a saját kezéhez kézbesitendő II. példányon megidézni s azután a köztünk Győrött, 1893. junius 10-én az ág. h. ev. egyház szertartásai szerint megkötött házasságot az 1894: XXXI. t.-cz. 77. §. *a*) pontja alapján felbontani s alperest az id. törvény 85. §-a alapján vétkesnek nyilvánitani.

Kérem továbbá alperest a tárgyaláson felszámitandó költségeim megfizetésére is kötelezni.

Teljes tisztelettel

Máthé Gyula,
győri lakos.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — rendes keresete — Máthé Gyula, győri lakos, magánhivatalnoknak, képv. N. N. ügyvéd — Máthé Gyuláné szül. Czeglédy Klára komáromi (Hosszu-utcza 20 sz. alatti) lakos ellen — házassági kötelék felbontása iránt, — a . . . számhoz.

7. Végzés a 6. alatti keresetre.

A kir. törvényszék ezen kereset folytán a házasfelek közti kibékülés megkisérlése czéljából határnapul 1898. augusztus 8. napjának d. e. 9 óráját a 18. sz. kis tanácsterembe kitüzi s arra a

Digitized by Google

feleket személyes megjelenés kötelezettsége mellett megidézi, azzal a megjegyzéssel, hogy ha felperes nem jelenik meg a békéltetésen, a per szünetel, ha pedig alperes nem jelenik meg, ugy fog tekintetni, mint aki békülni nem akar.

A békéltetés sikertelensége esetére egyuttal a per tárgyalására ugyancsak a fent jelzett napnak d. e. 10 óráját M. N. kir. törvényszéki biró elé, a 10. számu helyiségbe kitüzi s arra a feleket a törvényes következmények terhe alatt megidézi. Figyelmezteti egyuttal a feleket, hogy a tárgyaláson bizonyitékaikkal akár személyesen, akár meghatalmazott ügyvédjeik által jelenhetnek meg.

Miről:

1. Máthé Gyula győri lakos felperest végzésen,
2. N. N. felperesi ügyvédet felzeten és
3. Máthé Gyuláné szül. Czeglédy Klára, komáromi lakos alperest a saját kezéhez kézbesitendő II. példányon értesiti.

Kir. törvényszék Győrött stb.

8. Bontó-kereset a H. T. 77. §. b) pontjához.

Férjem, Nagy Ádám, volt magyar-óvári lakos, a tek. kir. Törvényszéknek . . . számu hirdetményével felhivatott, hogy a házassági életközösséget egy év alatt állitsa velem vissza.

Ezt a hirdetményt az 1—3 ·/. alatti szerint a hivatalos lapban háromszor közzététettem, de férjem ezen felhivásnak meg nem felelt, s ma is ismeretlen helyen tartózkodik, amit a 4 ·/. községi bizonyitványnyal igazolok.

Házasságunkból a magyar-óvári m. kir. anyakönyvi hivatalnak 5 ·/. alatti bizonyitványa szerint 1896. deczember 1-én Etelka nevü leányunk született, a ki nálam van s a kinek eltartásáról én gondoskodom.

Tartási vagy egyéb vagyonjogi igényt férjem ellen nem támasztok.

Ezek alapján tisztelettel kérem már igazolt ügyvédem által a tek. kir. Törvényszéket:

Méltóztassék ezen kereset tárgyalására határnapot tüzni, arra a már kinevezett M. N. ügygondnokot megidézni s azután a köztünk M.-Óvárott a m. kir. áll. anyakönyvvezető előtt 1895. október 10-én kötött házasságot az 1894: XXXI. t.cz. 77. §. *b*) pontja alapján

Digitized by Google

felbontani, alperest az id. törvény 85. §-a alapján vétkesnek nyilvánitani, engemet a 94. §-a alapján férjem nevének további viselésére feljogositani s Etelka nevü kis leányomat az én gondozásomra bizni.

Kérem továbbá a tárgyaláson felszámitandó költségeimnek és az ügygondnok dijának viselésére is kötelezni.

Teljes tisztelettel

Nagy Ádámné
szül. *Török Róza,*
m.-óvári lakos.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — rendes keresete — Nagy Ádámné szül. Török Róza m.-óvári lakos magánzónak, képv. N. N. ügyvéd — Nagy Ádám kereskedő, volt m.-óvári lakos ellen, képv. M. N. ügygondnok — házassági kötelék felbontása iránt, — a . . . számhoz.

9. Végzés a 8. alatti keresetre.

A kir. törvényszék ezen kereset tárgyalására határnapul 1898. augusztus 9. napjának d. e. 9 óráját O. P. kir. törvényszéki biró elé, a 11. sz. helyiségbe kitüzi s arra a feleket a törvényes következmények terhe alatt megidézi. Figyelmezteti egyuttal a feleket, hogy a tárgyaláson bizonyitékaikkal akár személyesen, akár ügyvédjeik által jelenhetnek meg.

Miről:

1. Felperest N. N. ügyvéd kezéhez felzeten és
2. alperes képviseletében M. N. ügygondnokot a saját kezéhez kézbesitendő II. példányon értesiti.

Jelen végzés egy példánya a kir. törvényszék hirdető tábláján kifüggesztendő.

Kir. törvényszék Győrött stb.

10. Váló-kereset a H. T. 76. §-ához.

Férjemmel, Kiss Béla, téthi mészárossal 1890. január 20-án a győri ev. ref. egyház szertartásai szerint házasságra léptem, amit az *A*) alatti házassági anyakönyvi kivonat igazol.

Ez a házasság ma is fennáll, ennek megsemmisitése vagy felbontása iránt eddig sem én, sem férjem a törvényes lépéseket

Digitized by Google

meg nem tettük. Ennek daczára azonban férjem, aki már 1891. junius 1-én elhagyott és Győrből Téthre ment lakni, Téthen 1898. julius 2-án, a m. kir. anyakönyvvezető előtt, Jónás Eszterrel uj házasságot kötött, amit a *B)* alatti házassági anyakönyvi kivonat igazol.

Házasságunkból gyermek nem született, amiről a *C) D)* alatti bizonyitványok tanuskodnak.

Minthogy pedig a téthi kir. járásbiróságnak *E)* a. csatolt jogerős itélete szerint férjem havi 10 frt tartásdij fizetésére köteleztetett s ő ennek a kötelezettségének mindeddig meg is felelt, ezt a tartási igényemet fentartom s kérem ellene megállapitani.

Állandóan és utoljára Győrött laktunk együtt, amit Győr sz. kir. város rendőrkapitányi hivatalának *F)* alatti bizonyitványával igazolok.

Ezek alapján *G)* alatt vallott ügyvédem által esedezem a tek. kir. Törvényszékhez:

Méltóztassék jelen rendes keresetem folytán a békéltetésre s ennek sikertelensége esetére a per tárgyalására határnapot tüzni, arra alperest a II., a kinevezendő házasságvédőt a III. példányon megidézni s azután az 1894: XXXI. t.-cz. 76. és 104. §-a alapján ágytól és asztaltól elválasztani, alperest az id. törvény 85. §-a alapján vétkesnek nyilvánitani s a 90. §. alapján végrehajtás terhe alatt arra kötelezni, hogy ezen kereset beadása napjától kezdve részemre havi 10 frtot tartásdij fejében és pedig a jelen per folyama alatt lejárandó részleteket egyszerre, a többit pedig minden hó 1-én előre fizessen.

Kérem továbbá alperest a tárgyaláson felszámitandó költségeimnek s a házasságvédő dijának megfizetésére is kötelezni.

Teljes tisztelettel

Kiss Béláné
szül. *Kocsis Jolán,*
győri lakos.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — rendes keresete — Kiss Béláné szül. Kocsis Jolán győri lakos — magánzónak, képv. N. N. ügyvéd — Kiss Béla téthi lakos mészáros és a kirendelendő házasságvédő ellen — ágytól és asztaltól való elválasztás iránt.

Digitized by Google

11. Bontó-kereset a H. T. 107. §-a alapján.

Tekintetes kir. Törvényszék!

Az *A—C)* alatt csatolt jogerős ítéletek szerint én és nőm, Vörös Antónia, a H. T. 80. §. *a*) pontja és a 104. §. alapján ágytól és asztaltól elválasztattunk.

A tek. kir. törvényszéknek *A)* alatt csatolt itéletét helybenhagyó *C)* alatti curiai itélet 1896. julius 1-én emelkedett jogerőre s azóta már több, mint két év eltelt a nélkül, hogy a házassági életközösséget helyreállitottuk volna, amit a *D)* alatti községi bizonyitvány igazol.

Tisztelettel kérem ennélfogva *E)* alatt vallott ügyvédem által a tek. kir. Törvényszéket:

Méltóztassék jelen rendes keresetem folytán tárgyalást tüzni, arra nőmet, jelen perbeli alperest a II. példányon, a kinevezendő házasságvédőt pedig a III. példányon megidézni s azután a *C)* alatti elválasztó itéletet a H. T. 107. §-a alapján felbontó itéletté átváltoztatni s alperest felszámitandó költségeim megfizetésére kötelezni.

Teljes tisztelettel

Zing József,
győri lakos.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — rendes keresete — Zing József győri lakos kárpitosnak, képv. M. N. ügyvéd — Zing Józsefné szül. Vörös Antónia, győrszigeti lakos varrónő ellen — ágytól és asztaltól elválasztó itéletnek felbontó itéletté való átváltoztatása iránt; a . . . számhoz.

12. Bontó kereset a H. T. 142. §-a alapján.

Tisztelettel alólirott 1878. október 12-én a r. kath. vallás szertartásai szerint a győrujvárosi templomban házasságot kötöttem Horváth Etel patabázi lakossal, amit az *A*) alatti házassági anyakönyvi kivonat igazol.

Ez a házasság azonban ellenem, Horváth Etel felperessége alatt, a tek. kir. Törvényszék előtt, 1885. julius 21-én inditott bontó

Digitized by Google

perben az 1618/p. 886. sz. itélettel nőmre nézve felbontatott s azt a felbontó itéletet a budapesti kir. itélőtáblának 13718/p. 886. és a kir. Curiának 612/p. 887. számu itélete helybenhagyta. Ezen itéleteket *B—D*) a. csatolom.

Minthogy azonban én r. kath. vallásu vagyok, a házasság reám nézve ma is fennáll, tisztelettel kérem *E*) alatt vallott ügyvédem által a tek. kir. Törvényszéket:

Méltóztassék jelen rendes keresetem folytán Horváth Etel alperest a II. példányon tárgyalásra megidézni s annak utána a *B—D*) alatt csatolt felbontó itéletek hatályát reám is kiterjeszteni.

Teljes tisztelettel

Román Ferencz,
győri lakos.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — rendes keresete — Román Ferencz, győri lakos, asztalosnak, képv. O. P. ügyvéd — Horváth Etel pataházi lakos, magánzó ellen — felbontó itélet hatályának kiterjesztése iránt, az 1618/p. 886. számhoz.

13. Semmiségi kereset a H. T 45. §-a alapján.

Tekintetes kir. Törvényszék!

Kiss Béla, téthi mészáros, 1890. január 20-án a győri ev. ref. egyház szertartásai szerint Kocsis Jolán győri lakossal házasságra lépett, amit az *A*) alatti házassági anyakönyvi kivonat igazol.

Ez a házasság ma is fennáll s ennek daczára Kiss Béla Téthen, 1898. julius 2-án, a m. kir. anyakönyvvezető előtt, Jónás Eszterrel uj házasságot kötött, amit a *B*) alatti házassági anyakönyvi kivonattal igazolok. Kiss Béla és Jónás Eszter állandóan Téthen laknak együtt, aminek igazolására becsatolom a *C*) alatti községi bizonyitványt.

Minthogy ezen ujabban kötött házasság az 1894: XXXI. t.-cz. 45. §-a szerint semmis, az id. törvény 47. §-ában biztositott jogomnál fogva ezennel semmiségi pert inditok s tisztelettel kérem a tek. kir. Törvényszéket:

Méltóztassék jelen rendes keresetem folytán tárgyalást tüzni, arra Kiss Béla és neje Jónás Eszter téthi lakosokat a II—III. példányon megidézni s azután a Kiss Béla és Jónás Eszter közt

Digitized by Google

Téthen, 1898. julius 2-án, a m. kir. anyakönyvvezető előtt megkötött házasságot az 1894: XXXI. t.-cz. 45. §-a alapján semmisnek kimondani.

Teljes tisztelettel

Dr. Fodor Dezső,
győri kir. ügyész.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — rendes keresete — Dr. Fodor Dezső győri kir. ügyésznek — Kiss Béla mészáros és neje Jónás Eszter téthi lakosok és a kirendelendő házasságvédő ellen — házasság megsemmisitése iránt.

14. Megtámadási kereset a H. T. 54. §. c) pontja alapján.

Nőmmel, Kispál Eszterrel, az *A*) alatti házassági anyakönyvi kivonat szerint, Csanakon, 1898. január 12-én az állami anyakönyvvezető előtt házasságra léptem.

Azonban ez a házasság még máig sincs consummálva, mivel nőm már a házasság megkötésekor képtelen volt a házassági tartozás teljesitésére, amit én nem tudtam s amit én, minthogy nőm külsőleg ép és egészséges, a körülményekből sem következtethettem. Heteken át türtem ezt az állapotot, mivel a női szeméremérzetnek tudtam be eleinte feleségem vonakodását; de végre is engedett a sok kérő szónak s orvosilag meg hagyta vizsgáltatn imagát, a midőn a *B*) alatti bizonyitvány szerint kitünt, hogy nőm oly szervi bajban szenved, mely őt képtelenné teszi a debitum conjugale teljesitésére.

Midőn erről értesültem, nőmet azonnal visszaküldtem szüleihez Csanakra s kénytelen vagyok házasságunkat keresettel megtámadni.

Megjegyzem, hogy állandóan és utoljára Ménfőn laktunk együtt, amit a *C*) alatti községi bizonyitvány igazol s tisztelettel kérem *D*) alatti ügyvédem által a tek. kir. Törvényszéket:

Méltóztassék ezen rendes keresetem folytán Kispál Eszter csanaki lakost a II. példányon és kirendelendő házasságvédőt a III. példányon békéltetésre s annak sikertelensége esetén tárgyalásra megidézni s azután a köztem és Kispál Eszter közt Csanakon, 1898. január 12-én az állami anyakönyvvezető előtt létrejött házasságot

Digitized by Google

az 1894: XXXI. t.-cz. 54. §. *c*) pontja alapján itéletileg érvénytelennek kimondani s alperest a perköltségnek és a házasságvédő dijának viselésére kötelezni.

Teljes tisztelettel

Vermes Péter,
ménfői lakos.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — rendes keresete — Vermes Péter ménfői lakos tanitónak, képv. P. J. ügyvéd — Vermes Péterné Kispál Eszter csanaki lakos ellen — házasság érvénytelenitése iránt.

15. Bejelentés a H. T. 68. §-a alapján.

Tisztelettel alólirott az *A*) alatti anyakönyvi kivonat szerint Bőnyön, 1898. április 15-én az állami anyakönyvvezető előtt Schwarz Matilddal házasságot kötöttem.

Alig éltünk azonban két hétig együtt, midőn nőm idétlen gyermeket szült s pár nap mulva, 1898. május 4-én meghalt, amit a *B*) alatti bizonyitvány igazol.

Eszerint nőm a házasság megkötésekor mástól házasságon kivül teherbe volt ejtve, amit én a házasság megkötésekor nem tudtam.

Házasságunkat ennélfogva érvénytelennek tartom s azt az 1894: XXXI. t.-cz. 54. §. *e*) pontja és a 68. §. alapján ezennel megtámadom s ezt a tek. kir. Törvényszéknek, minthogy a *C*) alatti szerint nőmmel Bőnyön, vagyis ezen törvényszék területén laktunk együtt, bejelentem.

Tisztelettel kérem ennélfogva *D*) alatti ügyvédem által:

Méltóztassék ezt a bejelentést tudomásul venni.

Teljes tisztelettel

Róth Mór,
bőnyi lakos.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — kérvénye — Róth Mór bőnyi lakos, bérlőnek, képv. S. T. ügyvéd — házasság megtámadásának bejelentése iránt.

Digitized by Google

16. Végzés a 15. alatti bejelentésre.

A kir. törvényszék ezt a bejelentést, mely szerint Róth Mór a közte és Schwarz Matild közt Bőnyön 1898. április 15-én, az állami anyakönyvvezető előtt kötött, de a nőnek 1898. május 4-én bekövetkezett halála folytán megszünt házasságot az 1894: XXXI. t.-cz. 54. §. *e*) pontja alapján megtámadja, tudomásul veszi s erről a folyamodót, S. T. ügyvéd utján, végzéssel értesiti.

Kir. törvényszék Győrött stb.

17. Bejelentés a H. T. 106. §-a alapján.

Tekintetes kir. Törvényszék!

Tisztelettel alólirott házastársak a tek. kir. törvényszéknek 31/p. 897., a győri kir. itélőtáblának 1316/p. 897. és a kir. Curiának 63/p. 898. sz. jogerős itélete szerint ágytól és asztaltól elválasztattunk.

Mi azonban a házassági életközösséget az 1894: XXXI. t.-cz. 106. §-a szerint a mai napon visszaállitottuk s azt ezennel bejelentjük.

Tisztelettel kérjük ezek alapján perbeli ügyvédeink által a tek. kir. Törvényszéket:

Méltóztassék ezt a bejelentést tudomásul venni.

Teljes tisztelettel

Mecséry Aladár
és neje *Éliás Magda*,
pinnyédi lakosok.

Kivül: A tekintetes kir. Törvényszékhez Győrött — közös kérvénye — Mecséry Aladár és neje Éliás Magda pinnyédi lakosoknak, képv. R. Z. és O. J. ügyvédek — házassági életközösség helyreállitásának bejelentése iránt.

18. Végzés a 17. alatti bejelentésre.

A kir. törvényszék ezt a bejelentést, mely szerint Mecséry Aladár és Éliás Magda, ágytól és asztaltól elválasztott házasfelek, a házassági életközösséget helyreállitották, tudomásul veszi s a győri

Digitized by Google

kir. törvényszéknek 31/p. 897., a győri kir. itélőtáblának 1316/p. 897. és a kir. Curiának 63/p. 898. számu, ez ügyben kelt itéleteit hatályon kivül helyezi.

Miről:

1. R. Z. felperesi,

2. O. J. alperesi ügyvédeket és

3. a győri m. kir. áll. anyakönyvvezetőt a megfelelő anyakönyvi feljegyzés teljesitése végett (1894: XXXIII. t.-cz. 67. §.) végzésen értesiti.

Kir. törvényszék Győrött stb.

Digitized by Google

TARTALOM.

Digitized by Google

Digitized by Google

Kmety Károly. A közigazgatási jog kézikönyve. 1897. 6.80

Dr. **Lechner Ágost** előadásai után *Frank Sala*: Magyar közjog. VIII. kiadás. (Autographia.) 1897. 5.—

Dr. **Lechner Ágost** előadásai után *Frank Sala*: Magyar közigazgatási jog. I. (általános) rész. IV. kiadás. (Autographia.) 5.—
Ugyanaz II. (különös) rész. III. kiadás. (Autographia.) 5.—

Dr. **Lévy Béla**. A magyar szabadalmi jog rendszere. 1898. 1.60

Lilienthal Béla. Népbolonditók Magyarországon! Egy őszinte szó a magyarországi munkássághoz. 1898. —.15

Meszer A. Országbirói értekezlet (21. és 156. §.) és osztrák polg. törvénykönyv. 1.—

Dr. **Nyulászy János**. Az örökösödési eljárásról szóló 1894: XIV. t.-cz. s az arra vonatkozó összes törvények és rendeletek. Jegyzetekkel és magyarázatokkal. 1896. Angol kötésben. 1.60
Ugyanaz fűzve 1.—

Pikler Gy. A jog keletkezéséről és fejlődéséről. 1897. 3.—

Pikler Gy. A büntetőjog bölcselete. Autographia. 1.60

Pikler Gy. egyetemi előadásai. Az emberi egyesületek és különösen az állam fejlődése. Az igazságosságról általában. Folytatásul „A jog keletkezéséről és fejlődéséről“ czimü könyvhöz. (Autographia.) 1897. II. kiadás. 2.—

Pikler Gy. A „jus“ szó eredete és fogalmi és nyelvi rokonai. 1898. —.25

Pivár. Egyetemi ifjak zsebkönyve. —.50

Dr. **Plósz Sándor** előadásai után. Magyar polgári tvk. jegyzetek. I. rész. Jegyezte: *Tetétleni Ármin*. 1890/91. 5.—
Ugyanaz II. rész. Jegyezte *Tóth Miklós*. 1890/91. 5.—

Dr. **Plósz Sándor** előadásai után *Kohn Dávid*: Kereskedelmi jog. 1890/91. 5.—

Dr. **Pulszky Ágost** előadásai után *Tetétleni Ármin* és *Tóth Miklós*: Bevezetés és additamentumok a jog- és állambölcsészet alaptanaihoz. II. kiadás. 1891. 2.—

Dr. **Pulszky Ágost** előadásai után *Tetétleni Ármin* és *Tóth Miklós*: A jogbölcsészet különös része. III. kiadás. 1894. 5.—

Digitized by Google

Dr. Pulszky Ágost előadásai után *Tetétleni Ármin*: Nemzetközi jog. 1890/91. 4.50

Questor. Államszámviteltan, kérdések- és feleletekben. Államszámviteltani példák, tekintettel a kettős könyvvitelre. 1897. —.80

Dr. Raffay Ferencz. Házassági perrendtartás. 1.20

Dr. Rósa Ferencz. Váltótörvény és eljárás döntvényekkel. 1.—
Ugyanaz angol vászonkötésben 1.60

Dr. Schnierer Aladár előadásai után *Mayer József*: Jogbölcsészeti jegyzetek. V. kiadás 4.—

Dr. Schwarz Gusztáv. Római jogi gyakorlatok szemináriumi használatra.
I. válogatott czimek a Digestákból. *Ad legem aquiliam* lib. IX. tit. II. 1897. —.30

II. Stammler R. Institutiói gyakorlatok. 1.—

III. Mandati vel contra. lib. XVII. tit. 1. —.40

IV. Iustinianus Institutionum. Latin-magyar szöveg. 1.50

Spencius. A jog- és állambölcsészet kérdés- és feleletekben. 1889. —.90

Tetétleni A. és Feles S. Az ausztriai általános polgári törvénykönyv commentárja. (Antal után.) II. olcsó kiadás. 1898. 3.20

Timon Ákos. Alkotmány- és jogtörténet. Jegyezték: ifj. Szentmiklóssy és Juhász. (Egyedüli hiteles kiadás.) 1897. 5.—

Dr. Wlassics Gyula előadásai után *Tetétleni Ármin* és *Vámbéry Rusztem*: Büntetőjogi jegyzetek. II. kiadás. 6.—

Dr. Zsögöd Benő előadásai után *Nyulászi János*: Magyar magánjogi jegyzetek. I. (általános) rész. III. kiadás. 8° 5.—
Ugyanaz II. rész. (Kötelmi jog.) II. kiadás. 5.—
Ugyanaz III. rész. (Dologi jog.) Jegyezte: *Mayer József*. II. kiad. 5.—
Ugyanaz IV. rész. (Magyar öröklési jog.) 1894. 4.—

Zsögöd Benő. Öröklött és szerzett vagyon. Kiskoruak utáni törvényes öröklésről. II. kiadás. 1897. 2.—

Zsebkönyv. Az észjog zsebkönyve. Egyetemi előadási jegyzetekből összeállitotta: *** 1896. —.60
Ugyanaz angol vászonkötésben —.70

INGYEN! Joghallgatók egyetemi utmutatója. INGYEN!

„PANNONIA"-KÖNYVNYOMDA, GYŐR.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google